

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації
Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)
Львівський державний університет фізичного культури імені Івана Боберського
(м. Львів, Україна)
Дніпровська академія неперервної освіти (м. Дніпро, Україна)
Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання (м. Рим, Італія)
Академії Фізичного Виховання і Спорту (м. Гданськ, Республіка Польща)
Академія Прикладних наук імені Стефана Баторія
(м. Скерневіце, Республіка Польща)
Інститут педагогіки Поморської Вищої Школи в Старогарді Гданському
(м. Старогард Гданський, Республіка Польща)
Працький гуманітарно-технологічний інститут (м. Прага, Чеська Республіка)
Європейський Центр Освіти (м. Рим, Італія)

XI-та Міжнародна науково-практична конференція **«УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ»**

Матеріали XI Міжнародної науково – практичної конференції
27 квітня 2023 року

Львів – 2023

УДК 37.07(06)

Управління в освіті: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, 27 квітня 2023 року) / за ред. Т. М. Горохівської, М. Ф. Криштановича, Ю. М. Козловського, О. М. Ієвлєва, О. Якимець; за заг. ред. М. Ф. Криштановича. Львів, 2023. 258 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 9/23 від 08 травня 2023 р.)

Редакційна колегія:

Горохівська Т. М., доктор педагогічних наук, професор (голова) (м. Львів, Україна),
Криштанович М. Ф., доктор наук з державного управління, професор (заступник голови) (м. Львів, Україна),
Козловський Ю. М., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна),
Ієвлєв О. М., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна),
Якимець О., доктор філософії з психології (м. Рим, Італія) – відповідальний секретар.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції відображають підходи до вирішення проблем управління освітою в умовах воєнного часу через реалізацію освітніх ініціатив: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Адресується науковцям, педагогам-практикам, керівникам, методистам закладів вищої, фахової передвищої, професійної, загальної середньої освіти та працівникам інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали, що включено до збірника, подано у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Рецензенти:

Сікорський П. І., доктор педагогічних наук, професор
Колодій І. С., кандидат педагогічних наук, доцент
Гелеш А. В., кандидат історичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Тетяна Бас, Олександр Ієвлев ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	8
Дмитро Біловус ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН	12
Юлія Баранець, Наталя Чубінська ВАЖЛИВІСТЬ ПОРІВНЯННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ ІЗ ОСВІТОЮ ЄВРОПИ.....	14
Сергій Бубній ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА: ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ	16
Володимир Бліха, Тетяна Горохівська ДО ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ ПОНЯТЬ «ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА» ТА «ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ» В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	19
Тадей Возняк, Ігор Колодій ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ДИСТАНЦІЙНИМ НАВЧАННЯМ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ.....	24
Наталія Волкова ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ОСВІТИ, СПРИЧИНЕНІ ВІЙНОЮ ТА ВИМУШЕНОЮ МІГРАЦІЄЮ З УКРАЇНИ.....	26
Євгенія Великодна СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ ТА ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	30
Марта Веньгрін ІННОВАЦІЙНІСТЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ	34
Зоряна Гонтар ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	38
Інна Голованова ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРАЦЮВАТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	41
Тарас Грибик ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ІНЖЕНЕРІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	45
Давид Доктор ГУМАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПРОТИДІЇ ВПЛИВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	49
Любов Дольнікова, Ірина Гудзь ТВОРЧІСТЬ І ТЕХНІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ.....	52
Наталія Дячик ПІДГОТОВКА ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМИ.....	56
Svitlana Kozubska	

MODELS FOR THE FORMATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE: AN OVERVIEW OF CURRENT APPROACHES.....	60
Wang Yixuan	
THE DEVELOPMENT OF COOPERATION AND ACADEMIC EXCHANGES BETWEEN UKRAINIAN AND CHINESE UNIVERSITIES (the beginning of the XXIst century).....	65
Zhu Fangzhou	
FORMATION OF KEY PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE JOURNALISTS IN THE TRAINING PROCESS	69
Юрій Луцан	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА.....	74
Назар Малець	
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗУВАННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ.....	77
Тетяна Мотуз, Альона Снітько	
СТВОРЕННЯ МОТИВУЮЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ОНЛАЙН ОСВІТИ.....	81
Ірина Мойсеєнко	
ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТАНУ СПРИЙНЯТТЯ У КОНТЕКСТІ СЕНСОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА.....	85
Ярослав Середюк	
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ З ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	91
Ірина Мойсеєнко, Наталія Кодаченко	
ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	93
Марія-Вікторія Полець	
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	98
Олена Слободенюк	
ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО, РОЗВИВАЛЬНОГО ТА МОТИВУЮЧОГО ДО НАВЧАННЯ СЕРЕДОВИЩА	102
Світлана Толошна	
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	105
Яна Полупанова	
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ.....	110
Сикіш Максим	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ТОЧКИ ЗОРУ ЕРГОНОМІЧНОГО ПІДХОДУ.....	114
Яніна Сороката, Маргарита Носкова	
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ.....	117
Василь Салабай	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ ЧЕРЕЗ МОДЕРНІЗАЦІЮ ЗМІСТУ ЇХ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ ПРОГНОСТИКИ	121
Любов Дольнікова, Анастасія Жукровська	
МЕТОДИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ	126

Роман Нанівський ОСОБЛИВОСТІ РАНЬОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ НА ТЕРЕНАХ ПОЛЬЩІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	131
Богдан Петровський ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІТ-СФЕРИ	137
Остап-Михайло Сірант РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	142
Ганна Шевчук НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	147
Олег Чичкевич ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА	151
Володимир Ратушний ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	156
Аліна Фаст СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	161
Марія Наконечна, Людмила Форкуца ПРОЕКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ.....	165
Ірина Сабодашко TEACHING AND LEARNING IN THE METAVERSE: NEW OPPORTUNITIES AND CHALLENGES.....	169
Богдан Куршев, Тетяна Горохівська СУТНІСТЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК АКТУАЛЬНОГО НАПРЯМКУ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ.....	174
Микита Кравчук, Світлана Криштанович ВПЛИВ СТРІЛЬБИ З ЛУКА НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 13 ДО 18 РОКІВ.....	179
Артем Монаршук, Тетяна Горохівська СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНИЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	182
Богдан Коровяк ДО ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	186
Олександр Ієвлєв ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА.....	191
Андрій Скочилєв ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	195
Роман Карп СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПРОВІДНЕ ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	199
Анастасія-Марія Чубінська, Куриляк І.І. СУЧАСНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ	202
Мар'ян Попко ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ	206

Антон Семенишен, Ігор Колодій КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	209
Володимир Нагірний ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ МЕТОДІВ АНАЛОГІЇ.....	213
Михайло Савчак ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ІТ-ГАЛУЗІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОТРЕБ РИНКУ ПРАЦІ.....	218
Володимир Кашалаба РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	221
Володимир Пастернак ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗВЕСИ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	225
Андрій Маслюк ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	228
Султанова Саміра Фізулі-кизи СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ФЕНОМЕНУ «УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ».....	231
Оксана Калінська РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СПІВРОБІТНИЦТВА В УПРАВЛІННІ ПРОФЕСІЙНИМ ОСВІТНІМ ЗАКЛАДОМ ДЛЯ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	235
Захар Фаринюк ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	240
Анастасія-Марія Чубінська, Була С.П. РЕЛІГІЙНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	244
Людмила Шабасва ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ УПРАВЛІННЯ ПОЗАШКІЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ.....	248
Богдан Антоневич, Ганна Шевчук ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	252
Яніна Сороката, Олександр Ієвлєв ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА	254

ПЕРЕДМОВА

Міжнародну науково-практичну конференцію «Управління в освіті» (27 квітня 2023 р.) проведено з метою покращення освітнього процесу, обговорення актуальних теоретичних і прикладних проблем у галузі освіти.

Програмний комітет конференції - Співголови: Ортинський Володимир Львович – д. ю. н., професор, Заслужений юрист України, директор Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»; Презутті Фаусто – доктор, професор психології, президент Наукового інституту психології освіти та виховання та Європейського центра освіти (I.S.P.E.F. - E.C.E.) (м. Рим, Італія).

Заступники голови програмного комітету: Горохівська Тетяна Миколаївна – д.пед.н., професор, завідувачка кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»; Швай Роксоляна-Марія Іванівна – д. пед. н., професор, директор Інституту педагогіки Поморської Вищої Школи в Старогарді Гданському (м. Старогард Гданський, Польща).

Члени програмного комітету: Габріела Келемен – доктор, професор педагогіки, заступник декана факультету освіти, психології та соціальних наук Арадського університету Аурела Влайку (м. Арад, Румунія); Даріуш Скальський, доктор педагогічних наук, професор, Академія Фізичного Виховання і Спорту в Гданську (м. Гданськ, Польща); Ельжбета Стоковська-Загдан, доктор наук, Академія Прикладних наук імені Стефана Баторія в Скерневіцах (м. Скерневіце, Польща), ректор; Сабріна Ді Тулліо - викладач спеціальної педагогіки та дидактики, член мережі - Union West Adult Education (м. Трольхеттан, Швеція); Сільвія Гетта – доктор філософії, професор загальної та соціальної педагогіки Університету Флоренції (м. Флоренція, Італія); Франческо Імбернон – доктор, професор педагогіки, кафедра дидактики та організації освіти Університету Барселони (м. Барселона, Іспанія); Якимець Олександра – доктор філософії із психології, викладач та науковий співробітник Наукового інституту психології освіти та виховання (I.S.P.E.F.) (м. Рим, Італія); Демидов Іван Васильович, д.т.н., професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Львівська політехніка»; Чухрай Наталія Іванівна, д.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Національного університету «Львівська політехніка»; Безена Іван Михайлович – к. філос. н., доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»; Криштанович Світлана Володимирівна – д.пед.н., професор, професор кафедри педагогіки та психології Львівського державного університету фізичного культури імені Івана Боберського.

На конференції проаналізовано підходи до вирішення проблем управління освітою в умовах воєнного часу через впровадження передового вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Конференцію організовано рамках науково-освітньої співпраці між науковцями кафедри педагогічної та інноваційної освіти Навчально-наукового Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна), Наукового інституту Психології освіти та виховання (м. Рим, Італія), закладів вищої освіти Республіки Польщі та Чеської Республіки.

Кафедра педагогіки та інноваційної освіти відзначає у 2023 році своє 60-и річчя. Кафедра розпочала свою історію 1 вересня 1963 року, головним напрямом її роботи є освітня і наукова діяльність, пов'язана з теорією та практикою функціонування системи освіти, особливостями реалізації компетентнісного підходу у підготовці фахівців різних освітніх рівнів та спеціальностей, інноваційними інформаційно-комунікаційними технологіями в підготовці науково-педагогічних (педагогічних) кадрів, підвищення їх професійно-педагогічної мобільності, засадничими підходами до реалізації передового світового досвіду в підготовці фахівців на основі сучасної порівняльної педагогіки.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ

Тетяна Бас

Національний університет «Львівська політехніка»
tetiana.bas.mnopnz.2022@lpnu.ua

Науковий керівник – доцент **Олександр Ієвлєв**
Національний університет «Львівська політехніка»
oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Сучасний освітній простір схарактеризовано збільшенням вимог до інтелектуальних здібностей та практичних навичок майбутніх педагогів, їхніх можливостей сприймати нове та змінюватися відповідно до викликів часу. Здійснення професійної діяльності висуває перед людиною конкретні задачі: вона повинна бути професійно компетентною, соціально адаптованою, активною. Працюючи в постійно мінливих умовах, фахівець повинен бути готовий до можливих змін. Цей стан може бути визначений як «професійна мобільність».

Необхідність у мобільності фахівців зумовлена прискоренням темпів розвитку суспільства; необхідністю у швидкій адаптації фахівців до сучасних умов; формуванням єдиної світової інформаційної системи з використанням новітніх інформаційних технологій; виникненням проблем, які можуть бути вирішені лише зусиллями міжнародного співтовариства; динамічним розвитком економіки, зростанням конкуренції, скороченням некваліфікованої чи малокваліфікованої праці; створенням міжнародними організаціями освітніх міжнародних актів, які стають провідними орієнтирами для європейської освіти [2, с. 75].

За останні роки зросла кількість наукових досліджень у сфері освіти на дану тему, що свідчить про її актуальність. Науковці досліджують різні аспекти професійної мобільності педагогів: загальні підходи до порушення

проблеми, педагоги в системі додаткової освіти, учителі, студенти коледжу, випускники установ педагогічного профілю, бакалаври, магістри, вихователі, фахівці, викладачі вищої школи та т.ін. [3, С.42].

Професійна мобільність – це здатність особистості до зміни місця роботи, професійної діяльності, а також до активного вдосконалення власних знань та навичок [1, с. 42].

Професійна мобільність педагога передбачає здатність до зміни педагогічної діяльності з метою досягнення більш ефективних результатів у навчанні та вихованні учнів.

До традиційних підходів у розвитку професійної мобільності педагога можна віднести підвищення кваліфікації за рахунок участі в семінарах, тренінгах, конференціях, курсах підвищення кваліфікації.

У сучасних умовах педагогічна спільнота звертає увагу на необхідність використання сучасних технологій в професійному розвитку. До них відносять вебінари, мультимедійні засоби, дистанційне навчання та інші. Ці технології забезпечують доступ до новітніх методик і технологій навчання, дають можливість підвищити кваліфікацію в будь-якому місці та у будь-який час, а також дозволяють педагогам займатися самоосвітою [4, с. 128].

Важливою особистісно-фаховою характеристикою педагога, що визначає його успішність в освітньому процесі, є професійно-педагогічна мобільність [3, с. 45].

Дослідження показують, що на професійну мобільність педагога впливають різні фактори, такі як: соціально-економічний статус педагога, рівень освіти, професійний досвід, особистісні якості, рівень заробітної плати та інші. Україна не залишається осторонь процесу розвитку професійної мобільності педагогів. У країні проводяться різні заходи з метою підвищення її підвищення, зокрема, організуються тренінги, семінари, конференції,

створюються спеціальні курси для підвищення кваліфікації педагогів, здійснюється підтримка самоосвіти.

Варто зазначити, що однією з основних складових професійно-педагогічної мобільності є міжнародна мобільність, яка дозволяє педагогам отримати досвід роботи в інших країнах, підвищити рівень знань та відкрити для себе нові педагогічні методи та підходи. Також, міжнародна мобільність допомагає педагогам розширити свої професійні контакти та співпрацювати з педагогами з інших країн. Однак, тут існують певні виклики та проблеми. Наприклад, недостатня фінансова підтримка, культурні та мовні бар'єри, труднощі з адаптацією до нових умов роботи та життя. Тому важливо забезпечити педагогів необхідною підтримкою та навичками для ефективної роботи у новому середовищі.

Професійна мобільність педагога є важливою педагогічною категорією, яка забезпечує здатність педагога до зміни своїх знань та навичок з метою підвищення якості навчання та виховання учнів. Розвиток професійної мобільності педагога може здійснюватися за допомогою різних засобів, таких як підвищення кваліфікації, професійна самоосвіта, участь у тренінгах, конференціях, семінарах, а також за допомогою використання сучасних технологій навчання [5, с. 30].

Професійно-педагогічна мобільність необхідна не тільки для самого педагога, а й для розвитку освітньої системи в цілому. Міжнародний досвід та обмін знаннями дозволяють вдосконалювати освітні програми, методи навчання та впроваджувати нові підходи до освіти. У сучасному світі, де технології розвиваються дуже швидко, важливо мати можливість навчатися та розвиватися, щоб забезпечити якісну освіту для молодого покоління.

Отже, можна зробити висновок, що професійна (професійно-педагогічна) мобільність педагогів є дуже важливою педагогічною

категорією - характеристикою, яка забезпечує ефективність освітнього процесу, а також забезпечує здатність педагога відповідати вимогам сучасного суспільства. Насамперед, педагог повинен бути готовий до впровадження нових освітніх технологій, методик та підходів у навчанні, а також мати можливість професійного зростання та розвитку. Проте потрібно пам'ятати про можливі виклики та проблеми, які можуть виникати під час роботи на цьому шляху.

Література

1. Андрусак О. М. Професійна мобільність вчителя: сутність, види та вимоги до здійснення. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2018. № 2. С. 41-46.
2. Вакал В. В. Професійна мобільність як чинник успішності викладача. *Інноваційні технології навчання та педагогічна майстерність вчителя*. 2019. № 4. С. 72-78.
3. Ієвлєв О.М. Теоретико-методичні засади формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / М-во освіти і науки України, Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2021 577 с.
4. Карпенко О. В. Розвиток професійної мобільності педагогів у контексті викликів сучасного суспільства. *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. Педагогічні науки*. 2017. № 31. С. 127-134.
5. Коваленко, І. М. Професійна мобільність вчителя як фактор підвищення ефективності навчально-виховного процесу. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Педагогіка, психологія, філософія*. 2019. № 289. С. 27-36.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Дмитро Біловус

Національний університет «Львівська політехніка»

dmytro.i.bilovus@lpnu.ua

Сьогодні потреба професійної підготовки фахівців для викладання правових дисциплін регламентується Стратегією інноваційного розвитку України на 2020–2025 рр. в умовах глобалізаційних викликів та Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2025 року. Однак система підготовки цих фахівців має низку недоліків, а реальні результати їх навчання не завжди відповідають новим вимогам. В сучасних умовах науковий аспект підготовки майбутніх викладачів права потребує поглибленого вдосконалення і розробки науково обґрунтованого цільового блоку їх формування для викладання правових дисциплін як у ЗВО, коледжах так і ЗЗСО.

Важливість розробки такого цільового блоку зумовлена такими чинниками:

- зростаючими вимогами до рівня професійної підготовки майбутніх викладачів права відповідно до державних стандартів підготовки таких фахівців;
- потребою в організації їх освітнього процесу на основі сучасних принципів навчання у ЗВО;
- актуалізацією самопізнання майбутніх фахівців у навчальному процесі, як ефективного способу формування їх професійних компетентностей;
- недостатністю обґрунтування педагогічних технологій, які спрямовані на забезпечення належних умов їх підготовки;
- потребою в посиленні практичної спрямованості освітнього процесу майбутніх викладачів права на основі особистісно-орієнтованого підходу і

можливостями вищого начального закладу в створенні належних умов для індивідуалізації занять з ними;

- зростаючими вимогами до якості і рівня професійної готовності цих фахівців до учбової діяльності, що виражається в їх здатності в умовах навчального процесу знаходити раціональне рішення виниклих проблем. Зазначені чинники актуалізують необхідність розробки цільового блоку підготовки майбутніх фахівців права для викладання правових дисциплін у навчальних закладах країни [1].

Крім того, вітчизняні науковці справедливо наголошували, що такий цільовий блок має відбивати сутнісні ознаки досліджуваного об'єкта, характеризувати його складові в єдності й взаємодії всіх його основних елементів, передбачати й прогнозувати результати його подальшого розвитку, виконуючи тим самим інформаційну й евристичну функції, і має бути не тільки засобом отримання нових знань про об'єкт, але й засобом їх фіксації. Він має сприяти виявленню актуальних і перспективних завдань освітнього процесу, вивченні й науковому обґрунтуванні умов можливого зближення між ймовірними, очікуваними й бажаними змінами у формуванні готовності майбутніх фахівців права до викладацької діяльності [2].

Отже для виконання цього важливого завдання необхідно концептуально змінювати застарілу модель формування фахівця у ЗВО, акцентуючи увагу на методологічних підходах та принципах формування його як майбутнього викладача права.

Література

1. Криштанович М.Ф. Професійна підготовка майбутніх викладачів права: Підручник / М. Ф. Криштанович. – Львів: Видавництво: «СПОЛОМ», 2022. – 140 с.

2. Криштанович М.Ф. Вивчення правових дисциплін засобами інтерактивного дистанційного проведення занять / М.Ф. Криштанович // Наукове фахове видання з педагогічних наук "Гірська школа Українських Карпат" ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" № 22 (2020) м. Івано-Франківськ, 2020. - С. 112-115.

ВАЖЛИВІСТЬ ПОРІВНЯННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ ІЗ ОСВІТОЮ ЄВРОПИ

Юлія Баранець

Науковий керівник – доцент **Наталя Чубінська**
Національний університет «Львівська політехніка»
yuliia.baranets.pk.2019@lpnu.ua

Порівняння освіти України з іншими країнами Європи є важливим для багатьох причин. Одна із основних причин, є забезпечення високої якості освіти. Порівняння може допомогти визначити, які країни досягли найвищої якості освіти і які підходи використовуються в цих країнах. Це може бути корисно для України, щоб вибрати та впроваджувати кращі практики від інших країн та забезпечити високу якість освіти у своїй країні [3].

Також порівняння може допомогти освітянам України зрозуміти, які вимоги та очікування стосовно освіти на міжнародному ринку праці.

Не лише порівняння, а й залучення іноземних студентів та викладачів допомагає виявити сильні та слабкі сторони освітньої системи України. Якщо в Україні є сильні спеціалізовані напрямки, то це може залучити більше іноземних студентів та викладачів, що може покращити міжнародну репутацію української освіти [2].

Порівняння освітнього процесу України з країнами Європи може допомогти встановити стандарти навчання та оцінювання, що сприятиме підвищенню якості освіти в Україні.

Якщо виявиться, що інші країни Європи мають більш високі стандарти оцінювання знань учнів, то це може стати стимулом для вдосконалення процедур оцінювання в Україні. Порівняння методів навчання та підходів до

навчання може допомогти виявити ефективні методи та підходи до навчання, які можуть бути використані в Україні.

Приклади кращої практики в інших країнах Європи можуть бути використані для створення нових освітніх програм, які враховуватимуть потреби та можливості учнів в Україні [1].

Література

1. Дошкільна освіта в ЄС: сьогодення, проблеми і підходи до їх вирішення. URL: <https://pon.org.ua/novyny/1642-doshkilna-osvita-v-yes-sogodennya-problemi-i.html>

2. Системи освіти в країнах світу. URL: <https://sites.google.com/site/osvitavriznikkraiinahsvitu/>

3. Як зробити випускників ВНЗ більш конкурентними на ринку праці? URL: <https://euukrainecoop.medium.com/education-in-eu-countries-6f0b332592e1>

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА: ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Сергій Бубній

Національний університет «Львівська політехніка»

bubniy1995@gmail.com

У сучасному світі педагогам дедалі більше доводиться працювати із цифровими технологіями. Використання цифрових інструментів та ресурсів стає необхідністю у освітньому процесі, що вимагає від викладачів наявності цифрової компетентності.

Цифрова трансформація на сучасному етапі розвитку освіти передбачає наявність у викладачів нових знань, вмінь та навичок у сфері використання цифрових технологій. Сьогодні цифрова компетентність викладача є одним з ключових чинників, що визначає успішність його професійно-педагогічної діяльності.

Так, В. Гринько визначає, цифрову компетентність майбутніх учителів початкової школи як здатність проектувати цифрові освітні технології на основі теорії множинних інтелектів для розвитку когнітивних, креативних, комунікативних та колаборативних умінь [1, С. 33].

О. Трифонової розглядає інформаційно-цифрову компетентність фахівця цифрових технологій як інтегративне особистісне утворення, що об'єднане єдиною: термінологією; знанневим потенціалом фахівця; системою ціннісних орієнтирів на збереження природи; положеннями сталого розвитку [3, С. 10].

Водночас, А. Карпенко розглядає цифрову компетентність співробітника організаційно-навчального підрозділу в університеті як інтегроване поняття, в основу якого покладено мотивацію, здатність фахівця до саморозвитку, удосконалення набутих знань, умінь, навичок щодо

цифрових технологій для подальшого професійного зростання та ефективного вирішення професійних задач [2, С. 6].

Цифрова компетентність викладача - це набір знань, умінь та навичок, що дозволяють успішно використовувати цифрові технології та інструменти для підвищення ефективності освітнього процесу та досягнення навчальних цілей.

Цифрова компетентність викладача включає в себе знання про технології, вміння використовувати цифрові інструменти та ресурси для створення та управління освітнім процесом, а також навички роботи з цифровим контентом та даними із забезпеченням кібербезпеки.

Викладач повинен мати розуміння технологій, які використовуються в освіті, таких як електронні підручники, інтерактивні тести, відео-уроки та інші цифрові ресурси; знати, як використовувати ці технології, щоб покращити якість та ефективність освітнього процесу.

Викладач має вміти використовувати цифрові інструменти, такі як електронні дошки, відео-конференції та інші, для проведення навчальних занять, оцінювання та звітування про результати навчання.

Викладач повинен вміти ефективно працювати з цифровим контентом та даними, що використовуються в освітньому процесі (електронні підручники, відео-уроки, інтерактивні тести та інші цифрові ресурси) із забезпечення кібербезпеки [4; 5].

Цифрова компетентність викладача не є сталим поняттям. Вона постійно змінюється та розвивається відповідно до розвитку технологій і потреб сучасного суспільства; залежить від рівня закладу освіти, змісту освітньої програми, навчальної дисципліни та т.ін.

Цифрова компетентність викладача є важливим фактором його успіху в освітньому процесі. Її наявність дозволяє викладачам впроваджувати нові

цифрові технології в освітній процес, що допомагає покращити якість навчання та підвищити мотивацію учнів до вивчення дисциплін.

Отже, цифрова компетентність викладача є ключовим фактором успіху в сучасній освіті, має велике значення в освітньому процесі. Вона включає в себе розуміння цифрових технологій та їх використання в освітньому процесі, навички ефективного використання цифрових інструментів у навчанні, навички роботи з цифровим контентом, даними та забезпечення кібербезпеки. Саме тому предметом подальших досліджень нами обрано формування цифрової компетентності бакалаврів професійної освіти спеціалізації «Цифрові технології».

Література

1. Гринько, В.О. (2021). *Теоретичні і методичні засади проєктування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи*. (Дис. д-ра пед. наук). ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Слов'янськ.

2. Карпенко А.С. (2021). *Розвиток цифрової компетентності співробітників організаційно-навчальних підрозділів в університеті*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ.

3. Трифонова О.М. (2019). *Методична система розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій у навчанні фізики і технічних дисциплін*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький.

4. European Commission. (2017). *Developing digital competences in Europe*. <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

5. UNESCO. (2011). *UNESCO ICT Competency Framework for Teachers*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000214337>.

ДО ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ ПОНЯТЬ «ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА» ТА «ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ» В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Володимир Бліха

Національний університет «Львівська політехніка»

volodymyr.blikha.pk.2019@lpnu.ua

Тетяна Горохівська

Національний університет «Львівська політехніка»

tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua

Сучасному етапу розвитку суспільства притаманні зміни, що викликані створенням інформаційного суспільства, глобалізацією, розвитком технологій. Все це зумовлює пошук нових форм здобуття освіти, однією з яких є дистанційна освіта. У свою чергу активізація процесу віртуалізації світового освітнього простору сприяє поширенню дистанційного навчання, що потребує перегляду і впровадженню сучасних засобів і методів у освітній процес.

Керуючись логікою нашого дослідження розглянемо сутність та взаємозв'язок термінів «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання».

Варто зауважити, що термін «дистанційна освіта» вперше з'явився у випуску журналу Відкритого університету (Велика Британія) «Teaching at a Distance». Британський університет відкритої освіти був заснований в 1969 році з метою надання можливості отримати освіту людям, охочим навчатися у зручному для них місці і в зручний час. Надалі цей термін почав зустрічатись у американському журналі «American Journal of Distance Education», канадському журналі «Journal of Distance Education», австралійському виданні «Distance Education». При цьому формальне визнання терміну «дистанційна освіта» відбулось лише у 1982 році, коли

термін «кореспондентська» був замінений на «дистанційна» в назві Міжнародної конференції з дистанційної освіти у м. Ванкувері (Канада). А вже згодом Міжнародна Рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну Раду з дистанційної освіти [2, с. 30].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розуміння дистанційної освіти дозволив стверджувати, що сьогодні нараховується велика кількість дефініцій цього поняття. Зокрема ірландський дослідник Д. Кіган (D. Keegan), узагальнюючи визначення дистанційної освіти, сформулював її найбільш характерні ознаки:

- постійне відокремлення педагога від студента протягом усього навчального процесу;

- заклади дистанційної освіти самостійно визначають її організаційну структуру, здійснюють планування, розробляють навчальний матеріал, забезпечують ним студентів;

- широке використання технічних засобів навчання (друкарських, аудіо, відео засобів, комп'ютерів);

- відсутність постійних навчальних груп протягом усього навчального процесу [8].

На думку дослідників (О. Муковіз та ін.), дистанційна освіта представляє собою «комплекс освітніх послуг, які надаються населенню за допомогою спеціального інформаційного освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані» [3, с. 8].

В. Кухаренко стверджує, що дистанційна освіта є різновидом освітньої системи, у якій переважно використовуються дистанційні технології навчання [6, с. 92].

При цьому ми погоджуємося з Т. Пилаєвою, яка дистанційну освіту розглядає як «форму здобуття освіти, яка відбувається при фізичному розділенні суб'єктів освітнього процесу у просторі та часі, потребує певної методики розробки навчальних посібників і певної стратегії викладання з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій дистанційного навчання» [4].

Вищезазначене демонструє взаємозв'язок термінів «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання», який полягає в тому, що в основу дистанційної освіти покладено засоби дистанційного навчання, яке передбачає спеціально розроблені інформаційні технології та інші навчальні ресурси.

Відповідно до Положення про дистанційне навчання [5], дистанційне навчання представляє собою «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій». При мета дистанційного навчання полягає у наданні освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у заклади освіти, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників [5].

Зазначимо, що проблеми дистанційного навчання стали предметом досліджень цілої низки вітчизняних науковців, серед яких – Г. Балл,

В. Биков, К. Вовк, В. Годз, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Л. Кременська, В. Кухаренко, Є. Ніколенко, А. Олешко, О. Паламарчук, О. Рибалко, О. Ровнягін та ін. Особливості організації дистанційного навчання представлені в працях зарубіжних науковців, як-от: Х. Абдель-Халім (H. Abdel-Halim), В. Боуен (W. Bowen), С. Звачек (S. Zvacek), Д. Магід (D. Magid), Дж. Мерікотіс (J. Merisotis), М. Сімонсон (M. Simonson), Р. Фіпс (R. Phipps) та ін.

Аналіз визначень поняття «дистанційне навчання» дозволив виснувати, що науковці у цьому понятті виокремлюють такі основні компоненти: суб'єкти навчання; навчання у синхронному режимі; компоненти навчального процесу (цілі, зміст, методи, організаційні форми та засоби навчання) [7, с. 92].

Саме тому дистанційне навчання – це «цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії викладача та здобувача вищої освіти, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які дозволяють здійснювати навчання на відстані, а отже, надає можливість отримувати освіту у процесі виробничої діяльності, за місцем проживання, можливість організації процесу самоосвіти, планування та здійснення індивідуальної освітньої траєкторії залежно від власних можливостей і потреб, поширює коло людей, яким доступні всі види освітніх ресурсів поза віковими, соціальними обмеженнями, станом здоров'я, підвищує соціальну та професійну мобільність населення» [1, с. 70].

Таким чином *дистанційна освіта представляє собою* форму здобуття освіти, при якій той, хто навчається, знаходиться на відстані від педагога, і (або) навчальних засобів й освітніх ресурсів, натомість дистанційне навчання

– це новий засіб реалізації процесу навчання, в основу якого покладено використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Література

1. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. № 4. 2003. С. 68–73.

2. Корсунська Н. О. Дистанційне навчання: підходи до реалізації. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2000. Вип. 57. С. 29–32.

3. Муковіз О. П. Основи дистанційного навчання у початковій освіті : навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2018. 128 с.

4. Пилаєва Т. В. До розуміння поняття «дистанційна освіта». URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12644/1/ДО%20РОЗУМІННЯ%20ПОНЯТТЯ%20ДИСТАНЦІЙНА%20ОСВІТА.pdf>.

5. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН від 25.04.2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.

6. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. / за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.

7. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. № 75. Т. 3. С. 91–96.

8. Keegan D. Foundations of distance education. London and New York : Routledge. 3rd revised edition, 1996. 224 p.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ДИСТАНЦІЙНИМ НАВЧАННЯМ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Тадей Возняк

Науковий керівник – доцент Ігор Колодій
Національний університет «Львівська політехніка»
tadei.vozniak.pk.2019@lpnu.ua

Розвиток систем управління дистанційним навчанням забезпечує високу якість освіти, доступність для учнів з різних регіонів та дотримання правил інформаційної безпеки. Ці складові досягнуто у випадку використання якісних навчальних матеріалів, адаптованих до потреб учнів, відповідну організацію взаємодії між викладачем та учнем та забезпечення безперебійної роботи системи [1].

Ефективність системи управління дистанційним навчанням залежить від розробки якісного змісту навчальних матеріалів та їх адаптації до різних категорій учнів [2].

Організація взаємодії між викладачем та учнем є важливим елементом системи управління дистанційним навчанням. Необхідно забезпечити можливість взаємодії у режимі реального часу та використання інтерактивних інструментів, що дозволить стимулювати активність та інтерес до навчального процесу [3].

Система управління дистанційним навчанням має забезпечувати можливість моніторингу та аналізу успішності учнів, що дозволить вчасно корегувати навчальний процес та досягати кращих результатів [4].

Необхідно забезпечити надійну технічну підтримку та систему безперебійної роботи системи управління дистанційним навчанням, що дозволить уникнути проблем з доступом до навчальних матеріалів та завдань [5].

Використання інноваційних технологій, таких як віртуальна реальність та штучний інтелект, може значно покращити ефективність та якість систем управління дистанційним навчанням [6].

Література

1. Розвиток систем управління: https://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/
2. Ефективність системи управління: <https://nus.org.ua/articles/praktyku-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>
3. Організація взаємодії між викладачем та учнем: <https://naurok.com.ua/teoretichni-osnovi-schodo-organizaci-distanciynogo-navchannya-v-shkoli-50797.html>
4. Забезпечення моніторингу та аналізу успішності учнів: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
5. Необхідність забезпечити надійну роботу системи управління дистанційним навчанням: <https://lib.iitta.gov.ua/7648/1>
6. Покращення ефективності систем управління: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2907/1478>

ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ОСВІТИ, СПРИЧИНЕНІ ВІЙНОЮ ТА ВИМУШЕНОЮ МІГРАЦІЄЮ З УКРАЇНИ

Наталія Волкова

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради»

nvolkova111@ukr.net

Період повномасштабної російської агресії проти України створив нові виклики для вітчизняної системи освіти. Вимушена міграція учасників освітнього процесу за кордон, брак коштів та призупинення фінансування витрат на друк нових підручників, створення освітнього простору, підготовку та мотивацію вчителів в рамках концепції Нової української школи – уповільнили, проте не зупинили реформу системи загальної освіти.

Випадки фізичного, морального та ідеологічного насилля над українськими громадянами на тимчасово окупованих територіях, знищення ворогом закладів освіти, культури, охорони здоров'я та соціальної інфраструктури напевно, ні в кого не залишили сумнівів стосовно того, що освіта є серйозною складовою національної безпеки, яка має в умовах війни демонструвати життєву стійкість, виховувати самозарадність та зробити щеплення на багато поколінь вперед від національної меншовартості та від русифікації.

За оцінками Центру економічних стратегій (ЦЕС) [1], станом на кінець 2022 року близько 3,8–4,7 млн громадян України вимушено перебували за кордоном (окрім росії та Білорусі), близько 1,5 млн українців перебували в росії та орієнтовно 100–200 тисяч українців ще могли виїхати до кінця зими. Опитування вимушених українських мігрантів компанією Info Sapiens на замовлення ЦЕС показало, що близько 70% опитаних українців мають вищу або незакінчену вищу освіту. Із Запорізької області за кордон виїхала майже чверть усього населення (24%), за нею ідуть Київ (20%) та Київська область (19%), а також Харківська (17%), Дніпропетровська та Миколаївська області

(по 16%). Натомість, із Луганської області за кордон виїхав лише 1% населення [1, с. 10].

Порівняно із попередніми хвилями біженців в ЄС (наприклад, із Сирії та Афганістану), українці мають декілька переваг у адаптації до місцевого ринку праці. Зокрема, українці, що виїжджають до країн ЄС, в середньому мають вищий рівень освіти та залученості до робочої сили, порівняно із попередніми хвилями біженців, особливо жінки. Більше того, українці, що виїхали за кордон, в середньому мають вищий рівень освіти, ніж ті, що залишились в Україні. Крім того, ті українці, що виїхали в країни Західної Європи, мають вищий рівень освіти порівняно з тими, які виїхали до Польщі. [1, с. 60-61].

Не всі країни вимагають від дітей біженців обов'язкового навчання у школах, проте батьки зазвичай самі зацікавлені в тому, щоб їхні діти не марнували час та продовжували навчання. Бажання батьків, щоб їхні діти продовжували навчатись у країні перебування навіть після закінчення війни, може бути одним з індикаторів того, чи планують біженці повернутися в Україну. Показово, що найменша частка респондентів, які б хотіли, щоб їхні діти продовжували здобувати освіту у країні тимчасового перебування, – в Італії [1, с. 24].

Цілком імовірно, що після війни Україні доведеться зіткнутися з парадоксом, коли в умовах гострого дефіциту трудових ресурсів мільйони українців будуть працювати за кордоном, водночас міжнародні рекрутингові агентства залучатимуть в Україну велику кількість трудових іммігрантів із країн, що розвиваються [2, с. 26].

Серед інструментарію, котрий застосовується у європейських країнах для інтеграції мігрантів, є практика впровадження спеціальних програм, які містять освітні та економічні інструменти адаптації – перенавчання на затребувані на ринку праці професії, стимулювання роботодавців до прийому на роботу мігрантів, програми часткової й тимчасової зайнятості, практика

створення програм розвитку самозайнятості серед іммігрантів, надання юридичної та інформаційної підтримки їхнього бізнесу [2, с. 27]. Тому, чим довше триватиме війна, за інших рівних умов, зростатиме ризик неповернення мігрантів. Державна політика України має бути націленою на швидку відбудову та прогресивну соціальну політику.

Оскільки для повоєнної відбудови України зросте попит на робочу силу, необхідно здійснити прогнозування поточних і перспективних потреб робочої сили у фаховому розрізі, у тому числі здійснити прогноз залучення робочої сили з-за кордону. Праця іноземних громадян буде необхідною на тих ділянках відбудови, де будуть використані кошти зарубіжних фондів, що потребуватимуть контролю витрат.

Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД) рекомендує упровадити на постійній основі систему інформування внутрішньо переміщених осіб щодо можливості підтвердження результатів неформального навчання у кваліфікаційних центрах, участі в програмах професійної підготовки (за дуальною формою); розробити та впровадити спеціальні навчальні курси для іммігрантів, орієнтовані на потреби ринку праці, а також курси вивчення української мови як іноземної, курси основ українського законодавства [2, с. 33].

Завданнями освітньої політики на найближчу перспективу також є:

- інтеграція колишніх військовослужбовців у систему освіти (для формування належної військової громадянської підготовки молоді, через надання колишнім військовим додаткових кваліфікацій і можливості роботи в системі освіти після завершення військової служби);

- проєктування ефективних шкільних мереж, що компенсуватимуть масштабні руйнування шкільної інфраструктури та вирішуватимуть питання міграційних процесів;

- вимір та подолання освітніх втрат та різниці між рівнем знань у дітей, які змушені були вчитися в закордонних школах, та тих, хто продовжував

роботу за українськими програмами; дітей з деокупованих територій, із зони бойових дій, дітей, які мали травматичний досвід або досвід переселенця і пропустили частину освітньої програми;

- розробка цифрового інструментарію із кожного шкільного предмету, доступного для кожного учителя, розробка та/ або доступ (з українським перекладом) до закордонних цифрових освітніх ресурсів, за допомогою яких діти можуть надолужувати освітні втрати.

Українська система освіти демонструє всьому світу свою життєстійкість, вона буде продовжувати виконувати свою високу місію і в повоєнний період, підтримувати бажання молоді жити і навчатися в Україні, відчувати свою національну ідентичність та налаштованість на життєвий успіх. Так, результати опитування молоді віком від 13 до 19 років компанією GoGlobal [3, с. 33] показали, що 86 % молодих людей мають намір жити, навчатися і працювати в Україні (це набагато вище довоєнних показників).

Перебування у закордонних освітніх системах великої кількості українських вчителів і учнів, бажання їх повернутися на Батьківщину дасть новий стимул розвитку, створить нові вимоги та цінний експертний погляд, необхідний для усвідомлення потреби конкретних змін в українській школі, та пришвидшить перебіг реформи вітчизняної системи освіти.

Література

1. Аналітична записка Центру економічної стратегії (проміжний звіт) «Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути?» URL: <https://ces.org.ua/who-are-ukrainian-refugee-research/>

2. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні : аналіт. доп. / [В. Потапенко, А. Головка, О. Валевський та ін.] ; за ред. В. Потапенка. – Київ : НІСД, 2023. – 33 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.01>

3. Сайт НУШ (від 23.04.2023). URL: <https://nus.org.ua/articles/spravzhnya-nush-u-serednij-shkoli-chy-yiyi-imitatsiya-shho-neobhidno-zrobyty-dlya-reformy-pryamo-zaraz/>

**СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ ТА ПЕДАГОГІВ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Євгенія Великодна

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
ippojane@gmail.com

Ефективна діяльність сучасного закладу освіти відбувається завдяки факторам, які необхідні для створення безпечних та оптимальних умов навчання та праці, особистісного розвитку та професійного зростання педагогів, шляхом введення в діяльність закладу освіти новітніх інформаційних технологій щодо здійснення управлінської, фінансової та навчально-виховної діяльності тощо. Тому процес розвитку закладу залежить від обрання вдалих стратегії, коли колектив закладу відкритий до змін внутрішнього і зовнішнього середовища, є гнучким і мобільним, а його діяльність направлена на творчий підхід, узагальнення кращого досвіду, впровадження інновацій [2, С.106].

В умовах повномасштабної війни, коли кожна людина знаходиться в стані постійного стресу та переживань, здійснювати педагогічну діяльність стає все більше складніше, оскільки педагоги постійно знаходяться під впливом сильних нервово-психічних навантажень, умови праці не забезпечують комфортний психологічний клімат в колективі та, в свою чергу, не сприяють особистому психологічному благополуччю не тільки педагогів, але й учнів, їх батьків. На сьогодні, професійна діяльність педагога має безліч чинників, що провокують емоційне вигорання фахівців

та несе за собою значне емоційне перенавантаження, постійну необхідність співпереживати, співчувати, нести відповідальність за життя і здоров'я дітей, близьких тощо.

Крім нервово-психічного напруження через педагогічне навантаження, також на загальний стан педагогів впливають численні страхи: контролю з боку адміністрації, бути звільненим з посади, залишитися без підтримки колег, проявити непрофесійність тощо.

Психологічне благополуччя кожної людини також залежить від певних передумов: що ми думаємо про себе, як долаємо стресові ситуації, яким чином отримуємо та засвоюємо інформацію або приймаємо рішення. Одним із важливим критерієм психологічного благополуччя є відчуття психологічної рівноваги, яку пов'язують із гармонійною організацією психіки та її можливістю адаптуватися до стресів. Люди з високим рівнем психологічної рівноваги демонструють: *позитивну самооцінку*, яка тісно пов'язана зі здатністю керувати своїм життям; *послідовність і передбачуваність*, що свідчить про сформованість характеру; *цілеспрямованість*, яка ґрунтується на позитивному баченні майбутнього і потребі у самореалізації; *автономність* (незалежність), що забезпечується умінням приймати відповідальні рішення; *відчуття єдності з іншими людьми*, яке приносить у життя стабільність і наповнює його сенсом. [3].

Тому, психологічне благополуччя педагогічних працівників є динамічним утворенням, яке відображає результат самореалізації, формується у процесі життєдіяльності під час взаємодії з оточуючою дійсністю та характеризується задоволеністю життям, усвідомленням здійснення своїх потенційних можливостей. Якщо говорит про психологічне

благополуччя і психічне здоров'я дітей, то на думку Мар'яни Єсип, розгляд цієї теми є однею з найактуальніших і популяризованих у вітчизняній та зарубіжній науці, тому що, коли дитина перебуває в стані благополуччя, то якість навчання в разі збільшується. Підтвердження цьому можна знайти в дослідженнях щодо мозкової діяльності, де зазначено, що у стані спокою мозок дитини може якісніше опрацьовувати набагато більше інформації і опановувати її, аніж у стані стресу. За її словами, учителі, які мають базові знання у сфері психічного здоров'я, можуть вчасно виявляти, зауважувати труднощі і скеровувати дітей до спеціаліста наступної ланки – шкільного психолога чи далі до дитячого психотерапевта [4].

Тому виклики, які пов'язані з широкомасштабною війною, спричинили значні зміни у напрямках, формах і методах професійної діяльності педагогів сучасної системи освіти. Психосоціальна підтримка розвитку та навчання дітей, забезпечення їхнього благополуччя в закладі освіти в умовах надзвичайних ситуацій є одним з провідних завдань педагогічної діяльності. Вирішення якого, першочергово, потребує цілеспрямованої, екосистемної, практико зорієнтованої та метапредметної підготовки педагогів закладів дошкільної освіти та вчителів закладів загальної середньої освіти [1].

Нашим закладом освіти питанню створення комфортних умов для психологічного благополуччя викладачів, педагогічних працівників обалсті приділяється значна увага. В рамках співпраці з нашими партнерами Громадською службою миру Deutsche Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH та The LEGO Foundation та інших постійно проводяться практичні заняття та тренінги із використанням інструментів арт-терапії для психо-соціальної допомоги в освітньому процесі щодо

подолання наслідків травмуючого досвіду та психосоціальної підтримки благополуччя дітей та педагогів області, спричиненого повномасштабною агресією російської федерації. Отримані знання та компетентності з психосоціальної підтримки здобувачів освіти у часи війни активно впроваджуються педагогами в освітній процес завдяки проведенню відповідних практичних занять.

Отже, створення оптимальних умов в закладі освіти для забезпечення благополуччя педагогів є одним з важливих завдань щодо ефективності навчального процесу, мотивації педагогів до професійного розвитку та збереження власного здоров'я та благополуччя.

Література

1. Благополуччя дітей та педагогів: дієві інструменти і практики психосоціальної підтримки. Рена Дейтц, Ешлі Неміро, The LEGO Foundation. 2022. 120 с.
2. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. С.106 196 с.
3. Освіта на основі життєвих навичок. Адвокаційний модуль для керівних кадрів. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/19/114>
4. Психологічне благополуччя дітей і підлітків – що варто й не варто робити школам. URL: <https://nus.org.ua/articles/psychologichne-blagopoluchchya-ditej-i-pidlitkiv-shho-varto-j-ne-varto-robyty-shkolam/> (дата звернення 24.04.2023)

ІННОВАЦІЙНІСТЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Марта Веньгрін

Національний університет «Львівська політехніка»

marta.venhrin@gmail.com

Сучасні заклади професійної (професійно-технічної) освіти в теперішні умовах, а саме в умовах військового стану повинні бути відкритими до запровадження інноваційних технологій не тільки у навчальному процесі, але також в процесі управління. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти повинна розглядати проблеми з різних перспектив, бути відкритими до нововведень та реагувати на різноманітні зміни у суспільстві. Тому повинна розвиватися власна інноваційність, забезпечуючи професійне управління та створюючи відповідні умови для навчання та роботи.

Якісну систему освіти можна забезпечити добре організованою системою управління.

Сучасне інформаційне суспільство потребує:

- фахівців, здатних до ефективного застосування ІКТ у власній професійній діяльності;
- розвитку кожної особистості у площині формування власної життєвої траєкторії;
- відстеження та керування динамікою прогресу у сфері навчання, професійної чи соціальної самореалізації;
- соціально активних громадян, які об'єднуються у спільноти, впливають на власне життя та життя держави [6].

Процеси глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку всього українського суспільства і освіти зокрема, вимагають нових підходів до управління навчальними закладами. Пріоритетними серед них є впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що мають забезпечити доступність та ефективність освіти, удосконалення навчально-виховного процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Щоб заклади професійної (професійно-технічної) освіти можна було називати інноваційним, багато змін варто запроваджувати на рівні управління закладом. Важливо, докладати багато зусиль, щоб ці зміни відбувалися не тільки формально, але також застосовувалися на практиці. Впроваджуючи інновації у цьому напрямку, варто пам'ятати про деякі необхідні умови. А саме про постійну комунікацію між керівником та викладачами, заохочення та винагорода за відкритість до нового, за ініціативність та опрацювання актуальної інформації, готовність викладачів презентувати інформацію, що базується на теперішньому та майбутньому[4].

Повага та розуміння між директором та колективом є важливою складовою у розвитку сучасного закладу професійної освіти. Оскільки мирна атмосфера у колективі сприятиме розвитку та запровадженню нових цікавих ідей у педагогічний процес[3].

В нових соціально-економічних умовах зростає попит на уміння керівництва організувати колектив до участі у прийнятті й виконанні спільних стратегічних рішень, що забезпечує у подальшому підтримку, узгодженість дій і корпоративну відповідальність при їх реалізації. Нині

ключовим принципом системи якості стає лідерство. Управління ЗВО загалом і підрозділом, процесом, проєктом зокрема неможливо без лідерських якостей керівника, який має крім повноважень взяти на себе ще й всю повноту відповідальності[5].

Лідери, які хочуть втілити стратегічні зміни мусять не просто давати вказівки й вимагати їх дотримання. Потрібно формувати спільне (корпоративне) розуміння і колективну відповідальність, ініціювати зміни і гарантувати підтримку, що зробить зміни реальністю й викликатиме довіру, уникаючи при цьому популістичного характеру. Як пояснює Майкл Фуллан, лідери повинні зосереджувати ресурси, нарощувати потенціал, змінювати організацію праці й формувати правильний політичний клімат в організації [1].

Майкл Фуллан, розробник знаменитої стратегії освітньої реформи у канадській провінції Онтаріо описує, як талановиті лідери в царині освіти залучають інших і спонукають до лідерства на різних рівнях системи [1]. За його словами, лідери вміють розпізнавати нові тенденції і проблеми, що можуть постати перед викладачами ЗВО. Вони стараються максимально залучати всіх, заохотити до співпраці й надати простір для ризику. Такі люди є стратегічними планувальниками й підприємцями, тобто вони вміють мобілізувати людей і знаходити кошти, необхідні для інновацій. До того ж вони наймають талановитих працівників, налагоджують тісні зв'язки між галузями й країнами, а також заручаються допомогою урядових лідерів, соціальних підприємців, керівників компаній, науковців і лідерів громадянського суспільства як партнерів у галузі освітніх інновацій.

Підсумовуючи варто зазначити, що нові умови сьогодення диктують необхідність упровадження інноваційної системи управління закладами освіти, запровадження змін у внутрішніх управлінських та кадрових структурах, змін у фінансовій політиці закладу освіти. Керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти в нових соціально-економічних умовах мають бути лідерами й успішними топ-менеджерами, професіоналами з досвідом управлінської діяльності, фаховою теоретичною і практичною підготовкою.

Література

1. Fullan M. Change Leader: Learning to Do What Matters Most, Jossey-Bass. San Francisco, 2011.
2. Grześkiewicz Aneta, Innowacyjność w zarządzaniu organizacją na przykładzie e-mentor, 2010, nr 1, s. 8-12
3. Hrybiuk Olena (2018), Paradygmat "dobrej" szkoły: zarządzanie innowacją w placówce oświatowej, w: Nauka, Badania i Doniesienia Naukowe 2018. Nauki humanistyczne i społeczne, Świebodzice.
4. A. Sargeant, Marketing w organizacjach non profit, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004, s. 17.
5. Десятов, Т. (2022). Стратегія розвитку закладу вищої освіти в умовах політико-економічних і соціокультурних змін. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", (1), 5–10. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-1-5-10>
6. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. - Х. : Видав. гр. "Освіта", 2004. - 204 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Зоряна Гонтар

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

zoryana.3@ukr.net

Водночас аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми свідчить, що питання використання педагогічних технологій в процесі підготовки майбутніх викладачів цивільного захисту на сучасному етапі розкриті недостатньо. Сьогодні під освітніми педагогічними технологіями їх підготовки слід розуміти цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику професійного навчання методів, прийомів, засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [1]. Це зумовлено тим, що система підготовки майбутнього спеціаліста має відповідати сучасним тенденціям розвитку суспільства, його запитам.

Застосування педагогічної технології у процесі підготовки майбутніх викладачів цивільного захисту спрямована на їх професійну спрямованість до педагогічної професії і передбачає свідому та емоційно виражену орієнтацію на особистісну діяльність, передусім орієнтацію на професійні здібності, знання, вміння. Ця технологія складає основу поведінки та практичної діяльності особистості цього фахівця. Вона має на меті формувати психолого-педагогічну пильність і спостережливість, педагогічний досвід, вимогливість, справедливість, стриманість і працездатність. Реалізація педагогічної технології засвідчує, насамперед, відповідний рівень професійно-педагогічної спрямованості викладача цивільного захисту, характеризує стійкість його професійно-педагогічної спрямованості, що

визначається постійністю його професійних інтересів і потреб; інтенсивністю професійно-педагогічної спрямованості, що виявляється в активності у виконанні своїх професійних обов'язків; дієвістю професійно-педагогічної спрямованості, що визначає практичні уміння регулювати засвоєння знань у студентів. Застосування педагогічної технології сприяє ставленню особистості до професії, що складається з різних аспектів професійної діяльності, які розкривають можливість і схильність до творчості, здатність до якісної роботи зі студентами, відповідність професії здібностям і характеру викладача цивільного захисту, задоволеність проведеною роботою тощо. У процесі навчання й оволодіння професійною діяльністю уява про різні її сторони змінюється і, вочевидь, адекватність образу майбутньої професії має відобразитися на загальному до неї ставленні.

Нині в навчальній практиці підготовки майбутніх викладачів цивільного захисту відомі педагогічні технології, які найбільш часто використовуються. Це зокрема - структурно-логічні технології: поетапна організація системи навчання, що сприяє логічній послідовності постановки і вирішення дидактичних завдань з предмету на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання з урахуванням поетапної діагностики результатів; інтеграційні технології, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь та практико-орієнтована технологія як засіб впливу на процес їх професійної підготовки [2].

В арсеналі основних напрямків використання педагогічних технологій в процесі підготовки майбутніх викладачів цивільного захисту відомі такі технології, як: технологія проблемного, розвиваючого, комп'ютерного, імітаційного, тьюторського, дистанційного, діалогового, інтенсивного

навчання тощо [3]. Кожна із зазначених технологій має свої особливості в методиці, організації та контролі навчання.

Отже, реалізація нових напрямів розвитку освіти цих фахівців потребує використання інноваційних технологій, творчого пошуку нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до їх освіти, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, а також передбачає визначення низки педагогічних умов ефективного процесу підготовки майбутніх викладачів цивільного захисту.

Література

1. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / С.С. Пальчевський. - К.: Кондор, 2008. - 398 с.
2. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І.А. Зязюна. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
3. Васьков Ю.В. Сучасні освітні інноваційні концепції. Педагогічні теорії, технології, досвід / Юрій Вадимович Васьков. – Харків, 2000. – 120 с.

ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРАЦЮВАТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інна Голованова

Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради

У словнику психолого-педагогічних понять і термінів готовність – це стан особистості, який дозволяє їй успішно увійти в професійне середовище, швидко розвиватися в професійному відношенні. Готовність до трудової діяльності зазначається як інтеграція стійкого прагнення до праці, наявність адекватних знань, умінь, навичок, а також комплекс індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей; цілеспрямоване вираження особистості, що включає її переконання, погляди, відношення, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, уміння, установки тощо [2].

Учитель початкових класів – це наставник, помічник, захисник, який допомагає дитині не тільки придбати знання, оволодіти вміннями і навичками, а й допомогти адаптуватися в цьому світі, розкрити свій патенціал, проявити здібності, відчувати себе значущим. Учитель початкових класів організовує освітній процес відповідно до навчальних програм і плану роботи, розроблених для конкретного навчального закладу.

Педагогічна діяльність вчителя пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням. З цього приводу складаються умови готовності до роботи з дітьми, а саме: високі моральні якості,

позитивний фізичний та цілісний психічний стан здоров'я, що дозволяє виконувати професійні обов'язки.

Цілісність освітніх процесів забезпечується наявністю у вчителя загальних і професійних компетентностей, необхідними для виконання трудових функцій. У 2020 році наказом Мінекономіки було затверджено професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". Професійний стандарт втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька.

У документі [1] визначено п'ять ознак готовності виконання трудових функцій на основі професійних компетентностей. Перша – навчання учнів предметів (інтегрованих курсів) передбачає такі професійні компетентності як мовно-комунікативна, предметно-методична, інформаційно-цифрова компетентності. Для виконання цієї функції вчитель повинен володіти державною мовою, бути здатний забезпечити умови для формування мовно-комунікативних умінь і навичок дітей, мати здатність до використання методик та технологій для розвинення компетентностей дітей.

Друга трудова функція – партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу. До неї входять психологічна (здатність розвивати особистість учнів, мотивацію до навчання, позитивну самооцінку), емоційно-етична компетентність (усвідомлення особистих відчуттів, емпатію) та

компетентність педагогічного партнерства (організувати та працювати у команді).

Треття – це участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища забезпечується володінням інклюзивної компетентності, здоров'язбережувальній та проєктувальній компетентностей. Головна ідея інклюзивної компетентності полягає у тому, щоб створювати сприятливі умови для навчання дітей з ООП тим самим забезпечувати функціонування інклюзивного середовища. Шкільне середовище повинно буди здоров'язбережувальним для учнів, тому функції учителя спрямовуються на організацію безпечного середовища з використанням здоров'язбережувальних та проєктувальних технологій.

Необхідність уміння управляти освітнім процесом (четверта функція) викликає потребу у володінні прогностичною, організаційною та оцінювально-аналітичною компетентностями, де вчитель спроможний прогнозувати, планувати, оцінювати результати своєї роботи та роботи учнів.

Життя не стоїть на одному місці, воно змінюється. Тому сучасний вчитель неперервно професійно розвивається та набуває інноваційну, рефлексивну компетентність, здатність до навчання впродовж життя. П'ята функція забов'язує вчителя вивчати та застосовувати нові наукові методи, підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності, здійснювати моніторинг власної діяльності та визначати власні професійні потреби.

У нашому дослідженні розглядається готовність вчителя початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами з точки зору володіння вчителем інклюзивною компетентністю. Діти з особливими освітніми потребами – це діти, які потребують постійної чи тимчасової

підтримки. Педагогічна підтримка – процес надання допомоги учням у самопізнанні та пізнанні навколишнього світу з метою подальшого застосування набутих знань у навчанні, для розвитку власних здібностей.

Педагогічна підтримка у межах інклюзивної компетентності передбачає здатність вчителя до використання інструментарію, що забезпечує інклюзивне навчання, а саме: принципи та стратегії універсального дизайну; форми та методи ефективної підтримки дітей з ООП, володіти різновидом адаптацій та модифікацій в освітньому процесі зумовлених особливими освітніми потребами.

Література

1. Про затвердження професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста) : наказ М-ва розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) від 23 груд. 2020 р. № 2736, Київ URL: https://osvita.ua/doc/files/news/787/78704/Nakaz_2736__3_.pdf (дата звернення 03.04.2023)

2. Словник психолого-педагогічних понять і термінів : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/psychology/1270/> (дата звернення 29.03.2023)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ІНЖЕНЕРІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Тарас Грибик

Національний університет “Львівська політехніка”

taras.t.hrybyk@lpnu.ua

Процеси глобалізації всіх сфер суспільного життя, становлення інформаційної стадії розвитку суспільства та виклики з якими стикається суспільство призводять до того, що реалізація безперервної освіти населення стає життєвою необхідністю. Перспективною тенденцією розвитку на даний момент виступає дистанційне навчання. Моделі, формати та методики дистанційного навчання все частіше застосовуються у закладах вищої освіти. Доступність, особистісна спрямованість, педагогічно доцільне та збалансоване поєднання традиційного та дистанційного навчання можуть позитивно вплинути на ефективність підготовки майбутніх фахівців.

Мета дослідження полягає в аналізі та вдосконаленні підходів до підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з інженерії програмного забезпечення в умовах дистанційного навчання. В сучасному світі комп'ютерні технології займають все більш важливе місце в житті суспільства. Зростання популярності програмної інженерії та комп'ютерних наук призвело до того, що підготовка майбутніх фахівців у цій області стала надзвичайно актуальною. Таким чином, однією з проблем дослідження є визначення комплексу організаційно педагогічних і технологічних умов реалізації дистанційного навчання в системі вищої освіти.

Дистанційна форма навчання є новим інструментом у підготовці фахових молодших бакалаврів з ПЗ. Ця форма навчання має свої особливості, які можуть впливати на якість підготовки майбутніх фахівців у даній галузі. При підготовці фахових молодших бакалаврів з інженерії

програмного забезпечення важливо дотримуватись та контролювати умови за яких здійснюється процес навчання. Щоб забезпечити високу якість навчання, необхідно виконати певні завдання.

Перш за все потрібно забезпечити якісну підготовку викладачів, які будуть проводити навчання в дистанційному форматі. Викладачі повинні мати достатній рівень комп'ютерної грамотності та знань про використання різних інструментів для проведення онлайн-уроків. Крім того, вони повинні мати досвід викладання в дистанційному форматі та знати, як ефективно взаємодіяти зі студентами в онлайн-середовищі.

Студентам необхідно мати доступ до програм, які вони вивчають, а також до платформ для спілкування з викладачами та іншими студентами. Також потрібно забезпечити студентів додатковими матеріалами для навчання, наприклад, відеоуроками, документаціями та інші ресурсами, які можуть допомогти їм краще зрозуміти теми, що вивчаються [1].

Необхідна ефективна взаємодія між викладачами та студентами в дистанційному форматі. Для цього можуть бути використані різні інструменти, наприклад, відеоконференції, онлайн-форуми, чати та інші. Регулярність таких зустрічей створить можливості для студентів ставити питання та отримувати відповіді на них, що позитивно вплине на ефективність навчання.

Невід'ємною частиною є також забезпечення студентів можливістю практичного застосування отриманих знань. Одним з ефективних методів для досягнення цієї мети є використання практичних завдань та проєктів, які студенти можуть виконувати в дистанційному форматі. Це може бути реалізовано за допомогою віддалених віртуальних середовищ для тестування та розробки програмного забезпечення, які дозволять студентам отримати практичний досвід та застосувати отримані знання на практиці [2].

Основна гіпотеза дослідження полягає у тому, що використання дистанційного навчання для підготовки бакалаврів з ІІЗ може бути ефективним, якщо будуть застосовані інноваційні підходи та методики. Також гіпотезою дослідження є те, що здобуті знання та навички в дистанційному навчанні можуть бути ефективно застосовані у професійній діяльності.

В рамках дослідження визначені особливості та переваги дистанційної форми навчання для підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з ІІЗ. Дослідження зосереджене на аналізі сучасного стану і підходів до підготовки майбутніх фахівців у даній галузі. Також досліджені найбільш ефективні методики та інструменти для забезпечення якості дистанційної підготовки.

Окрім того, у дослідженні висвітлено проблеми, які можуть виникнути під час впровадження дистанційного навчання у підготовку майбутніх фахових молодших бакалаврів з інженерії програмного забезпечення та визначено можливі шляхи розв'язання цих проблем.

В ході дослідження використані різні методи та інструменти, зокрема аналіз даних з опитувань та інтерв'ю, експертні оцінки та порівняльний аналіз дистанційної та традиційної форми навчання. Завдяки отриманим результатам зроблено висновки та рекомендації щодо підготовки бакалаврів ІІЗ в умовах дистанційного навчання.

Основними ідеями дослідження є:

- Аналіз особливостей та переваг дистанційної форми навчання для підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з ІІЗ.
- Дослідження найбільш ефективних методик та інструментів для забезпечення якості дистанційної підготовки.
- Визначення можливих проблем та шляхів їх вирішення під час впровадження дистанційного навчання.

- Визначення можливостей застосування здобутих знань та навичок у професійній діяльності майбутніх фахівців з ІІЗ.
- Розробка рекомендацій щодо підготовки молодших бакалаврів з ІІЗ в умовах дистанційного навчання.
- Порівняння ефективності дистанційної та традиційної форми навчання у підготовці майбутніх молодших бакалаврів з ІІЗ.

Отримані результати дослідження можуть бути корисними для викладачів та студентів, які займаються підготовкою майбутніх фахових молодших бакалаврів з ІІЗ, а також для розробників програм дистанційного навчання та управлінців освітніх установ.

Загальні результати дослідження можуть допомогти покращити якість підготовки молодших бакалаврів з ІІЗ в умовах дистанційного навчання, а також забезпечити їх підготовку до професійної діяльності відповідно до вимог сучасного ринку праці.

У висновках дослідження підбиті підсумки проведеного аналізу, проаналізовані знайдені проблеми та запропоновані рекомендації щодо підготовки бакалаврів з ІІЗ в умовах дистанційного навчання. Також розглянуті можливі напрями подальших досліджень у даній галузі.

Література

1. Жаворонкова, В. В., & Беспала, Л. В. (2020). Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: світовий досвід і тенденції розвитку. Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти: міждисциплінарний діалог: колективна монографія. (с. 49–55). Запоріжжя, Україна: ЗДМУ.

2. Хомишин, І. Ю. (2016). Принципи інформатизації освіти в умовах глобалізації суспільства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки, 850, 123–128.

ГУМАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПРОТИДІЇ ВПЛИВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Давид Доктор

Національний університет «Львівська політехніка»

davyd.z.doktor@lpnu.ua

Гуманізація освіти є важливим завданням, що поставила наша держава перед науково-педагогічними та педагогічними працівниками. Відповідно до Державної національної програми «Освіта» – «Україна ХХІ століття» - гуманізація освіти полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, найповнішому розкритті її здібностей і задоволенні різноманітних освітніх потреб, забезпеченні пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків людини та навколишнього середовища, суспільства і природи [2].

Найважливішим критерієм гуманізації вищої освіти, як справедливо зазначає С. Вітвицька, стають не стільки опановані знання, уміння й навички, скільки усвідомлення та прийняття кожним студентом гуманістичних ідеалів, прагнення до постійного самовдосконалення [4, С. 66].

Ступінь гуманізації виховного процесу залежить від того, наскільки цей процес створює передумови для саморозвитку особистості, її самореалізації та творчості. О. Вознюк серед специфічних елементів змісту синергізації у навчально-виховному процесі називає *гуманізацію* [5, С. 673]. Як слушно зазначає О. Мудренко, при проектуванні гуманізації виховного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти необхідно застосовувати сучасні педагогічні нові методи виховної діяльності гуманістичного спрямування [8]. При цьому гуманізації освітнього процесу сприятиме використання викладачами методів непрямого педагогічного

впливу має здійснюватися в рамках «суб'єкт - суб'єктної» взаємодії учасників [6, С. 301].

Гуманізація професійної освіти є важливим фактором протидії організованої. Відомо, що організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю передбачають створення загальних правових і організаційних засад у сфері боротьби з організованою злочинністю, сприяння їй *попередженню* та ліквідації [1].

Відомо, злочинні групи бувають різними і можуть бути створені, зокрема, на підставі родинних стосунків, вчиняти злочини виключно заради отримання прибутку; вчиняти злочини через інші мотиви – помста, розпалення національної ворожнечі; злочинні групи, що створені на підставі ідеологічних, расових, етнічних чи інших спільних поглядів [7, С. 166 – 167].

Через те погоджуємося цілком із твердженням І. Бургун, що життя освітнього закладу потрібно організовувати не тільки як навчально-виховний процес у межах навчального плану, а і як соціальний аспект всієї життєдіяльності учня, що допускає перетворення закладу освіти на культурний центр, де проходить загальний розвиток учнів, з огляду на їхні здатності та схильності; реалізація цього принципу заснована на тому, що виховання як передання учневі культурного досвіду, накопиченого людством; в організації навчально-виховного процесу потрібно брати до уваги життєві цілі й цінності особистості; розвиток учня повинен бути спрямований на адаптацію до принципів гуманістичного суспільства та на зміну негативних умов соціуму; та т. ін. [3, С. 186–186].

Отже гуманізації підготовки студентів є важливим фактором протидії впливу організованої злочинності у закладі професійної освіти. Це передбачає перетворення закладу освіти на культурний національний центр,

проектування гуманізації виховного процесу, що передбачатиме усвідомлення та прийняття кожним із учасників освітнього процесу гуманістичних ідеалів, прагнення до постійного самовдосконалення.

Література

1. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». *Відомості Верховної Ради України*, 1993 р., № 35, ст. 358; 1994 р., № 24, ст. 184; 1999 р., № 16, ст. 98; 2000 р., № 24, ст. 184; 2002 р., № 16, ст. 114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 3 листоп. 1993 р. № 896. *Освіта*. 1993. Груд. (№ 44/46). С. 2–15.
3. Бургун І. В. Методологічні основи розвитку компетентної особистості: *Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. 2010. Вип. 16. «Формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізико-технологічного профілю в умовах євроінтеграції». Сер. Педагогічна. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2010. С. 185–188.
4. Вітвицька С. С. Аксіологічний підхід до виховання особистості майбутнього вчителя. *Креативна педагогіка. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: наук.-метод. журнал*. Вінниця, 2015. Вип. 10. С. 63–67.
5. Вознюк О. В. Педагогічна синергетика: генеза, теорія і практика: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 708 с.
6. Ієвлев О. М. Теоретико-методичні засади формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук за спеціальністю 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 577 с.
7. Калиновська Я. О. Сучасні види організованої злочинності загальнокримінальної спрямованості. *Форум права*. 2017. № 5. С. 164–168. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1202284>
8. Мудренко О. З. Гуманізація освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Методична розробка*. 23 вересня 2022. Url: <https://naurok.com.ua/gumanizaciya-osvitnogo-procesu-v-zakladah-profesijno-profesijno-tehnicno-osviti-301292.html>

ТВОРЧИСТЬ І ТЕХНІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ

Любов Дольнікова

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Ірина Гудзь

Національний університет «Львівська політехніка»

iryna.hudz.mnopn.2022@lpnu.ua

Сучасна людина, незалежно від віку, в однаковій мірі потребує розвиватися, вдосконалювати свої здібності та відкривати нові перспективи для подальшого саморозвитку. Зазначимо, що для будь-якої діяльності в процесі життя людина повинна володіти певними компетентностями, що сформовані як здатності демонструвати знання, вміння та навички, а для провадження професійної діяльності ці навички повинні бути усвідомленими.

В теоретичних дослідженнях ми зустрічаємо виокремлення таких груп навичок, що формують основу професійних навичок: соціальні навчальні, особистісні, навички грамотності загалом і технічної зокрема. Технічна грамотність є дуже важлива, тому що технічні знання дають можливість розв'язувати складні завдання та проблеми, які виникають у повсякденному житті при використанні будь-якої сучасної техніки, користуватись та ділитись інформацією. Технічну грамотність часто ототожнюють з цифровою та технологічною грамотністю. Технологічна грамотність – це здатність людини застосовувати та розуміти технології і управляти, ними. Саме технологічна грамотність передбачає здатність до аналізу, створення та інтеграцію інформації за допомогою наявних та майбутніх технологій. Багато експертів, які займаються вивченням технічної грамотності, вважають, що технічна грамотність включає: здатність людини комунікувати за допомогою наявних та нових технологій; можливість на основі знань про технології

вирішувати проблеми швидко і надійно; орієнтацію в мережі Інтернет через здатність розуміти і фільтрувати великий об'єм інформації, а тим часом виявляти неправдиву інформацію, оминати обман і пропаганду, вибірково аналітично підходити до використання нових технологій, виявляючи потенційні небезпеки (шахрайство, кібербулінг); бути впевненим користувачем Інтернет для розвитку власної діяльності, щоб бути успішним та прогресивним; розуміти та знати правила етикету, поважати інтелектуальну власність та дотримуватися протоколу використання чужого контенту.

Важливість технічної грамотності визначається швидкістю появи нових технічних засобів та кількістю технологій, які є в арсеналі сучасної людини. Важливою в цьому контексті є формування і розвиток технічної грамотності в освітньому середовищі. Ця грамотність охоплює важливі навички, якими повинна володіти людина та які потрібно розвивати в освітньому процесі. До цих навичок відносимо: комунікацію, розуміння, оцінку інформаційних потоків, адаптацію. Учні, студенти та дорослі, які навчаються, мають розглядати технологію як інструмент освітнього процесу, який доступний завжди, адже лише при регулярному використанні, можна оволодіти технологіями достеменно.

Міжнародне товариство технологій в освіті (ISTE), зазначає, що здобувач освіти має перебувати в умовах постійного технічного розвитку. Стандарти ISTE розглядають такі позиції стосовно технічної грамотності особистості: генератор знань, обчислювальний мислитель, творчий комунікатор, глобальний співробітник. [3]

Впровадження технічних засобів в освітній процес є обов'язковим та сприяє розвитку творчості. Зупинимось на ролі творчості в житті людини та схарактеризуємо поняття та види творчості. Якщо ще в минулому столітті

цінувалася реалізація та уміння виконувати стандартну роботу без відхилень від інструкції, то сучасні умови праці та запити роботодавців визначають важливою детермінантою здійснення успішної та продуктивної діяльності саме здатність генерувати та реалізовувати нові ідеї, створювати новий продукт або підхід до вирішення проблеми. Вирішити поставлені задачі, які передбачають новизну дій, допоможе творчість, адже це діяльність людини, яка є джерелом створення нових матеріальних та духовних цінностей для всього суспільства.

Поняття творчість ще у своїх діалогах одним із перших описував давньогрецький мислитель Платон, зазначаючи, що перехід з небуття в життя, — творчість, отже, створення будь-яких творів мистецтва і ремесла можна назвати творчістю. Вивчення питання формування творчості, відкриття та розвитку творчого мислення отримало продовження у працях закордонних та вітчизняних авторів та науковців. Ми вважаємо, що поняття творчість можна трактувати як процес створення особистістю якісно нових як матеріальних, так і духовних цінностей, відходячи від раніше відомих понять, технологій, знань та вмінь для того, щоб вирішити поставлену проблему. В. Сухомлинський зазначав, що творчість – це діяльність, в якій розкривається духовний світ особистості, своєрідний магніт, що притягує людину до людини. [2].

У визначеннях авторів, які працювали над дослідженням творчості є як і спільні риси, так і певні розбіжності, тому варто виділити критерії за якими діяльність людини можна назвати творчістю, оскільки новостворений людиною продукт, чи підхід до вирішення питання, може бути абсолютно новим та унікальним, але загрожувати певній особі, або людству загалом, тому таку «новизну» важко назвати творчістю. Тому окрім критеріїв новизни (те, що недавно відкрили, пізнали та усвідомили) та оригінальності (те, що

відрізняє від попередніх продуктів та рішень) варто відзначити ціннісний показник творчості (те, наскільки дане відкриття сприяє розвитку духовних цінностей особистості та людини загалом). Лише якщо діяльність особи розвиває творця, наповнює його внутрішній світ, сприяє культурному розвитку, якщо вона несе істину та добро, тоді таку активність людини можна назвати творчістю. В. О. Моляко ширше виокремлюючи види творчості зазначає, що творчість має місце у будь-якій діяльності особистості, та очікує особистість на кожному кроці в різних аспектах життя. [1]. У сучасних умовах, коли цінуються нестандартні рішення, нові ідеї, та продукти, які до цього не були відомі людству, так важливо розвивати творчість саме на основі технічної грамотності для збільшення конкурентоспроможності особистості на ринку праці, та в житті загалом, адже особистості, які здатні до творчої активності та мислення більш гнучкі та витривалі, бо не бояться викликів та нових умов праці чи життя, а тому вони затребувані на ринку праці.

Таким чином, підсумовуючи наш аналіз зазначимо, що технічна творчість як рушійна сила покращення та удосконалення сучасного виробництва є засобом удосконалення та розвитку самої особистості, а розвиток технічної творчості є важливим аспектом для покращення умов життя суспільства загалом.

Література

1. Моляко В.О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.

2. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 1. – С. 403–637.

3. ISTE (International society for technology in education) / National Educational Technology Standards [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.iste.org/AM/Template.cfm?Section=NETS>

ПІДГОТОВКА ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМИ

Наталія Дячик

Національний університет «Львівська політехніка»

nataluda@gmail.com

Необхідність підготовки професійних психологів в Україні зумовлена переходом до ринкової економіки, розбудовою демократичного суспільства та інтеграцією до Європейський простір вищої освіти. Закономірно зростають і вимоги до якості підготовки фахівців, що працюватимуть у галузі освіти, на виробництві, в системі управління та сфері бізнесу.

Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти відображено у працях Н. Антонової, Ю. Вінтюка, Ж. Вірної, Т. Кобилянської, З. Ковальчук, С. Максименка, О. Матвієнко, В. Панка, Н. Пов'якель, Н. Пророк, В. Семиченко, В.Синишиної, Р. Сірко, Л. Темнової, Н. Чепелевої, Т. Яценко та ін.

Професійну психологічну освіту поділяють на теоретичні та практичні компоненти. На сьогодні склалася трьохрівнева психологічна освіта: 1) теоретична психологічна підготовка; 2) практична психологічна підготовка; 3) спеціальна практична підготовка.

1. Загальнопсихологічна теоретична підготовка передбачає оволодіння знаннями із загальної психології, психофізіології, історії психології, диференціальної психології, експериментальної психології, патопсихології, психології особистості, окремих галузей прикладної психології (педагогічної, вікової, соціальної, політичної, юридичної тощо).

2. Практична психологічна підготовка передбачає оволодіння знаннями про методи та прийоми роботи у певному напрямку практичної психології: психодіагностиці, психокорекції, психотерапії, психоконсультації тощо.

3. Спеціальна практична підготовка передбачає оволодіння прийомами і досвідом роботи у конкретній сфері: сімейне консультування, управлінське консультування, соціально-психологічний тренінг комунікативності, психологічний супровід дітей з емоційними розладами, психокорекція [8, С. 5].

У працях науковців знаходимо думку про те, що професійна підготовка майбутніх психологів має спрямовуватися на актуалізацію професійно важливих особистісних якостей, формування професійної компетентності, професійних навичок, які дозволяють досягати успіху у професійній діяльності [5, С.20].

Результатом професійного становлення психолога в межах навчального закладу є формування внутрішнього системного уявлення щодо функціональних завдань та обов'язків у безпосередньому фаховому діянні. До нього, як вказує М. Бригадир, слід включити: становлення та розвиток професійного мислення; соціальну активну позицію; самовиховання та його психолого-педагогічні основи організації; професійну компетентність; вміння критично мислити, прогнозувати свою діяльність, запроваджувати інновації; здатність до професійної творчості; наявність загальної та психологічної культури [3].

Дослідивши проблеми і труднощі, які постають у підготовці психологів, Л. Руденко та Н. Бідюк справедливо зазначають, що багато випускників закладів вищої освіти, не сформувавши необхідних компетентностей, уявляють психологічну допомогу як певний ритуал, який достатньо точно відтворити для успішного результату. Стикаючись на початку професійної діяльності з реальними клієнтами, людьми, що потребують консультації, й котрі на практиці виявляються несхожими один на одного, новоявлені фахівці губляться від непередбачуваності їхньої поведінки і виявлених

психічних проблем. Справжні ситуації надання психологічної допомоги часто призводять до того, що молоді психологи не розуміють клієнтів, своїх завдань і можливостей, не завжди здатні впоратися з посадовими обов'язками і, в результаті, реалізують себе як професіонали в зовсім інших галузях [6, С. 240].

Вирішенню цих питань покликано запровадження компетентнісного підходу при створенні освітніх програм (стандартів вищої освіти) [1], впровадження професійного стандарту "Практичний психолог закладу освіти» [2], вивчення та запровадження європейського досвіду підготовки психологів, формування професійної мобільності майбутніх психологів [4], вирішення окремих проблем підготовки під час навчання у закладах вищої освіти [7].

Так, показниками практичної готовності майбутніх психологів до професійної мобільності, за результатами дослідження В.Зубко, є уміння самостійно оволодівати різними видами професійних знань; ступінь сформованості уміння прогнозувати професійну діяльність та наслідки своїх дій; професійна ініціативність, пізнавальна та творча активність; уміння проектувати власний професійний розвиток, моделювати процес розвитку власної професійної мобільності [4, С. 237].

Водночас, на думку В. Синишиної, у нормативних документах, що стосуються підготовки практичних психологів в системі вищої професійної освіти, необхідно: доповнити кваліфікаційні вимоги характеристиками особистості студентів у контексті необхідності визначення їхньої психологічної зрілості; внести їх у зміст професіографічних характеристик особистості практичного психолога [7, С.96].

Таким чином необхідність покращення якості підготовки професійних психологів в закладах вищої освіти України є актуальною проблемою, яку

постала перед науковцями та освітянами. Її вирішення можливо через впровадження передового вітчизняного і європейського досвіду, стандартів вищої освіти та професійних стандартів (із одночасним вдосконаленням їх змісту), проведення досліджень локальних проблем, що виникають в процесі навчання майбутніх психологів у закладах вищої освіти.

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014, № 37-38, ст. 2004). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18> (дата звернення: 27.03.2023).

2. Про затвердження професійного стандарту "Практичний психолог закладу освіти». Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України" від 24 листопада 2020 року № 2425-20.

3. Бригадир М. Особливості підготовки майбутніх психологів. URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova10/subor/Brygadyr.pdf> [Назва із екрану] (дата звернення: 03.04.2023).

4. Зубко В.С. Підготовка майбутніх психологів до професійної мобільності в умовах педагогічного університету: дис. ... д-ра філос. наук за спеціальністю 015. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2021. 276 с.

5. Кобилянська Т.В. Формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки: дис. ... к.пед.н. за спеціальністю 13.00.04. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань. 2019. 459 с.

6. Руденко Л., Бідюк Н. Проблеми професійної підготовки психологів у вищій школі: *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки. № 2 (21). 2020. С. 230 – 247.

7. Синишина В. Професійна підготовка майбутніх практичних психологів: проблеми методології і методики: *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. Вип. 15. 2019. С. 92-96. URL: doi: 10.32626/2309-8082.2019-15.92-96. (дата звернення: 04.04.2023).

8. Система практик у професійній підготовці психологів: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Г.К. Радчук. Тернопіль: ТНПУ, 2017. 416 с.

MODELS FOR THE FORMATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE: AN OVERVIEW OF CURRENT APPROACHES

Svitlana Kozubska

Lviv Polytechnic National University

svitlana.v.kozubska@lpnu.ua

The development of communicative competence in foreign language learning is a critical component of language education. This article provides an overview of current approaches to foreign language communicative competence formation and discusses their relevance and effectiveness in language teaching.

The article presents a theoretical analysis of the communicative competence concept and its constituent components, such as linguistic, sociolinguistic, discourse, and strategic competence. The article also discusses the interdependence of these components and their impact on the development of effective communication in a foreign language.

In addition, the article reviews various models of communicative competence formation, such as the communicative approach, task-based language teaching, content and language integrated learning, and the proficiency-oriented approach. The strengths and weaknesses of each model are analyzed in terms of their effectiveness in promoting communicative competence in foreign language learners.

The article concludes that while each model has its strengths and limitations, an integrated approach that combines elements of each model is proven to be most productive.

Keywords: communicative competence, foreign language learning, models, communicative approach, task-based language teaching, content and language integrated learning, proficiency-oriented approach.

Introduction:

The importance of communicative competence in foreign language learning has been widely acknowledged in language education. Communicative competence refers to the ability to use language appropriately and effectively in different contexts, to achieve specific communicative goals (Canale & Swain, 1980). The development of communicative competence requires the acquisition of not only linguistic knowledge but also sociolinguistic, discourse, and strategic competences (Canale & Swain, 1980; Bachman, 1990).

Conceptual Framework:

Communicative competence is a complex construct that encompasses multiple dimensions. Canale and Swain (1980) proposed a model that includes four components of communicative competence: linguistic, sociolinguistic, discourse, and strategic competence. Linguistic competence refers to the knowledge of grammar, vocabulary, pronunciation, and syntax. Sociolinguistic competence involves the ability to use language appropriately in different social contexts, taking into account factors such as social status, gender, and age. Discourse competence refers to the ability to use language to create coherent and cohesive texts. Strategic competence refers to the ability to use communication strategies to compensate for communication breakdowns or to achieve communication goals (Canale & Swain, 1980).

The development of communicative competence requires the integration of all these components. A lack of any one of them can result in ineffective communication. For instance, a person with excellent linguistic competence but limited sociolinguistic competence may be able to use grammatically correct language but may fail to convey the intended meaning or may come across as rude or offensive in a given social context. Therefore, language learners must develop

all four components of communicative competence to be able to use the language effectively in real-life situations.

Models for the Formation of Communicative Competence:

Various models have been proposed to guide the formation of communicative competence in foreign language learners. This section provides an overview of the most commonly used models, including the communicative approach, task-based language teaching, content and language integrated learning, and the proficiency-oriented approach.

1. Communicative approach:

The communicative approach is one of the most widely used models for foreign language teaching. This approach emphasizes the importance of using language for communication rather than as an isolated set of grammar rules and vocabulary (Littlewood, 1981). The focus of this approach is on the development of communicative competence by providing opportunities for learners to use language in meaningful ways.

The communicative approach encourages the use of authentic materials and situations to promote communication skills. It emphasizes the importance of functional language use, allowing learners to develop the ability to use language in real-life situations. This approach also values the role of culture in language learning and encourages learners to develop intercultural communicative competence.

2. Task-based language teaching:

Task-based language teaching (TBLT) is an approach that focuses on the use of language in real-life situations to achieve specific communicative goals (Willis & Willis, 2007). This approach involves the use of tasks that require learners to use language to accomplish a specific goal. The tasks are designed to be authentic,

meaningful, and challenging, requiring learners to use a variety of language skills to complete them.

TBLT places the emphasis on communication rather than language forms. It encourages learners to develop communication strategies that will help them to overcome communication barriers. TBLT also encourages the development of critical thinking skills as learners are required to analyze and solve problems as part of the task completion process.

3. Content and language integrated learning:

Content and language integrated learning (CLIL) is an approach that involves the integration of language learning with subject matter teaching. This approach is based on the idea that language learning is most effective when learners are engaged in meaningful tasks that require them to use language to understand and communicate subject-specific concepts (Coyle, Hood, & Marsh, 2010).

CLIL aims to develop communicative competence through the integration of language and content. This approach involves the use of authentic materials, such as textbooks, articles, and videos, to promote language learning. It also encourages the use of real-life situations to develop language skills that are relevant to learners' future academic or professional lives.

4. Proficiency-oriented approach:

The proficiency-oriented approach is an approach that focuses on developing the ability to use language appropriately and effectively in a range of contexts (ACTFL, 2012). This approach emphasizes the importance of functional language use and encourages learners to develop communicative competence in all four components.

The proficiency-oriented approach places a strong emphasis on assessment and measurement of language proficiency. It provides learners with clear

benchmarks for language proficiency and encourages the development of strategies for improving their language skills.

Conclusion:

In conclusion, the formation of future foreign language communicative competence requires the integration of multiple components, including linguistic, sociolinguistic, discourse, and strategic competence. Various models have been proposed to guide the formation of communicative competence, each with its strengths and limitations. The communicative approach, task-based language teaching, content and language integrated learning, and the proficiency-oriented approach are among the most commonly used models.

An integrated approach that incorporates elements of each model is likely to be most effective in promoting the development of communicative competence in foreign language learners. Therefore, language teachers and curriculum developers should utilize a variety of approaches and techniques to ensure a well-rounded and comprehensive language learning experience for their students.

Literature

1. Bachman, L. F. (1990). *Fundamental considerations in language testing*. Oxford University Press.
2. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.
3. Coyle, D., Hood, P., Marsh, D., 2010. *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press, Cambridge.
4. Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge University Press.
5. Willis, J., & Willis, D. (2007). *Task-based language learning and teaching*. Oxford University Press.
6. E-source ACTFL 2012
<https://www.actfl.org/uploads/files/general/ACTFLProficiencyGuidelines2012.pdf>

**THE DEVELOPMENT OF COOPERATION AND ACADEMIC
EXCHANGES BETWEEN UKRAINIAN AND CHINESE UNIVERSITIES**

(the beginning of the XXIst century)

Wang Yixuan

Lviv Polytechnic National University

wangyixuan669@gmail.com

In the society of the early 21st century, people pay more and more attention to the development of education modernization and realize the importance of rejuvenating the country with science and technology and strengthening the country with talents. The increasingly fierce competition in the international community is ultimately inseparable from the competition for talent development and educational resources. In the context of today's multi-polar world, education is oriented towards globalization. How to cultivate talents, how to train them, and how to improve the development of education have become issues that colleges and universities around the world will face and must think about. Cultivating high-level talents with an international perspective and good at their own professional fields is an inevitable requirement and constant rule for each country to participate in international competition. Organizing university faculty and students to participate in international exchange activities, promoting development cooperation between the two sides and carrying out a series of academic exchanges is a common practice for universities themselves to improve the level of operation and promote the development of the university. It is also a way to lay the educational foundation for further cultivating innovative talents with global vision and international competitiveness. Broadening the concept of education development, and extending the cooperation and exchange with neighbouring countries, and attaching importance to the development of educational integration

among higher education institutions have become the necessary path for the educational development of more and more schools. The research topics cover a wide range of education, economy, culture, social development and other fields by exchanging with teachers at foreign universities and conducting field research around specific academic topics.

The development of cooperation and academic exchanges between colleges and universities is not only a survey of contemporary college students, but also a summary of the national conditions and social development status of the neighbouring countries along the route. Through the organization of lectures by famous teachers and scholars between universities, school field trips and research, exchange delegations learn from each other to seek the strengths of their experiences. A series of cultural exchange experience activities will be carried out in depth to help students further understand the significance and grand pattern of academic exchanges and cooperation between universities. Improve students' practical ability and broaden their international vision. Invest in cultivating leading talents with solid professional foundation and excellent practical skills to promote academic exchanges and cooperation among countries. In recent years, the cooperation between Ukrainian and Chinese universities has become increasingly close, which not only strengthens the friendship between Ukraine and China, absorbs beneficial experience from each other, and promotes the educational cooperation between the two countries to a new level. It also promotes the cooperation and exchanges between the two countries in educational, academic, social cooperation and cultural development. This is also the main purpose of this paper.

The implementation of any international academic situation of exchange and cooperation development is faced with the problem of cross-cultural communication oriented to the organization of exchange activities and

development of cooperation effects. For example, how to build a research group community composed of students with diverse identities from different countries, different regional and cultural backgrounds, and even different professional backgrounds. And, in the face of communication and integration, conflict and confrontation between different cultures and education, as well as adjustment and correction, in the face of whether the formation of this group can promote cultural exchange and dialogue, to reduce the confrontation and conflict of cross-cultural education academics in reality. What kind of communication strategy should be adopted to achieve the communication concept of "seeking common ground while reserving differences" and "cooperation and win-win" to achieve the best effect of cooperation and communication. In this way, the educational development between Ukrainian and Chinese universities can maximize the benefits. These are the main aspects studied in this paper.

This paper further explores the educational situation of cooperation and academic exchange between Ukraine and Chinese universities through background analysis method, material analysis method, and based on collecting relevant information and research. With the support of policies such as the Belt and Road, exchanges and cooperation between China and Ukraine in various aspects, such as science and technology, culture and education, economy, and trade, will continue to develop in depth. The development of these exchange and cooperation programs provides diverse learning opportunities, development space and employment platforms for international students from both countries. For several years in a row, the trend of student exchange between Ukraine and China has been developing steadily. This has led to the development of economic, cultural and trade relations between the two countries.

The essence of cooperation and exchange between international universities is a kind of communication activity in which people of the world participate at the

spiritual level, and educational and academic exchange is an important part of it. It is also the scope of intercultural communication. In the international context of cultural exchange and academic communication, facing these practical problems in the development of cooperation, with the deepening of international university cooperation in recent years, the communication and contact between international universities are strengthened in the process of academic development and practice. It is very important to gradually explore a sustainable development path to carry out intercultural cooperation development of higher education in the current educational context.

In general, the exchange and cooperation between Ukrainian and Chinese universities is not only an international academic cooperation but also an active exploration of innovation in education. This is the significance of this research.

Literature

1. China Ministry of Education. (2023). *Information Platform for the Supervision of Chinese-Foreign Cooperative Schools*. Retrieved from: www.crs.jsj.edu.cn
2. Embassy of Ukraine in the People's Republic of China. (2023). *Cooperation in the Field of Education*. Retrieved from; <https://china.mfa.gov.ua/zh/partnership/cooperation-in-education>
3. Li, J., & Xue, E. (2022). "The rising soft power": An educational foreign exchange and cooperation policy conceptual framework in China. *Educational Philosophy and Theory*, 1-10.
4. Lu, W. (2019, September). Exploration on the problems and deepening ways of International Exchange and Cooperation in Colleges and Universities. In *2019 3rd International Seminar on Education, Management and Social Sciences (ISEMSS 2019)* (pp. 371-376). Atlantis Press.

FORMATION OF KEY PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE JOURNALISTS IN THE TRAINING PROCESS

Zhu Fangzhou

Lviv Polytechnic National University

z fz0322@gmail.com

The news industry is an ever-changing industry that constantly evolves with the development of technology and society. This means that there is no fixed model for cultivating a successful journalist, as the core skills that journalists must master are always changing and developing. Currently, there is a certain disconnect between the needs of the news industry and journalism education. Most journalism schools still focus on traditional journalism education, while knowledge and skills related to digital new media are relatively scarce. Therefore, exploring key professional abilities required for future journalists and cultivating them in training has important practical significance. This can promote the connection between journalism education and news industry and better cultivate news workers who can adapt to the digital and information age.

With the popularization of the internet, more and more people are accessing news information through digital platforms. Traditional newspapers and magazines are also transitioning to digital platforms, using the internet and mobile applications to publish content. Social media is also gradually becoming more intelligent, with people accessing news through social media and algorithms recommending content based on interests. Instagram's CEO, Adam, has stated that the world is changing, and social media must also make changes, with information streams moving towards algorithm-based content distribution. This digital transformation is an inevitable trend in the news industry. This trend was also confirmed at the 6th World Journalism Education Congress, with the theme of "Change and Continuity: Journalism Education in the Digital Age". The trend towards digitalization is changing the function of social media and the entire news industry. With the gradual maturity of artificial intelligence technology, the emergence of ChatGpt has also triggered a global transformation of information dissemination. ChatGpt is not simply an application, a new technology, or a new channel, but a new intelligent form of

communication that transcends traditional mass and social communication. This means that we will face a comprehensive failure, leading to a new and significant threat and challenge in the fields of ideology and international communication.

Key Professional Competence Needs of Future Journalists

Digital Skills

With the continuous development of big data and artificial intelligence technology, news communication is no longer limited to traditional text reporting, and data journalism will become an important branch of the news industry. In recent years, digital media has always been the focus of the news education industry, but due to the low importance attached to the media industry, digital skills have not been truly implemented. Video, audio, and social media are very important for today's digital journalists, and this requires precise and high demands for future news workers to master digital technology. For example, recording and editing audio, shooting and video editing, shooting and photo editing, animation, data visualization, etc., can produce and edit various types of multimedia news products. In addition, proficiency in the operation and application of social media is also required, including the ability to use social media for information gathering, content production, interactive communication, audience analysis, etc.

Intercultural communication skills

Intercultural communication competence refers to the ability of a person to effectively communicate and communicate with others in different cultural backgrounds. In the news industry in the future, cross-cultural communication will be closer, which requires journalists to have the ability to communicate across cultures, which includes understanding the differences between different cultures, learning foreign languages, and having an open mind. How to avoid culture clashes and misunderstandings? Only by understanding the differences between different cultures and avoiding cultural misunderstandings and prejudices we can conduct better cross-cultural news reporting.

News production skills

Journalists need to have excellent interviewing, investigating, writing and editing skills, be able to quickly collect information and express it accurately. It is very important

for journalists to master various forms of news writing skills, but with the continuous optimization of artificial intelligence, standardized writing is gradually replaced by artificial intelligence. At this time, it is particularly important to provide a high-quality reading experience. This requires future journalists to strengthen their in-depth reporting capabilities, possess innovative thinking and excellent writing skills, so that they can report truly in-depth, valuable and attractive content in an environment where short videos are popular. Engage readers and audiences.

Foreign language ability

In the context of globalization, international news reports have become more important and complex. With the advancement of globalization, the connection between countries is getting closer. Journalists with foreign language skills will have a bigger stage. Foreign language ability refers to a person's ability to master and use a foreign language, including listening, speaking, reading, writing and translation. Journalists can better conduct cross-cultural communication, expand personal knowledge, improve employment competitiveness, etc.

For example, in recent years, the School of International Journalism and Communication of Beijing Foreign Studies University has explored cross-border and innovation in the cultivation of multilingual international communication talents and joint education with the industry. Since 2019, the college has cooperated with Xinhua News Agency to open a new order-based training model for multilingual international news communication and set up a "multilingual international communication experimental class". The first batch of undergraduates majoring in four majors including German, Italian, Thai, and Korean, students choose a language as their major and at the same time study the main courses of journalism and communication. The foreign language is taught by the college where the language is located, and the journalism major is taught by the School of International Journalism and Communication. Xinhua News Agency provides teachers to open several journalism courses, introduces fresh cases of journalism practice, and provides domestic and foreign internships practice platform.

Teamwork and Leadership

In a busy job, journalists need to have the ability to manage projects, because in most cases, it is a team of several journalists working together to report on one issue. Teamwork and leadership are not about teaching future journalists how to be a good leader, but about learning how to listen to colleagues, promote teamwork, and have skills including time management, resource management, and teamwork to complete work tasks efficiently .

Educational Methods and Measures to Cultivate Journalists' Key Professional Competencies. *In terms of curriculum setting:*

1. In-depth theoretical education: Students need to systematically study basic theoretical knowledge such as journalism theory, communication theory, media law, ethics and morality, so as to lay a solid theoretical foundation for future journalism work.
2. Interdisciplinary training: Journalism involves a wide range of fields, and students need to study across disciplines, such as economics, political science, literature, history, management, etc., in order to better understand and report various events.
3. Cultivation of innovative thinking: News work requires innovative thinking and innovative ability. Students need to participate in projects such as technological innovation and cultural creativity to cultivate innovative thinking and practical ability.
4. Strengthening news literacy education: The cultivation of news literacy should be run through the entire learning process, and students' ability to judge and analyze news information should be cultivated by analyzing news events.
5. Diverse forms of news: Educators should focus on guiding students to obtain news through multiple forms, such as video, audio, text, etc., so that students can understand various news forms, so as to better grasp news information.
6. Pay attention to current events and hotspots: By paying attention to hotspot events and social phenomena, guide students to learn news knowledge and enable them to deeply understand social development and changes.
7. Improve media ethics literacy: It is very important to cultivate students' media ethics literacy. Educators should make students aware of the social responsibility of the news media and let them understand the professional ethics and norms of the news media.

In terms of teaching methods:

1. Inquiry-based learning: Educators should adopt inquiry-based learning methods to allow students to independently explore and discover knowledge, and to consolidate knowledge through practice. 2. Diversified teaching methods: through various teaching methods, such as group discussion, case analysis, etc., students can gain new knowledge and experience through interaction. 3. Practical teaching: practice is an important way to cultivate the professional ability of journalists. Students need to participate in activities such as campus media, social practice, and internships to accumulate practical experience and improve skills in news reporting, interviewing, and editing. Educational model innovation and practical activities can help students improve their overall quality, including thinking ability, judgment ability, expression ability, teamwork ability and leadership ability. Through practical activities, students can accumulate practical experience, improve professionalism, improve their organizational and management capabilities, and enhance their employment competitiveness. 4. Pay attention to students' interests: Educators should pay attention to students' hobbies and needs, so as to better guide students to learn news knowledge and improve students' learning enthusiasm and participation.

Literature

1. Cai Wen. Cultivating News Talents with Media Fusion Skills – A Dialogue with Professors of the Missouri School of Journalism [J]. News Front, 2005(8).
2. Chen Lidan. The characteristics and problems of the development of journalism and communication in China [J]. International Press, 2004(01).
3. Jiang Lifan. The current situation and reform path of media education in the era of media convergence [J]. Literature and History Expo (Theory), 2015(11).
4. Fang Yan. Thoughts on the controversy of communication science [J]. Journal of Hubei University for Nationalities (Philosophy and Social Sciences Edition), 2012(02).
5. Zhu Jianhua, Jihong. In recent years, an overview of domestic research on Western communication studies [J]. Journalism University, 1983(01).
6. Lu Ye. Chinese Communication Studies: Exploration and Prospects at the Turn of the Century – Summary of the Sixth National Symposium on Communication Studies [J]. Journalism University, 2000(01).
7. ACEJMC.Nine Accrediting Standards[EB/OL].[2020-03-22].8.
<http://www.acejmc.org/policies-process/nine-standards/>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА

Юрій Луцан

Національний університет «Львівська політехніка»

yurii.p.lutsan@lpnu.ua

Особливості професійної підготовки майбутніх викладачів права характеризуються відкритістю інноваціям та змінам в навчальному процесі; усвідомленням множинності існуючих думок та поглядів на правову освіту, готовністю висловлювати й обґрунтовувати власну думку та водночас толерантність до інших; концентрацією уваги скоріше на майбутнє професійної діяльності, ніж на минуле; прагненням передбачати та планувати свої майбутні дії; наявністю чітко виражених принципів викладацької діяльності.

Процес професійної підготовки майбутніх викладачів права має три напрями його реалізації в умовах ЗВО. Перший напрям пов'язаний зі спеціальними педагогічними умовами, де вони є системою та утворюючими елементами їх фахової підготовки. Ця підготовка проходить найбільш ефективно з втіленням у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу методичної системи, послідовних етапів розвитку професійної правової свідомості, де накопичуються знання про право, законодавство, тощо, і глибина правових знань та формування педагогічної майстерності і є запорукою виховання їх правових переконань як майбутніх фахівців. Другий напрям їх підготовки є інформаційноорієнтаційний. Останній напрям є пріоритетним, який передбачає наявність у них розвиненої правосвідомості,

знання прав і свобод людини та громадянина, основ національної правової системи й освітнього законодавства, уміння орієнтуватися в потоці правової інформації, позитивного ставлення до правового навчання й виховання студентів та учнів, здатність до застосування правових знань у власній професійній діяльності [1].

Особливо важливими у підготовці майбутніх викладачів права стає належна організація освітнього процесу, ефективна взаємодія лекторів та асистентів, які ведуть з ними заняття з правової дисципліни і врахування педагогічних умов всього освітнього процесу. Зазначимо, що результати процесу їх підготовки будуть виявлятися у високій мірі рівнем володіння правом у конкретних ситуаціях науково-педагогічній діяльності. Також у цьому процесі є дві сторони - зовнішня (дієва), яка реалізується через правову підготовку і внутрішня (психологічна), яка виражається через відношення магістрів до своєї поведінки під час навчання праву.

Отже, зміст професійної підготовки майбутнього викладача права в умовах ЗВО визначається цілями, завданнями, характером майбутньої професійної діяльності і являє собою єдність теоретичної, практичної та мотиваційної готовності, а також здатності випускника навчального закладу здійснювати педагогічну діяльність. Критеріями якісної підготовки цих фахівців постає їх готовність і здатність до оволодіння змістом навчальних дисциплін, здатність майбутнього викладача права до планування та організації навчальної та регулювання пізнавальною діяльністю студентів та учнів; здатність фахівця управляти мотивацією студентів.

Показниками рівня підготовки майбутніх викладачів права є: мотиваційно ціннісне ставлення до опанування змістом, принципами та функціями педагогічної діяльності; знання прийомів і способів розв'язання професійних практичних завдань та задач і вміння їх творчо використовувати; самостійність і здатність до варіювання знаннями [2].

Література

1. Ashour, A.F. (2020). Design responsibility and sustainability in education. *International Journal of Design & Nature and Ecodynamics*, Vol. 15, No. 1, 2020, pp. 129-133. <https://doi.org/10.18280/ijdne.150117>
2. Криштанович М.Ф. Професійна підготовка майбутніх викладачів права: Підручник / М. Ф. Криштанович. – Львів: Видавництво: «СПОЛОМ», 2022. – 140 с.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗУВАННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Назар Малець

Національний університет «Львівська політехніка»

nazar.r.maletc@lpnu.ua

Високий рівень вимог сучасного ринку праці до фахівців зумовлює як випускника ЗВО так і досвідченого працівника працювати над власним професійним розвитком, бути конкурентоспроможним і успішним у професійній діяльності, адже інтенсивна інформатизація та глобалізація усіх галузей народного господарства виокремили нові вимоги, що можуть бути реалізованими впродовж постійного навчання. Сьогодні питання трактування і розвитку освіти впродовж життя, що закладено у європейській рамці кваліфікацій для навчання впродовж всього життя, що ухвалена у 2008 році Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу (The European Qualifications Framework for lifelong learning – EQF for LLL) потребує аналізу для проведення в Україні модернізації освіти загалом і професійної освіти зокрема на основі світового досвіду, враховуючи і освіту дорослих.

На основі аналізу наукової літератури та нормативно-правової бази щодо трактування даного питання, можемо зазначити, що в системі української освітньої галузі існує низка суперечностей стосовно питання вимог ринку праці і фактичним рівнем якості освіти порівняно з європейськими країнами, а тому необхідність привести у відповідність рівень української освіти і освіти в європейських країнах може бути обґрунтованою і ефективною за умови вивчення досвіду європейських країн в питанні організування освіти дорослих в рамках вимог EQF for LLL. Оскільки в Україні відсутня національна концепція доцільності освіти дорослих, вважаємо за доцільне висвітлити це питання у нашому дослідженні.

Нами проведено аналіз науково-педагогічної літератури з цього питання, що дає можливість виокремити низку дослідників, які вивчають це питання. Цікаві науково-теоретичні дослідження знаходимо у працях Коваленко С.М., Товканець Г.В., Волярської О.С., Вихрущ В.О., Григор'євої Т.Ю., Лук'янової Л.Б. Можемо зазначити, що проведений нами аналіз дає підстави констатувати, що питання освіти дорослих є достатньо висвітленим, але більше в теоретико-методологічному аспекті. Постає необхідність обґрунтування тенденцій функціонування і розвитку освіти дорослих в Україні на основі позитивного, ефективного досвіду наших близьких сусідів, країн східної Європи, зокрема Польщі. Метою нашого дослідження є аналіз системного підходу до організування освіти дорослих і обґрунтування шляхів ефективної професійної підготовки різних категорій дорослого населення. Для початку проаналізуємо досвід передових європейських країн в організації навчання дорослих. Треба зазначити, що в країнах з високим рівнем розвитку економіки і впровадження ефективних соціальних програм, освіта дорослих має потужну нормативно-правову базу. Так науковиця Г. Товканець [5] зазначає, що над цим питанням в європейських країнах працюють великі інституційні структури, серед яких Європейська комісія (DG EAC), Європарламент, Європейський центр розвитку професійної освіти (CEDEFOP), Рада ЄС у справах молоді, освіти і культури, Європейський форум з технічної і професійної освіти кадрів, Департамент освіти та соціальної політики (EIESP), Європейський фонд електронного навчання (EIESP) та ін. [5]. На нашу думку, така велика кількість нормативних документів і актів на рівні європейської інтеграції сприяє якісному рівню організування і проведення навчання дорослих з метою їх професійного розвитку і особистісного становлення. Звичайно, Україна в цьому питанні намагається інтегруватись до європейських країн. Свідченням цього є

прийнятий у 2017 році ЗУ “Про освіту”[3], який чітко виокремлює поняття формальної, неформальної та інформаційної освіти. Можемо сказати, що в Україні неформальна освіта здійснюється, як і в деяких країнах Європи, шляхом організування як курсів підвищення кваліфікації і корпоративного навчання на фірмах і підприємствах, так і курсів для людей пенсійного віку, які визначають як Університети третього покоління, де проводяться лекційно-практичні заняття з основ цифрової грамотності, історії мистецтва, а останнім часом в Європі від початку великомасштабної війни в Україні, популярними стали курси з історії України, українського етносу, мистецтва тощо. Дуже актуальним в розрізі наших наукових розвідок є дослідження української вченої Л.Лук’янової, яка досліджувала освіту дорослого населення у республіці Польща, країни, що близька нам географічно, політично, ментально. Науковиця зазначає, що в Польщі в організуванні навчання дорослого населення стоїть питання розробити і вдосконалити систему підготовки науково-педагогічних кадрів, які повинні мати належну психолого-педагогічну підготовку, що враховуватиме особливості і завдання аудиторії дорослого населення.[4]

Ми проаналізували нормативно-правову базу організування і здійснення освіти дорослих в Україні і можемо зазначити, що недостатньою є нормативно-правова база освіти дорослого населення. Саме нормативно-правове організування освіти дорослих в Україні потребує вдосконалення і змістово-процесуальної інтеграції до європейської нормативно-правової бази освіти дорослих . Ці нормативно-правові акти повинні бути орієнтованими на модернізацію системи освіти дорослих в Україні на державному рівні стосовно мотивації педагогічних працівників, що здійснюють цю діяльність і на особистісному рівні здобувачів неформальної освіти, що на думку Л.Лук’янової вже реалізовано в Польщі і це може слугувати гарним досвідом

для запозичення і впровадження його в Україні. Волярська і Пастушок [1] на основі власного детального аналізу системи освіти дорослих у світі виокремили три типи системи освіти дорослих. Проте, на нашу думку, це питання потребує детальнішого узагальнення, є дискусійним і буде предметом наших подальших досліджень.

Висновуючи зазначимо, що українська система освіти дорослого населення потребує теоретичного, нормативно-правового та змістового удосконалення на основі досвіду освіти дорослого населення в Європі і світі.

Література

1. Волярська, О.С. Особливості розвитку освіти дорослих у європейських країнах / Волярська О.С, Пастушок С.І //Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical Education № 7(3) -2016 - с.51-54

2. Григор'єва, Т. Ю. Особливості викладацької діяльності в навчальних закладах для дорослих: зб. наук. пр. / Т. Ю. Григор'єва // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2006. –Вип. 10. – С. 296–299.

3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. (2017). Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Лук'янова, Л. Б. Освіта дорослих у сучасному українському науковому дискурсі: зб. наук. пр. / Л. Б. Лук'янова. – В кн. Я – концепція академіка Неллі Ничкало у вимірі професійного розвитку особистості. – К.: НАПН України, 2014. – С. 364–371.

5. Товканець, Г. В. Розвиток економічної освіти у вищій школі Чехії і Словаччини у ХХ столітті: дис. ... д-ра пед. наук / Г. В. Товканець. – Київ, 2014. – 515 с.

СТВОРЕННЯ МОТИВУЮЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ОНЛАЙН ОСВІТИ

Тетяна Мотуз

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

tetmotuz@gmail.com

Альона Снітько

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

alyonaschool81@gmail.com

Освітнє середовище, що забезпечує мотивацію здобувачів, є необхідною умовою організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Мотивація до навчання впливає на успішність та здатність до самостійної роботи. Особливої актуальності проблема мотивації, мотивуючого освітнього середовища набула в умовах онлайн освіти, зумовленої в першу чергу епідемією covid 19 та воєнним станом. Перехід на онлайн освіти впродовж останніх трьох років здійснювався переважно у двох форматах: дистанційне навчання як окрема форма здобуття освіти, використання технологій дистанційного навчання в умовах надзвичайних ситуацій.

У 2023 році ми вже можемо говорити про певний досвід організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, а відповідно й визначати наявні досягнення й проблемні питання. Практичний досвід педагогічної діяльності показує, що сьогодні проблемним питанням є забезпечення належного рівня мотивації здобувачів під час навчання в онлайн форматі (дистанційне повністю або змішане). Проблема мотивації учнів під час дистанційного навчання є досить поширеною, оскільки відсутність прямого контакту вчителя й учнів може призвести до відчуття

віддаленості від освітнього процесу та відсутності мотивації до вивчення матеріалу.

На нашу думку основні причини проблеми мотивації низького рівня або ж взагалі відсутності мотивації можуть бути такі:

1. Відсутність соціального контакту: учні можуть відчувати віддаленість від однокласників та вчителів, що може знижувати їх бажання навчатися та долучатися до навчального процесу.

2. Технічні проблеми: проблеми з технікою, відсутність доступу до мережі Інтернет, проблеми зі звуком та зображенням можуть перешкоджати учням брати участь у синхронній роботі чи вчасно виконувати завдання для асинхронної роботи.

3. Відсутність правил та чіткого розпорядку: не встановлені/визначені правила онлайн роботи, відсутність розкладу та структури онлайн занять може призвести до відчуття безладу та байдужості до навчання. Учні можуть потребувати додаткової підтримки та структури, щоб зберігати мотивацію та зосередженість.

4. Недоцільні педагогічні технології і техніки під час синхронної роботи: якщо переважна більшість занять в синхронному режимі проводяться у формі лекцій, де учні є пасивними слухачами, то це не буде сприяти мотивації до навчання, до активної пізнавальної діяльності.

Ми переконані, що роль вчителя під час дистанційного навчання є дуже важливою, оскільки він відповідає за створення мотивації та заохочення учнів до навчання, організацію освітнього процесу та надання необхідної підтримки для успішного виконання завдань. Визначимо деякі важливі аспекти роботи вчителя під час дистанційного навчання:

Організаторські здібності вчителя мають першочергове значення. Організація робочого процесу вчителя на дистанційному навчанні може бути

складною, але важливою задачею. Необхідно встановити чіткий розклад занять та повідомити його учням та їх батькам. Розклад повинен відображати не тільки час проведення занять, але й теми, завдання та кінцеві строки виконання завдань. Для ефективної комунікації з учнями необхідно використовувати електронні засоби, такі як електронна пошта, чат або відео конференції. Регулярний графік зустрічей з учнями для надання консультацій та відповідей на запитання надає впевненості у своїх можливостях та спонукає учнів до подальшої роботи.

Для збереження мотивації серед учнів необхідно застосовувати ефективні методи: використання цифрових технологій, таких як онлайн-ігри, віртуальні екскурсії та відеоролики, створення інтерактивних навчальних матеріалів та формування мотиваційної атмосфери на заняттях. Використання цифрових навчальних матеріалів може бути ефективним при дистанційному навчанні. Це можуть бути відео уроки, інтерактивні завдання, вебінари та інші цифрові матеріали.

Важливо також встановити терміни виконання певних завдань в асинхронному режимі та забезпечити контроль за виконанням цих завдань. Чітка система оцінювання та конструктивна оцінка допомагає учням покращити свої навички та досягнути успіху.

Необхідно встановити чіткі правила для спілкування та мати контактні дані для швидкого зв'язку вчителя й учнів. Обов'язковою умовою є окреслення певних правил спілкування: вибір каналу зв'язку, часові межі тощо.

Використовуючи різноманітні методи та технології, щоб заохочувати учнів до активного навчання та досягнення навчальних цілей, вчителі забезпечують виконання навчальної програми. Виконання навчальної програми має охоплювати всі теми та забезпечити повний обсяг навчального

матеріалу. Спланована дистанційна робота допомагає вчителю оптимізувати свій час та ресурси, зокрема, планувати уроки, обирати найефективніші методи навчання та контролювати свій прогрес. Забезпечення контролю за процесом навчання, визначає та вирішує проблеми, які можуть виникнути, та вчасно коригувати свою роботу. Виконання навчальної програми також сприяє підвищенню ефективності навчання, оскільки вчителю легше планувати та виконувати свої завдання, учні отримують необхідний обсяг знань та вмінь, а навчальний процес стає більш структурованим та організованим. Вчитель відчуває відповідальність за процес навчання та успіх учнів, що стимулює його до більш відповідальної та ефективної роботи. У цілому, вчителі під час дистанційного навчання є гнучкими та відкритими до змін, щоб забезпечити успіх учнів у віддаленому навчанні.

Визначення та аналіз проблем мотивації учнів під час онлайн навчання важливе для покращення якості освіти та розробки ефективних стратегій дистанційного навчання в умовах воєнного стану та інших надзвичайних ситуацій. Дослідження стану мотивації навчальної діяльності учнів під час онлайн навчання можна проводити за допомогою анкетування, спостережень, інтерв'ю з вчителями та батьками, аналізу дистанційних навчальних матеріалів та інших методів дослідження.

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що мотивація учнів є важливим аспектом успішного онлайн навчання, який може бути стимульований за допомогою різних методів та підходів, включаючи взаємодію з вчителем, використання інтерактивних методів навчання та підтримку учнів під час навчання.

ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТАНУ СПРИЙНЯТТЯ У КОНТЕКСТІ СЕНСОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Ірина Мойсеєнко

Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради
irina.moysenko@gmail.com

Відомо, що для виникнення відчуття джерело подразника повинно мати певний рівень інтенсивності (поріг). У процесі онтогенезу на базі нових відчуттів розвиваються сприйняття. Сприйняття пов'язано з роботою зовнішніх органів чуття: зорового, слухового, тактильного, вестибулярного та інших [13].

Дослідники, що займаються вивченням сприйняття застосовують різні методи (нейровізуальні, фізіологічні, поведінкові) щоб виявити, як відчуття відображаються на сприйнятті. Для педагогів, що працюють з дітьми з РАС важливим є знання про те, як сприйняття впливає на розвиток, поведінку, засвоєння навичок. Дослідження сенсорного сприйняття спричинило цікавість багатьох науковців різної сфери досліджень: медичної, психологічної, педагогічної, тощо. Незважаючи на те, що це питання всестороннє вивчається окремими представниками наукової спільноти, розвідки у цьому напрямленні залишаються важливими та актуальними.

У наукових розвідках можна спостерігати інтерес науковців до сенсорного сприйняття різних модальностей. Нас цікавить зорове, слухове, тактильне сприйняття.

В основі зорового сприйняття лежать рецептори, що трансформують зорові сигнали в ЦНС. А. Bandi з колегами (2002) визначили, що реакція на

предмети відбувається у зоровому полі. Все, що виходить за межі зорового поля не сприймається. Зорове сприймання у межах зорового поля відбувається таким чином: спочатку отримання зорової інформації, впізнавання предмету, потім розуміння місцезнаходження предмета у полі зору, після чого спостерігається реакція на рух в межах зорового поля, і нарешті надається можливість окорухового підлаштування [4].

У наукових доробках є ствердження (J. Gibson, 1966), що сприйняття відбувається у контексті рухів вбудованих одного в інший. Зорова інформація інтегрується з рухами голови та очей та перетворюється у моторний акт або сприйняття.

Так, зорово-просторове сприйняття досліджували Jeannerod (1997), Mountcastle (1995), Bertenthal & Clifton (1998), Goodale (2000), просторові когнетивні функції відношень між предметами висвітлювався у роботах Voyer та ін. (1995), Chen (2000), Ziviani (1995). Зорове сприйняття залежить від яскравості предмета, його розмірів, форми, контрастності та рівномірного розподілу предметів у полі зору. Обсяг (кількість об'єктів, які може охопити людина протягом однієї зорової фіксації) його обмежений. Стосовно письмових об'єктів науковцями (Massoby & Vee, 1965) визначено оптимальний кутовий розмір знака, відношення висоти букви (цифри) до ширини. Відносно дітей з ППР науковцями відмічались порушення копіювальної здібності та просторові помилки при написанні букв (Stott 1985, Ziviani & Elkins, 1984) [3; 5; 10; 20].

Як відомо, слуховий аналізатор диференціює звукові подразники, визначає напрямок звуку та віддаленість від його джерела. Специфічним видом слухового сприймання є сприйняття мовних сигналів. Важливою

характеристикою сприйняття мовлення є її розбірливість. Розуміння слів залежить також від темпу мовлення.

Багато розвідок провели науковці досліджуючи порушення у центральній обробці слухової інформації (Singel, 1998; Herley, Musiek, 1997). Низка вчених присвятили свою роботу розробці та опису технік, що допомагають дітям з порушенням слухового сприймання (Berard, 1993; Gilmore, 1989; Bellis, 1996); мовленнєві функції та читання (Katz & Harmon, 1981; Lindamood, 1969; Tallal, 1996); розрізнення фонем (Sloan, 198; Chermak & Musiek, 1997); розрізнення та розуміння мовлення (Tallal, Merzenich 1996) [2; 6; 16; 17].

Аналізуючи науково-теоретичний матеріал (Б. Архіпов, 2008; N. Kraus, 1993; Singer, 1972; Gilbertson, Lutfi, Weismer, 2017; Rotschafer, 2021; Timms, 2022) приходимо до висновку, що певну роль у дослідженні слухового сприйняття дітей з РАС відіграє реакція відстежування його за місцезнаходженням та визначення на слух реальних шумів і звуків, сприймання простих та складних ритмів [15; 18].

З даними обстеження слухового сприйняття дітей з РАС (Rotschafer S., 2021; Singer J., Herley R. & Preece J., 1998) виявляється: утруднення слідування за рухом предмета, що звучить; ігнорування звичних звуків, слух утримує ціль у просторі при зміні інтенсивності звучання або при його переміщенні; западання на незвичні звуки; страхи, що пов'язані зі звуками у просторі [12; 15; 16]. Аналізуючи матеріал приходимо до висновку, що певну роль у дослідженні слухового сприйняття дітей з РАС відіграє реакція відстежування його за місцезнаходженням та визначення на слух реальних шумів і звуків, сприймання простих та складних ритмів.

Кращому сприйманню предмета на дотик сприяє його контур, пружність та фактурність. Особливу увагу зарубіжні науковці (J. Ayres & Tickle, Baranek, Edelson, Zissermann, B. Hermelin, N. O'Connor, S. Greenspan, G. Dawson) приділяли дослідженню тактильної системи. J. Ayres (1979) розглядала її з двох сторін: захисна (протективна) та розрізнявальна (дискримінаційна). Захисна реакція спрямована на захист від небезпеки. Її порушення дослідниця описує як причину неадекватної поведінки. Розрізнявальна реакція відповідає за диференціацію тактильних відчуттів при дослідженні предмета. Неінтегровані тактильні відчуття не дозволяють дитині опанувати нові тактильні відчуття. [1; 7; 8; 11; 14; 19]

Аналіз наукових робіт засвідчує зниження здатності до розрізнення тактильних стимулів та розглядається як прояв порушення переробки тактильної інформації (Bundy, Lane, Murray, 2000). Ayres (1979) в дослідженнях описувала тактильний захист. Dunn з колегами (1999) провели дослідження у результаті яких було отримано розуміння про механізм порушення сенсорної модуляції та розроблена методика діагностики тілесного відчуття «Сенсорний профіль». Де які автори (Ayres, Tickle, 1980; Baranek, 1997; Edelson, 1999; Zissermann, 1992) порушення сенсорної інформації пов'язують з первазивними розладами чи аутизмом. [1; 4; 8; 19]

Діти із розладами аутистичного спектру (РАС) мають сенсорний дисбаланс, тобто інформація, яка надходить через зір, слух, нюх, смак та дотик, може сприйматися і не узгоджуватися між собою. Отже, досліджуючи сприйняття науковці (B. Hermelin та N. O'Connor, 1997) виявили, що діти з РАС мають проблеми з поданням інформації різноманітних модальностей. Маючи можливість бачити і чути, вони використовують стратегії, характерні дітям із сенсорними порушеннями. S. Greenspan (2006) G. Dawson (2009)

причину дисфункції процесів сприйняття при аутизмі характеризують у нездатності швидко переробити сенсорні враження, сприйняти мультисенсорну стимуляцію, перебуваючи при цьому у спокійному й зосередженому стані. Неадекватне сприйняття дітей з РАС пов'язане з труднощами активної адаптації до різних типів і поєднань сенсорних стимулів. [7; 9; 14]

Література

1. Ayres A.J. & Tickle L. (1980) Hyper-responsivity to touch and vestibular stimulation as a predictor of responsivity to sensory integrative procedures in autistic children. *American Journal of Occupational Therapy*, 34, 375-381
2. Bellis T.(1996) Assessment and management of central auditory processing disorders in the educational setting: from science to practice. San Diego: Singular Publishing Group.
3. Bertenthal B.I. & Clifton R.K. (1998) Perception and action. *Handbook of child psychology*, 5th ed. Vol.2, *Cognition, perception and language* (pp.51-102). New York: John Wiley & Sons
4. Bundy A. C., Lane S., Murray E. A., Fisher A. G. (2002.) Sensory integration : theory and practice, 2nd ed. Philadelphia: F.A. Davis, 768 p
5. Chen F., Myerson J., Hale S., & Simon A. (2000). Behavioral evidence for brain-based ability factors in visuospatial information processing. *Neuropsychologia*, 38, 380-387
6. Ghermak. G, & Musiek F. (1997) Central auditory processing disorders. San Diego: Singular
7. Dawson G., Rogers S., Munson J., Smith M., Winter J., Greenson J., Donaldson A., & Varley J. (2009) Randomized controlled trial of an intervention for toddlers with autism: The Early Start Denver Model. *Pediatrics*. March 125(1). P 17-23.
8. Edelson S. M., Edelson M. G, Kerr D.C. R., & Grandin T. (1999) Behavioral and psychological effects of deep pressure on children with autism: A pilot study evaluating the efficacy of Grandin`s hut machine. *American Journal of Occupational Therapy*, 53, 145-152
9. Greenspan S.I., Wieder S. (2006) Engaging Autism: using the Floortime Approach to Help Children Relate, Communicate, and Think. Da capo lifelong books. 434 p.
10. Goodale M. (2000) Perception and action in the human visual system. *The new cognitive neurosciences* (2 nd. ed., pp/ 365-377) Cambridge, MA: MIT

11. Heller M., Schiff W. (1991) *The psychology of touch*. Hillsdale, NJ: Erlbaum Associates.
12. Mailloux Z., Parham L. D., Roley S. S., Ruzzano L., Schaaf R. C. (2018) Introduction to the Evaluation in Ayres Sensory Integration ® (EASI). *American Journal of Occupational Therapy*. № 72(1). DOI: 10.5014/ajot.2018.028241. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26356655/>
13. Mogliner A., Grossmann J.A., Ribari U., Joliot M., Volkman J., Rapaport D., Beasley R.W., Llinas R.R. (1993) Somatosensory cortical plasticity in adult humans revealed by magnetoencephalography. *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA*. № 90, 3593-3597.,
14. O`Conner, M., & Padula W. (1997) Visual rehabilitation of the neurologically involved. Gentile, M. (Ed.). *Functional visual behavior: Therapist`s guide to evaluation and treatment options*. Pp. 285-319. Bethesda, MD: American Occupational Therapy Association.
15. Rotschafer S. E. (2021) Auditory Discrimination in Autism Spectrum Disorder. *Frontiers in Neuroscience* Volume 15. <https://doi.org/10.3389/fnins.2021.651209>,
16. Singer J., Herley R. & Preece J. (1998) Effectiveness of contral auditory processing tests with children. *American Journal of Audiology*, 7(2), 73-84
17. Sloan C. (1986) *Treating auditory processing difficulties in children*. San Diego: College-Hill.
18. Timms S., Lodhi S., Bruce J., Stapleton E. (2022) Auditory symptoms and autistic spectrum disorder: A scoping review and recommendations for future research. *Journal of Otology*. Volume 17, Issue 4, October 2022, P. 239-246 <https://doi.org/10.1016/j.joto.2022.08.004>]
19. Zissermann L. (1992) The effects of deep pressure on self-stimulating behaviors in a child with autism and other disabilities. *American Journal of Occupational Thrapy*, 46, 547-551.
20. Ziviani J. (1995) The development of graphomotor skills. *Hand function in the child: Foundations for remediation* (pp/ 184-193). St. Louis: Mosby.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ З ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ярослав Середюк

Національний університет «Львівська політехніка»

seredyukua@gmail.com

У процесі підготовки майбутніх викладачів з цивільної безпеки важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Інформаційно-комунікаційні технології навчання - це оригінальні технології (методи, засоби, способи) створення, передавання і збереження навчальних матеріалів, інших інформаційних ресурсів освітнього призначення, а також організації і супроводу навчального процесу (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку та комп'ютерних систем і мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно його забезпечують [1].

Вільне володіння цими технологіями є складовою базової освіти в процесі підготовки спеціалістів з цивільної безпеки. «Біла книга національної освіти України» зазначає: «наявний стан інформатизації і комп'ютеризації освіти вказує на те, що досягнуті в цьому напрямі розвитку освіти результати поки що суттєво не вплинули на зміст, методи й організаційні форми навчання та управління навчальною діяльністю, не забезпечили достатньо широке й ефективне впровадження і застосування ІКТ при здійсненні освітньої функції, що притаманні освітній галузі» [2]. Тому, на нашу думку, впровадження в освіту інформаційно-комунікаційних технологій дасть можливість підвищити її якість, а також удосконалити організацію навчання з цивільної безпеки.

Проведений аналіз використання педагогічних технологій в процесі підготовки майбутніх викладачів права дозволяє розкрити специфічність цих

технологій в освітньому процесі, обґрунтувати ефективність і перспективи їх подальшого удосконалення. Вони пролягають через сферу інноваційної педагогічної діяльності, тому мають бути розроблені відповідні інноваційні підходи до їх реалізації [3].

Таким чином, сучасні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх викладачів з цивільної безпеки у закладі вищої освіти сприятимуть формуванню належної спрямованості їх роботи, налаштуванню на творче вивчення та впровадження нововведень. Також слід зауважити, що при цьому необхідно виявити, скористатися і також варто приділити увагу створенню системи педагогічних впливів, котрі забезпечують найбільш сприятливу атмосферу діяльності цих фахівців. Цього можна досягнути зацікавленнями, спрямованістю на творчу діяльність, використання різних видів стимулювання до навчання з цивільної безпеки. Тому, в сучасних умовах важливо слідкувати за інноваціями у відповідній спеціалізації. Це дасть змогу орієнтуватися на співробітництво між суб'єктами освітнього процесу, розвиток особистісного потенціалу, активну позицію особистості до навчання цивільної безпеки.

Література

1. Морзе Н.В. Інформаційні технології в навчанні : навч. посіб. / за ред. Н.В. Морзе. – К. : Видавнича група ВНУ, 2004. – 240 с.
2. Біла книга національної освіти України / Т.Ф. Алексеєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с.
3. Фатхутдінова О. В. Впровадження нових технологій в процесі підготовки спеціалістів правознавства / О. В. Фатхутдінова // Гуманіт. вісн. Запоріж. держ. інж. акад. – 2012. – Вип. 48. – С. 35-39.

ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ірина Мойсєнко,

Наталія Кодаченко,

Комунальний заклад вищої освіти

«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради

Сучасний етап розвитку нашої країни характеризується низкою соціальних змін та перетворень. Проблема формування соціальної компетентності лишається однією з провідних у процесі формування особистості дитини. Посилення уваги до розвитку особистості, визнання гуманістичних засад виховання, як найбільш відповідних принципам правової держави, є однією з передумов повноцінного залучення дітей з порушенням інтелектуального розвитку (ППР) у систему суспільних відносин.

Інклюзивної освіти, спрямована на виконання вимог міжнародних нормативно-правових документів та на розробку механізмів задоволення індивідуальних освітніх потреб дитини з ООП. Ключовим компонентом інклюзії вбачається задоволення освітніх потреб, гнучкість у підходах до навчання. Засвоєння системи знань та формування практичних компетенцій дитини з ППР, адаптація до нового середовища є головним завданням інклюзії. Найактуальнішим питанням інклюзивної освіти стає питання соціалізації дітей з порушенням інтелектуального розвитку.

Звертаючись до словника соціалізація (лат. *socialis* — суспільний) — це «процес засвоєння культури (норм поведінки, цінностей, ідей, правил, стереотипів розуміння), формування соціальних якостей, завдяки яким людина стає дієздатним учасником соціальних зв'язків, інститутів і спільнот» [8]. Результатом соціалізації є відтворення дитиною набутого соціального досвіду в своїй діяльності та може йти двома шляхами. Перший шлях —

соціалізація відбувається в умовах цілеспрямованого виховання. Індивідуальний досвід кожної дитини, за ствердженням Капської А., є унікальним. Не існує однакових процесів соціалізації, вона нерозривно пов'язана з індивідуальними особливостями дитини [3]. Другий шлях – соціалізація може відбутися умовах стихійного впливу на дитину.

Соціальна адаптація, як зазначала Колупаєва А., це формування у дитини здатності ефективно вирішувати завдання, що виникають при взаємодії з навколишнім середовищем. Вона має дві форми: активну (дитина впливає на середовище, змінює його) і пасивну (дитина не вступає у взаємодію з середовищем, но прагне змінити його) [4].

Показник соціалізації дитини є розуміння нею культури, способу життя, цінностей суспільства. У Базовому компоненті підкреслюється вплив соціального середовища на формування особистості, яке здійснюється в результаті активного ставлення дитиною до соціального середовища та здатністю взяти його як орієнтир у своїй життєдіяльності [6, с 16-19)].

Питання соціалізації дітей з ППР постає надзвичайно гостро. Дітям необхідний комфорт у соціальному середовищі, вони повинні віднайти своє місце в ньому, щоб мати можливість не тільки повністю розкрити власні можливості, а й бути корисними. Проблема формування соціальної компетентності лишається однією з провідних у процесі формування особистості дитини. Це пріоритетний напрямок навчання і виховання дітей з ППР.

Головним завданням дорослого є передача дитині тих моральних якостей і норм поведінки, які відповідають вимогам суспільства. Дитина з порушенням інтелектуального розвитку не повинна займати якогось особливого становища, вона має почуватися природно, досягти самостійності

наскільки це можливо. Позитивна атмосфера у навчальному закладі, родині є гарантом їх повноцінного особистісного становлення та соціалізації.

У сучасній педагогіці пріоритети і результати навчання зміщуються від досягнень певного рівня знань, умінь і навичок до оволодіння сукупністю різних компетентностей, що дозволяють учням успішно адаптуватися в соціумі [2; 4; 9]. Тому формування соціально значущих компетентностей по праву можна вважати одним із пріоритетних завдань навчання і виховання учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах навчального закладу [7].

Перед педагогом дошкільного закладу ставиться завдання вмотивувати дитину з ППР знайти певне місце у світі дорослих та однолітків, надати елементарні уявлення про навколишній світ, обізнаності в області взаємодії у соціумі, розуміння своїх емоцій та почуття інших людей.

Супрун М., Висоцької А., Гладченко І., досліджуючи життєву компетентність дітей з ППР, вказують на те, що соціальна компетентність є однією складовою життєвої компетентності та означає спеціально набуті знання та соціально-адаптаційні вміння в поєднанні з певними психосоціальними особливостями та якостями дитини, її особистісними здібностями, життєвим досвідом та вмінням їх адекватно застосовувати відповідно до ситуації [7].

Соціальну компетентність дитини з інтелектуальними порушеннями Ярмола Н. визначає як його здатність ефективно взаємодіяти з іншими та вирішувати соціальні проблеми, які зустрічаються у повсякденному житті на основі набутих знань й особистісного досвіду відповідно до своїх вікових можливостей [10].

Ключові для дошкільної освіти компетентності дитини прописані у Державному стандарті дошкільної освіти. До них відносяться; рухова і

здоров'язберезувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, *соціально-громадянська*, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча, художньо-продуктивна, музична, театралізована. «Соціально-громадянська компетентність — це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя» [1].

Результат сформованості соціально-громадянської компетентності простежується у ціннісному ставленні дитини до себе та інших людей, у наявності уявлень про правила і способи взаємодії з членами сім'ї та іншими людьми, у вмінні дотримуватись цих правил у громадянському просторі, у повазі до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур.

Отже, як показує аналіз літературних джерел, стає зрозумілим, що соціальна компетентність визначає особливості формування соціального досвіду дитини, розкриває шляхи становлення дитини з ППР як соціальної особи. Сутність соціальної компетентності дитини з ППР характеризується здатністю взаємодіяти з іншими людьми, засвоєння навичок соціальної поведінки, ефективно діяти у соціальних умовах. В інклюзивному середовищі жодна дитина з порушеннями інтелектуального розвитку не буде відокремленою від соціуму. І це основна умова їх ефективної соціалізації, яка забезпечить особливим дітям активну повноцінну участь у житті суспільства та успішну самореалізацію і соціальну діяльність.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція : наказ М-ва освіти і науки України від 12 січ. 2021 р. № 33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення: 30.03.2023).
2. Дефектологічний словник : навч. посіб. / за ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Київ «МП Леся», 2011. 528 с.
3. Соціальна педагогіка. 5-те вид. перероб. та доп. Підручник. / за ред. Капської А. Й. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
4. Єрмаков І.Г., Пузіков Д.О. Життєтворчі компетенції особистості. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб.наук.пр. Київ : Університет «Україна». № 3(5), 2007. С. 44 – 53. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/202>.
5. Колупаєва А.А. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2014. № 3(71). С. 7-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DLog_2014_3_3
6. Соціальна педагогіка: теорія і технології : Підручник / За ред. І.Д. Зверевої. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 316 с.
7. Супрун М.О., Висоцька А.В., Гладченко І.В. Соціалізація дитини з обмеженими розумовими можливостями в сучасному освітньому вимірі : навч.-метод. посіб. Київ : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. 205 с.
8. Танчин І.З. Соціологія : навч. посіб. Львів : Укр. Акад, 2005. 360 с.
9. Ярмола Н. Компетентнісний підхід до соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах навчального закладу. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. № 4(93). С. 37-45. URL: <https://doi.org/10.33189/ectu.v4i93.39>
10. Ярмола Н. Формування соціальної компетентності дітей з інтелектуальними порушеннями URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/162/150>. (дата звернення: 22.03.2023 р.)

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Марія-Вікторія Полець

Національний університет «Львівська політехніка»

mariia-viktoriiia.y.polets@lpnu.ua

Сьогодні, в системі вищої та фахової передвищої освіти України активно ведуться роботи над дослідженням проблем та розробкою шляхів покращенням якості освіти.

Згідно «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки», затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р, ключовими напрямками розвитку вищої освіти в Україні є підвищення якості освіти, зміцнення ролі науки в освітньому процесі, підготовка конкурентоздатних фахівців на міжнародному ринку праці, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та інші [1].

Серед основних проблем можна виділити:

1) Недостатнє фінансування, яке може негативно вплинути на якість освіти в закладах фахової передвищої освіти, зокрема на доступність потрібного обладнання, лабораторного обладнання, інфраструктури та іншого.

2) Недостатній рівень підготовки викладачів може привести до погіршення якості освіти, оскільки вони не зможуть передати студентам потрібні знання та навички, тому, що якість освіти безпосередньо пов'язана з рівнем підготовки викладачів.

3) Відсутність сучасних методик навчання. Застарілі методи навчання можуть вплинути на якість освіти в закладах фахової передвищої освіти. Сучасні методи навчання повинні включати в себе активне навчання, проекти та інтерактивні заняття.

4) Недостатній рівень мотивації студентів. Недостатній рівень мотивації студентів може привести до погіршення якості освіти в закладах фахової передвищої освіти. Студенти повинні бути заохочені до активного навчання, участі в проектах та наукових дослідженнях.

5) Недостатній рівень співпраці з промисловістю та бізнесом: Співпраця з промисловістю та бізнесом може підвищити якість освіти в закладах фахової передвищої освіти. Промисловість та бізнес можуть надавати студентам можливості отримати практичні знання та досвід.

Шляхами покращення якості освіти в закладах фахової передвищої освіти є:

- 1) Залучення нових джерел фінансування:
 - залучення спонсорів;
 - участь в конкурсах на отримання грантів;
 - участь в міжнародних проектах та програмах фінансування;
- 2) Актуалізація змісту навчання відповідно до вимог сучасного ринку праці та міжнародних тенденцій:
 - організація співпраці з представниками ринку праці, незалежними стейкхолдерами, роботодавцями;
 - дослідження структур споріднених закордонних освітньо-професійних програм та адаптація їх до міжнародних стандартів.
- 3) Адаптація освітнього процесу до потреб освітньо-професійних програм та сучасних тенденцій в освіті:
 - впровадження нових інноваційних педагогічних технологій та методик навчання;
 - комп'ютеризація та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес на усіх рівнях взаємодії студентів з викладачами та між собою.
- 4) Вдосконалення та розвиток матеріально-технічного забезпечення закладу фахової перед вищої освіти:

- впровадження нових апаратних засобів навчання;
- впровадження нових програмних засобів навчання.

5) Організація професійного та особистісного розвитку педагогічних працівників, які забезпечують освітній процес:

- залучення педагогів до проходження курсів підвищення кваліфікації, стажування;
- мотивація педагогів до участі в роботі методичних об'єднань за фахом, конференціях, семінарах, вебінарах, тренінгах.

6) Залучення студентів до науково-пошукової та творчої професійної діяльності:

- організація гуртів технічної творчості, студій, тощо.

7) Підвищення мотивації студентів та викладачів:

- організація системи заохочень, конкурсів, квестів, тощо.

8) Покращення механізмів взаємодії в системах: студент-студент, студент-викладач, студент-адміністрація, викладач-викладач, викладач-адміністрація:

- організація груп в месенджерах, соціальних мережах для налагодження координації та комунікації між учасниками освітнього процесу.

- організація заходів щодо покращення психологічного мікроклімату в колективі: тематичних виховних заходів, зустрічей, конференцій, тренінгів.

9) Організація освітнього процесу максимально наближеним до виробничого середовища:

- використання технологій проблемного навчання, проектних технологій;
- застосування ситуаційних задач, тощо.

10) Організація ефективного зворотного зв'язку (рефлексії):

- організація анонімних опитувань студентів та викладачів засобами анкетування;
- організація анонімних опитувань студентів та викладачів засобами інтернет-сервісів.

Отже, для покращення якості освіти заклади фахової передвищої освіти можуть застосовувати різні шляхи та методи, відповідно до особливостей свого спрямування, фінансового та кадрового забезпечення.

Розвиток технологій дозволяє зробити більше для покращення якості освіти. Однак, використання технологій в освіті може бути складним завданням через технічні проблеми або брак фінансування. Тому важливо забезпечити достатній рівень фінансування, який дозволить використовувати нові технології для покращення якості освіти.

Нарешті, важливо забезпечити мотивацію для покращення якості освіти, яка може залежати від багатьох факторів, таких як культурні особливості, підтримка соціального середовища, фінансова підтримка тощо. Пошук оптимальних та ефективних шляхів покращення якості освіти закладами фахової передвищої освіти є дуже важливим та може позитивно вплинути на якість навчання і підготовку фахівців на сучасному ринку праці. Якщо студенти, викладачі та адміністрація закладу мають мотивацію до покращення якості освіти, то це може допомогти досягти кращих результатів.

Література

1. «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки», затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р,. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n12> (дата звернення: 20.04.2023).

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО, РОЗВИВАЛЬНОГО ТА МОТИВУЮЧОГО ДО НАВЧАННЯ СЕРЕДОВИЩА

Олена Слободенюк

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
yutyna2021@gmail.com

На даному етапі реформування системи освіти в Україні відкриваються нові перспективи, пов'язані, головним чином, з переосмисленням ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

Відбувається зміна самої системи освіти, а не дітей. Інклюзивна освіта визначає, що всі діти різні, а навчальні заклади та системи освіти повинні адаптуватися до індивідуальних потреб усіх дітей – з особливими освітніми потребами чи без них. Ключовим компонентом інклюзивної освіти є гнучкість, врахування індивідуальних особливостей, які визначають швидкість навчання кожної дитини.

Навколишнє середовище має величезний вплив на всі аспекти розвитку дитини — фізичний, когнітивний, соціально-емоційний, розвиток мовлення тощо. Створюючи фізично та психологічно безпечне і стимулююче середовище, а також використовуючи різноманітні ресурси, вчителі сприяють розвитку та навчанню дітей шляхом самостійного і групового навчання, гри та взаємодії з іншими дітьми та дорослими.

Забезпечуючи дітям безпечне середовище та пристосовуючись до конкретних потреб, вчителі допомагають дітям діяти спільно, брати участь у різноманітних заняттях і завданнях, а також не боятися ризикувати та брати на себе складніші завдання як в процесі навчання, так і в повсякденних ситуаціях.

Усі діти заслуговують на середовище, яке відповідає їхнім потребам у здоров'ї, безпеці та комфорті.

Це вимагає організації фізичних просторів і навчальних ресурсів у спосіб, який забезпечує безпеку та ефективність, створює та підтримує сприятливе середовище для розвитку дітей, де діти почуваються в безпеці, захищені та можуть насолоджуватися грою та навчанням.

Слід пам'ятати, що освітнє середовище складається щонайменше з двох аспектів – фізичного середовища та соціального середовища. Доступність останнього досягається за допомогою таких стратегій, як надання підтримки та заохочення з боку дорослих і однолітків.

Крім того, важливим фактором доступності середовища є його постійність, яку можна забезпечити щоденною діяльністю, розміщенням меблів і матеріалів. Доступність освітнього середовища має гарантувати безпеку дітей. Меблі, навчальні матеріали, обладнання – все має бути безпечним, тобто жодним чином не загрожувати життю та здоров'ю дитини.

Також важливо навчити дітей правилам безпеки. Це допоможе всім дітям, у тому числі з особливими освітніми потребами, почуватися впевненіше, комфортніше та безпечніше, не хвилюючись, що вони зашкодять собі чи іншим.

Але ефективне інклюзивне середовище – це не лише правильні меблі, обладнання, навчальні матеріали, а й якість взаємодії між дітьми. Важливо пам'ятати, що діти не народжуються зі здатністю взаємодіяти з іншими. Ця навичка розвивається поступово за допомогою батьків, учителів та інших.

Переваги перебування дітей з освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі беззаперечні: адаптація до соціального життя, можливість позбутися почуття ізоляції, зникнення соціальних бар'єрів та інтеграція, відчуття прийняття та схвалення в дитячому колективі. Така

взаємодія дітей ООП зі своїми однолітками із типовим розвитком сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку. Водночас інші діти виграють від інклюзивного освітнього середовища так само, як і діти з особливими освітніми потребами. З раннього дитинства діти починають розуміти труднощі, з якими стикаються люди з порушеннями розвитку, стають чутливими до потреб інших, більш толерантно сприймають відмінності між людьми, вчаться підтримувати один одного та позитивно взаємодіяти.

Література

1. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.
2. Інклюзивна школа : особливості організації та управління : навчально-методичний посібник I Кол. Авторів : Колупаєва А. А., Найда Ю М., Софій Н. З. та ін. ; за заг. ред. Л. І. Даниленко. - К., 2007. - 128 с.
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : від основ до практики : монографія / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. - К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. - 152 с.
4. Порошенко М. Інклюзивна освіта : навчальний посібник М. Порошенко. - К. : Агенство «Україна», 2019. - 300 с.
5. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
6. Розвиток інклюзивного освітнього середовища в Запорізькій області : науково- методичний аспект : монографія I упор. : Т. Є. Гура, ред. Т. Я. Озерова. - Запоріжжя : СТАТУС, 2018.-328 с.
7. Федорович І. Розумне пристосування : від теорії до практики I І. Федорович [Електронний ресурс]. - К., 2017. - URL : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/13736.pdf>.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Світлана Толошна

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
toloshnasv2016@gmail.com

Організація інклюзивного навчання завжди залишалися актуальними питанням, а особливо зараз, коли значно обмежені можливості для навчання. Підхід до навчання осіб з особливими освітніми потребами має бути індивідуальним та базуватися на навчальних потребах, які необхідно задовольняти.

В умовах сьогодення, коли прослідковується неочікувана та досить негативна для навчального процесу ситуація в Україні, інклюзивне навчання повинно відбуватись у відповідності до змін, визначених Міністерством освіти і науки України (Постанова Кабінету Міністрів України № 483 від 26 квітня 2022 року). Зважаючи на певні зміни, організація інклюзивного навчання має проходити у відповідності до безпекової ситуації у кожному регіоні країни.

Через повномаштабне вторгнення ворога на територію України у 2022 році, тисячі дітей, учнів позбавлені доступу до основних прав і свобод, надання яких регламентується Конвенцією ООН про права дитини [2], зокрема права на освіту та дозвілля.

В умовах воєнного стану досить значна кількість осіб з особливими освітніми потребами була тимчасово переміщена до інших регіонів України чи то, за кордон. За таких умов виникли проблеми в організації освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тих, які навчались у інклюзивних класах та групах.

З метою покращення умов для здобуття освіти такими особами в умовах воєнного стану Кабінетом Міністрів України, як уже зазначалося було розроблено та затверджено порядок організації інклюзивного навчання в Україні у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. В яких передбачено, що [3]:

- гранична кількість дітей із особливими освітніми потребами в інклюзивних групах чи класах (з огляду на те заклад не має права відмовити в організації інклюзивного навчання і формуванні інклюзивної групи) не застосовується;

- психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові послуги або допомога можуть надаватися фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та педагогічними працівниками закладу (однак за умови дотримання правил безпеки учасників освітнього процесу);

- можна застосовувати змішану форму навчання для здобуття освіти в інклюзивних класах ЗЗСО;

- до закладу освіти можуть надаватись з копії документа, якими посвідчується особа, а також висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності);

- у закладі освіти за необхідності можуть формуватися тимчасові інклюзивні міжкласні групи.

Основна ціль ухвалення таких змін в організації інклюзивного навчання полягає у формуванні умов задля продовження надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної та загальної середньої освіти у період воєнного часу.

Організуючи навчання дітей з особливими освітніми потребами за дистанційною формою варто пам'ятати, що ця категорія дітей є переважно

візуалами, тому для кращого розуміння ситуації воєнного часу їм необхідна візуальна підтримка. Насамперед це стосується сигналу тривоги. Для роз'яснення дитині з розладом аутистичного спектру, який алгоритм дій виконати, можна застосувати показ малюнка, де зображений знак повітряної тривоги.

Під час стресу у кожної людини і, зокрема у дітей з розладами аутистичного спектру втрачається зв'язок із тілом. Тому якомога більше потрібно розминати і розтирати руки, а розігрітими руками розтирати різні частини тіла, починаючи з обличчя. Також, надзвичайно важливим у період хвилювання дитини є його дихання. Під час стресу воно стає поверхневим. Тому за будь-якої можливості слід грати з дитиною в дихальні ігри.

Сьогоднішній день спонукає нас навчатися та пристосовуватися до тих умов, які диктує нам життя. Так, дітям з порушеннями інтелектуального розвитку потрібно більше часу, щоб звикнути до отримання необхідних знань на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Для таких дітей дистанційне навчання можливе за умови індивідуалізації навчання та активної допомоги батьків. Для того, щоб дитина з ООП формувала і застосовувала набуті компетентності для подальшого самостійного життя, їй потрібна в певний період допомога й підтримка дорослих [4].

Для дітей із тяжкими порушеннями мовлення мовленнєвий матеріал при організації дистанційного навчання потрібно добирати відповідно до рівня мовленнєвого розвитку дітей, можливостей їх комунікації. Для візуальної підтримки в засвоєнні матеріалу педагоги використовують відео-ресурс, доступні дітям інтерактивні вправи, презентації, опорні схеми, таблички, ілюстровані тексти, розробляють завдання, з огляду на індивідуальні можливості кожної дитини, тримають на контролі виразність

мовлення дитини, домагаються правильної вимови дитиною поставлених звуків.

Під час військових конфліктів діти є однією з найбільш вразливих груп цивільного населення. На їхніх очах відбуваються травмуючі події, і більшість дітей перебувають у стресі, не можуть прийняти нові обставини, в яких вони перебувають.

Діти з порушеннями розвитку особливо вразливі до цих жахливих подій. Вони налякані вибухами, не розуміють необхідності повторного переміщення в безпечне місце (бомбосховище), приголомшені або впадають в істерику під час повітряних сирен, постійно відчують тривогу та страх.

Треба мати на увазі той факт, що діти з порушеннями розвитку мають обмежені когнітивні здібності, не можуть швидко і правильно реагувати на події, ефективно обробляти інформацію з навколишнього середовища. З цієї причини важливо надати цим дітям необхідну підтримку та допомогу під час війни, максимально враховуючи їх інтелектуальні здібності, щоб мінімізувати наслідки їхньої психологічної травми.

Дистанційне навчання дає можливість організувати навчальний процес у інклюзивних класах під час війни. У той же час деякі учні та педагоги перебувають у небезпечних зонах, а саме у районах бойових дій чи тимчасово окупованих територіях, і не мають змоги брати повноцінну участь у дистанційному навчальному процесі. Розробка рекомендацій та інструкцій щодо організації навчального процесу в умовах чинного воєнного стану є необхідною для якомога більш повного використання наявних можливостей організації процесу навчання дітей з особливими потребами [1].

Також, досить важливим фактором є підтримка та надання невідкладної допомоги дітям з особливими освітніми потребами. В зв'язку з цим розроблено посібники, що містять конкретні алгоритми поведінки в ситуації

та надають допомогу, якої потребують діти з особливими освітніми потребами [5].

Аби мінімізувати наслідки психологічної травми дітей з ООП, Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розроблено відповідні поради та рекомендації для роботи з вихованцями, які мають порушення: зору; слуху; інтелектуального розвитку.

Література

1. Державна служба якості освіти інформує, як організувати інклюзивне навчання у 2022 році. Державна служба якості освіти України. Режим доступу: [<https://sqe.gov.ua/inkluzyvnenavchannia-2022/>].

2. Конвенція про права дитини: Міжнародний документ від 20.11.1989. Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text]

3. Постанова Кабінету Міністрів України № 483 від 26.04.2022 року. Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2022-%D0%BF#n2>].

4. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С. Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 154 с.

5. Психологічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни. Режим доступу: [<https://www.dano.dp.ua/1912-psikhologichna-pidtrimka-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-umovakh-vijni>].

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Яна Полупанова

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпровської обласної ради
yanook9100@gmail.com

Інновації у галузі спеціальної педагогіки і психології зумовили реорганізацію системи консультативно-діагностичної допомоги та започаткування діяльності мережі нових для нашої країни установ – інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), які розглядають як першу ланку на шляху здобуття освіти дитиною з особливими освітніми потребами. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 створено нову службу системної підтримки та супроводу дітей з особливими освітніми потребами – ІРЦ, шляхом реорганізації психолого-медико-педагогічних консультацій. [1]

Інклюзивно-ресурсний центр являє собою установу, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу ; перші сервісні організації, які мають завдання виявити в дитини якомога раніше особливі освітні потреби й надати їй фахову і компетентну допомогу.

Засновниками інклюзивно-ресурсних центрів є представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні, міські, районні у містах (у разі їх утворення) ради.

Інклюзивно-ресурсні центри утворюються з розрахунку один інклюзивно-ресурсний центр не більш як на 7 тис. дітей, які проживають на території об'єднаної територіальної громади (району), та не більш як на 12 тис. дітей, які проживають у місті (районі міста). У разі коли кількість дітей, які проживають на території об'єднаної територіальної громади (району) або у місті (районі міста), перевищує відповідно 7 тис. та 12 тис., інклюзивно-ресурсний центр додатково залучає необхідних фахівців з урахуванням виявлених дітей відповідної нозології, які потребують психолого-педагогічного супроводу та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг. [1]

До початку воєнних дій в Україні було створено 698 ІРЦ.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 р. № 493 було ухвалено зміни до Положення про інклюзивно-ресурсні центри щодо розширення кола завдань на період дії воєнного стану.

Нові завдання ІРЦ:

✓ проведення комплексної оцінки та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб з ООП, які вимушено змінили місце проживання (перебування) та були зараховані в інклюзивні класи (групи) або здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання;

✓ надання інформаційної підтримки батькам дітей з ООП щодо закладів, у яких дитина може продовжувати навчання та отримувати інші додаткові послуги.

Документ також передбачає створення умов для психологічної підтримки дітей, які переживають психологічну травму. На період дії

воєнного стану фахівці ІРЦ зможуть надавати додаткові корекційно-розвиткові послуги всім дітям з ООП, зокрема й дистанційно.[3]

Керівництво діяльністю інклюзивно-ресурсного центру здійснює директор, який призначається на посаду строком на три роки на конкурсній основі та звільняється з посади засновником за погодженням з відповідним структурним підрозділом з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою. На посаду директора інклюзивно-ресурсного центру призначається особа, яка має вищу освіту ступеня магістра за спеціальністю «Спеціальна освіта» («Корекційна освіта», «Дефектологія») або «Психологія» («Практична психологія») та стаж роботи не менше п'яти років за фахом. [1]

У своїй діяльності директор ІРЦ керується Конституцією України, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Законами України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, іншими актами законодавства та Положенням про інклюзивно-ресурсний центр.

Основним змістом управлінської діяльності директора ІРЦ є планування, організація, спрямування діяльності співробітників на досягнення поставлених цілей (мотивація, психологічна підтримка, розподіл обов'язків) та особиста відповідальність за своєчасне прийняття і реалізацію управлінських рішень.

Директор інклюзивно-ресурсного центру :

1) планує та організовує роботу інклюзивно-ресурсного центру, видає відповідно до компетенції накази, контролює їх виконання, затверджує посадові інструкції фахівців інклюзивно-ресурсного центру;

2) призначає на посади фахівців інклюзивно-ресурсного центру на конкурсній основі та звільняє їх з посад відповідно до законодавства;

3) створює належні умови для продуктивної праці фахівців інклюзивно-ресурсного центру, підвищення їх фахового і кваліфікаційного рівня, впровадження сучасних методик проведення психолого-педагогічної оцінки, новітніх технологій надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами;

4) розпоряджається за погодженням із засновником в установленому порядку майном інклюзивно-ресурсного центру та його коштами, формує кошторис, укладає цивільно-правові угоди, забезпечує ефективність використання фінансових та матеріальних ресурсів;

5) забезпечує охорону праці, дотримання законності у діяльності інклюзивно-ресурсного центру;

6) представляє інклюзивно-ресурсний центр у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;

7) подає засновнику річний звіт про діяльність інклюзивно-ресурсного центру [1].

Література

1. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07. 2017 р. № 545. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / за заг.ред. М.А.Порошенко та ін. – Київ, 2018. – 252 с.

3. Про внесення змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 р. № 493. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2022-%D0%BF#Text>

4. Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів: Постановф Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 617.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-2018-%D0%BF#Text>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ТОЧКИ ЗОРУ ЕРГОНОМІЧНОГО ПІДХОДУ

Максим Сикіш

Національний університет «Львівська політехніка»

maksym.sykish.pk.2019@lpnu.ua

Освітнє середовище закладу освіти має великий вплив на ефективність навчання та розвиток учнів, тому ергономічний підхід до його формування є ключовим для забезпечення здорового та комфортного середовища навчання.

Основні принципи ергономічного підходу до формування освітнього середовища полягають у врахуванні фізіологічних та психологічних потреб учнів, їх здоров'я та безпеки. Розташування та організація робочого місця учня має відповідати їх зросту та віку, а також забезпечувати комфортну позицію під час навчання. Оптимальний розмір та розташування меблів та обладнання допомагає уникнути зайвого напруження та втоми учнів.

При створенні освітнього середовища необхідно враховувати особливості роботи з різними видами обладнання та інструментів. Наприклад, ергономічно правильно розташована клавіатура, мишка, монітор та інші пристрої дозволяють зменшити напругу в очах, шиї та руках учнів.

Важливо забезпечити достатній рівень освітлення та вентиляції. Якщо приміщення закладу освіти знаходиться віддалено від природного світла, необхідно забезпечити достатню кількість штучного освітлення, щоб уникнути напруження очей та втоми. Крім того, забезпечення свіжого повітря та оптимальної температури у приміщенні також є дуже важливим для забезпечення комфорту та здоров'я учнів під час навчання.

З точки зору ергономіки, велику роль відіграє організація простору, його колір та звукоізоляція. Щоб створити комфортну атмосферу у навчальному середовищі, варто розглянути можливості використання природних матеріалів та рослинних елементів дизайну. Також важливо забезпечити достатню звукоізоляцію у приміщенні, щоб уникнути відволікання та забезпечити сприятливу атмосферу для навчання.

Ергономічний підхід до формування освітнього середовища має бути врахований при обладнанні спеціальних приміщень, таких як лабораторії та комп'ютерні класи. Наприклад, ергономічно правильно розташовані комп'ютери та обладнання дозволяють зменшити напруження в очах та руках учнів, а також покращують їх продуктивність та результативність.

Ще одним важливим аспектом ергономічного підходу є врахування індивідуальних потреб учнів у навчальному середовищі. Кожен учень має свої особливості, які можуть впливати на його здоров'я та комфорт під час навчання. Наприклад, учні з вадами зору можуть потребувати спеціального освітлення, а учні з особливими потребами можуть потребувати спеціального обладнання або підтримки під час навчання.

Зокрема, важливо враховувати вікові особливості учнів при формуванні освітнього середовища. Для молодших школярів важливо забезпечити достатню кількість простору для ігор та фізичної активності, а для старших школярів – забезпечити комфортне та продуктивне навчання у класах та спеціальних приміщеннях.

Отже, можна зробити висновок, що ергономічний підхід до формування освітнього середовища є дуже важливим для забезпечення здоров'я та комфорту учнів під час навчання. Також, ергономічний підхід повинен

враховувати індивідуальні потреби та вікові особливості учнів. Дотримання ергономічних принципів у формуванні освітнього середовища сприяє поліпшенню якості навчання та забезпеченню успіху учнів у навчальному процесі.

Література

1. Котляр, Н. І. Ергономіка навчального середовища / Н. І. Котляр, О. В. Березенко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Технічні науки. - 2016. - Вип. 3. - С. 130-136.

2. Ергономічні підходи щодо організації сучасного освітнього середовища [Електронний ресурс] : методична розробка. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-ergonomichni-pidhodi-schodo-organizaci-suchasnogo-osvitnogo-seredovischa-191406.html>

3. Новікова, Т. В. Ергономіка та безпека життєдіяльності в навчальному середовищі / Т. В. Новікова, В. В. Величко // Збірник наукових праць Національного університету "Острозька академія". Серія : Педагогіка. - 2018. - Вип. 25. - С. 117-122.

4. Співак, М. І. Ергономіка навчального середовища в системі підготовки майбутніх учителів початкових класів / М. І. Співак // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 2019. - Т. 9, № 3 (89). - С. 114-123.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

Яніна Сороката

rosoca631@gmail.com

Науковий керівник – доцент Маргарита Носкова

Національний університет «Львівська політехніка

margaryta.v.noskova@lpnu.ua

Останнім часом дистанційна форма навчання стала дедалі популярнішою. Це пов'язано з розвитком технологій та зростанням кількості Інтернет-користувачів. Однак перехід до дистанційного навчання став викликом для багатьох вчителів, особливо тих, які працюють з молодшими школярами. Організація роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні є важливою темою для дослідження, оскільки це допоможе вчителям ефективніше працювати зі своїми учнями та забезпечити найкращі умови для навчання. Дистанційна форма навчання викликає безліч викликів, особливо для вчителів початкових класів. Вчителям необхідно вирішувати проблеми, пов'язані з технічними засобами, організацією навчального процесу, взаємодією з батьками та учнями. Тому дослідження організації роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні є важливим [3].

Багато авторів досліджували проблеми, пов'язані з організацією роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні. Одним з таких авторів є Л.І. Турченко. Вона досліджувала проблеми, пов'язані з використанням Інтернет-технологій у навчальному процесі. Іншим дослідником, який займався дослідженням організації роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні, є О.В. Корнеєва. У своїй

статті вона розглядає проблему організації навчального процесу при дистанційному навчанні [1].

Організація роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні є складною та вимагає від вчителів багато зусиль. Однак, якщо вчителі дотримуватимуться певних правил та рекомендацій, то вони зможуть забезпечити якісне та ефективне навчання своїх учнів.

Організація роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні повинна включати наступні етапи [4]:

Технічне забезпечення. Перш за все, вчителі початкових класів повинні мати необхідне технічне забезпечення, яке дозволить їм ефективно працювати на дистанційній платформі. Це може включати в себе наявність комп'ютера або ноутбука зі стабільним Інтернет-з'єднанням, мікрофона, камери, навушників і т.д. Крім того, необхідною умовою є наявність спеціального програмного забезпечення для дистанційного навчання, яке дозволить вчителю взаємодіяти з учнями в режимі реального часу, створювати і редагувати матеріали, оцінювати домашні завдання і т.д.

Організація робочого простору. Для ефективної роботи вчителі початкових класів повинні мати зручне та комфортне робоче місце, де вони зможуть працювати весь день. Це може бути окрема кімната або простір у квартирі, який дозволяє учителю відчувати себе затишно і комфортно. Також необхідно забезпечити наявність необхідних матеріалів і пристроїв, таких як друкуючий пристрій, сканер, фотоапарат, веб-камера і т.д.

Підготовка до уроку. Учителю необхідно планувати свої уроки та використовувати різні методи та технології, щоб забезпечити ефективність навчання.

Організація уроку. Вчителю необхідно створювати дистанційне навчальне середовище, використовуючи різні інтерактивні засоби, такі як відео, презентації, веб-камери тощо.

Взаємодія з учнями. Вчителю необхідно створювати зручні умови для учнів, зокрема, використовуючи інтерактивні завдання, запитання та відповіді, групові роботи, онлайн-дискусії та інше. Важливо також забезпечити можливість індивідуального спілкування з учнями, щоб вони могли отримувати підтримку та допомогу в розв'язанні завдань та у вирішенні проблем.

Оцінювання та контроль. Вчителю необхідно стежити за рівнем засвоєння матеріалу учнями, а також забезпечити оцінювання та контроль знань. Для цього можна використовувати тести, онлайн-опитування, контрольні роботи та інші інструменти.

Робота з батьками. Вчителю необхідно забезпечити взаємодію з батьками учнів, щоб вони могли бути в курсі навчального процесу та допомагати дитині у виконанні завдань. Вчителі повинні регулярно зв'язуватися з батьками учнів, надавати звіти про навчальні досягнення та відповідати на запитання. Важливо також враховувати індивідуальні потреби кожної родини, наприклад, надавати додаткову підтримку тим учням, які мають обмеження в доступі до Інтернету чи комп'ютерів.

Психологічна підтримка. Дистанційна форма навчання може бути важкою для деяких учнів, які можуть відчувати відчуження та втрату мотивації. Вчителі початкових класів повинні забезпечити психологічну підтримку учнів та надавати допомогу з вирішенням проблем, які вони можуть зустрічати під час дистанційного навчання.

Отже, організація роботи вчителя початкових класів при дистанційному навчанні є важливою та складною задачею, яка вимагає від

вчителів багато зусиль та знань. Важливо забезпечувати підтримку учнів, організувати роботу в групах та індивідуальну роботу, використовувати різноманітні засоби та методи навчання та забезпечувати психологічну підтримку.

Однак, якщо вчителі дотримуватимуться певних правил та рекомендацій, то вони зможуть забезпечити якісне та ефективне навчання своїх учнів [2].

Серед основних рекомендацій можна виділити:

- планування та організація навчального процесу;
- використання різних методів та технологій;
- створення дистанційного навчального середовища;
- взаємодія з учнями;
- оцінювання та контроль;
- взаємодія з батьками учнів.

Література

1. Корнієнко, Т.В. (2020). Організація дистанційного навчання у початковій школі: методичні рекомендації для вчителів. Київ: Видавництво "Основа".

2. Міністерство освіти і науки України. (2020). Поради для вчителів по організації дистанційного навчання в умовах карантину. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-dlya-vчителiv-po-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-v-umovah-karantinu>.

3. Шевчук, Н.Ю. (2020). Методика дистанційного навчання у початковій школі. Київ: Видавництво "Ранок".

4. Колесник, В.М. (2020). Організація дистанційного навчання у початковій школі. Методичні рекомендації для вчителів. Київ: Видавництво "Педагогічна думка".

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ ЧЕРЕЗ МОДЕРНІЗАЦІЮ ЗМІСТУ ЇХ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ ПРОГНОСТИКИ

Василь Салабай

Національний університет “Львівська політехніка”

salabayvasyl@gmail.com

Професійна мобільність являє собою один з ключових факторів, що впливає на розвиток сучасного ринку праці. Стрімкий розвиток технологій, глобалізація економіки та зростання конкуренції вимагають від фахівців швидкої адаптації до нових умов праці та здатності ефективно працювати в різних умовах.

Одним із напрямів дослідження професійної мобільності є аналіз взаємозв'язку між мобільністю та кар'єрним зростанням. Дослідження показують, що фахівці, які мають досвід роботи у різних компаніях та мають різноманітний досвід, мають більші шанси на успіх у своїй кар'єрі. Також відомо, що мобільність може сприяти розвитку креативності та здатності до інновацій. Іншим напрямком дослідження є вивчення інструментів вимірювання рівня професійної мобільності та розробка стратегій для її підвищення. Ці дослідження можуть бути корисними для компаній та установ, які шукають способи для підвищення рівня мобільності своїх співробітників.

Підсумовуючи професійна мобільність - це здатність фахівців з різних галузей до швидкого та ефективного адаптування до змін у професійному середовищі та готовність до виконання нових функцій та завдань. У сучасних умовах розвитку технологій та зміни вимог ринку праці, професійна

мобільність стає ключовою компетенцією для багатьох спеціалістів, зокрема для програмістів [1].

Тема професійної мобільності програмістів є дуже актуальною в сучасному світі, оскільки інформаційні технології займають все більше й більше місця у нашому житті.

Програмування - це галузь, яка швидко змінюється та розвивається, тому для успішної кар'єри у цій сфері необхідна висока рівень професійної мобільності. Програмісти повинні бути готові до швидкого навчання нових технологій, розвитку нових навичок та здібностей, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність на ринку праці.

У підготовці майбутніх програмістів важливо забезпечити розвиток їх професійної мобільності, що дозволить їм бути готовими до змін у професійному середовищі та успішно адаптуватись до нових вимог ринку праці. Для цього необхідно включати в навчальні програми елементи, що сприяють розвитку професійної мобільності, такі як навчання новим технологіям та розширення компетенцій.

Один з прикладів, коли професійна мобільність важлива для програмістів, - це зміна технологічного стеку, з яким вони працюють. Наприклад, програмісти, які раніше працювали з мовою програмування Java, можуть потребувати навчання нових технологій, таких як мова програмування Python, для забезпечення своєї конкурентоспроможності на ринку праці.

Інший приклад - це зміна вимог до програмістів, які працюють в сфері розробки мобільних додатків. Зараз мобільні додатки активно використовують машинне навчання та інші нові технології, тому

програмісти, які займаються розробкою мобільних додатків, повинні бути готові до навчання новим технологіям та розвитку нових навичок, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність.

Третій приклад - це зміни в індустрії програмного забезпечення в цілому. Наприклад, з поширенням хмарних технологій та віртуалізації, програмісти повинні бути готові до навчання нових технологій та розвитку нових навичок, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність та готовність до змін у своїй професійній сфері.

Отже, ці приклади демонструють, що професійна мобільність є важливою для програмістів, оскільки вона дозволяє їм бути готовими до змін у професійному середовищі та забезпечує їх конкурентоспроможність на ринку праці. У формуванні змісту підготовки майбутніх програмістів методи прогностики відіграють важливу роль. Прогностика - це наука про передбачення майбутнього на основі аналізу тенденцій, статистичних даних та інших факторів. Використання методів прогностики дозволяє визначити можливі тенденції та прогнозувати подальший розвиток сфери програмування, що дозволяє враховувати ці прогнози при формуванні змісту підготовки майбутніх програмістів.

Один із методів прогностики - це метод структурного аналізу та прогнозування (МСАП). Цей метод дозволяє аналізувати взаємозв'язки між різними компонентами галузі програмування та передбачити можливі тенденції. Використання цього методу дозволяє визначити ключові компетенції, які необхідні для успішної кар'єри в галузі програмування [2].

Інший метод - це метод системного аналізу. Цей метод дозволяє розглядати програмування як систему, що складається з різних компонентів.

Він дозволяє аналізувати взаємозв'язки між цими компонентами та визначати ключові компетенції, необхідні для успішної роботи в цій сфері.

Третій метод - метод сценаріїв. Він дозволяє передбачити можливі розвиток сфери програмування на основі розробки різних сценаріїв. Використання цього методу дозволяє визначити можливі тенденції та враховувати їх при формуванні змісту підготовки майбутніх програмістів.

Четвертий метод - це метод експертних оцінок. Використання цього методу дозволяє отримати кваліфіковані оцінки та рекомендації від експертів зі сфери програмування щодо майбутнього розвитку галузі та ключових компетенцій для майбутніх програмістів.

І нарешті, п'ятий метод - метод імітаційного моделювання. Цей метод дозволяє передбачити можливі тенденції в галузі програмування шляхом створення імітаційної моделі. Він дозволяє проводити різні симуляції та визначати можливі ризики та перспективи для майбутніх програмістів.

Також цікавим підходом є визначення кар'єри без кордонів як кар'єри, яка передбачає фізичну та/або психологічну мобільність. Тоді таку кар'єру можна розглядати як таку, що характеризується різними фізичними та психологічними рівнями [3].

Використання методів прогностики дозволяє враховувати тенденції та передбачити можливі зміни в сфері програмування. Це допомагає забезпечити підготовку майбутніх програмістів з необхідними компетенціями та навичками, які будуть актуальними в майбутньому, та забезпечити їх успішну кар'єру в цій галузі. Відповідно, врахування результатів прогностичних досліджень в формуванні змісту підготовки майбутніх програмістів може сприяти ефективному використанню ресурсів

навчальних закладів та підвищити якість підготовки майбутніх фахівців у галузі програмування [4].

Отже, професійна мобільність стає дедалі більш актуальною у сучасному світі, адже розвиток технологій потребує фахівців, які не тільки мають глибокі знання у своїй галузі, а й можуть адаптуватися до нових умов та швидко переходити з однієї сфери діяльності в іншу. Таким чином, формування професійної мобільності у майбутніх програмістів є важливою задачею.

Література

1. Андрущенко В., Молодиченко В. Академічна мобільність: проблема реалізації в Україні і в світі. Вища освіта України : теорет. та наук-метод. часопис. 2010. No 1. С. 34–42.

2. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: пошук стратегій управління. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2014. No 22. С. 15–21.

3. Sherry E. Sullivan, Michael B. Arthur. The evolution of the boundaryless career concept: Examining physical and psychological mobility. August 2006, Pages 19-29.

4. Братко М. В. Управління професійною підготовкою фахівців в освітньому середовищі університетського коледжу: теорія і практика: монографія / за ред. Л. Л. Хоружої. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. 424 с.

МЕТОДИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗУВАННЯ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Любов Дольнікова

Національний університет «Львівська політехніка»

lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Анастасія Жукровська

Національний університет «Львівська політехніка»

anastasiia.zhukrovska.mnopn.2022@lpnu.ua

На сучасному етапі організування та реалізації освітнього процесу в постковідний період та в період воєнного часу технології дистанційного навчання стають основними в досягненні мети педагогічного процесу, дають можливість організувати дистанційне навчання, вдосконалювати комунікаційні канали між учасниками педагогічного процесу, реалізувати систематичний різнорівневий тестовий контроль, налагоджувати зворотній зв'язок, збагачувати базу даних, нагромаджувати багатосторонню комунікаційну динаміку.

Педагогічна взаємодія між педагогом і вихованцями в період онлайн навчання повинна починатися з ретельної підготовки, важливе значення в якій має саме підготовчий етап. На цьому етапі педагог повинен проаналізувати готовність учнів до здійснення навчання в дистанційному режимі, стан матеріальної бази і відповідного програмного забезпечення з належним доступом (онлайн контентом, демо-версією тощо).

Добираючи завдання для учнів, що навчаються в дистанційному режимі, важливо зважати на його ціль за методом SMART: конкретна;

досяжна; потрібна; вимірنا; формувальна у часі. Нами виокремлено критерії формування дидактичних матеріалів до уроків, що проводяться в онлайн-режимі:

- інтегрована орієнтація на постановку триєдиної мети уроку з урахуванням міжпредметних зв'язків;
- презентабельність і структурованість інформаційного наповнення і очікувана доступність рекомендованого матеріалу або завдання;
- чітка відповідність програмі та стандартам освіти з урахуванням вікових особливостей вихованців, попереднього навчального досвіду, місця дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки учнів;
- орієнтування змісту навчального матеріалу на застосування його на практиці;
- застосування і впровадження проєктного методу навчання;
- диференціація завдань для здійснення поточного навчального контролю;
- гласність і своєчасність контролю.

В певній мірі аналіз цих критеріївдесь опосередковано зустрічається в науковій педагогічній літературі. Ми зупинимось на можливостях застосування проєктного методу навчання під час онлайн-взаємодії. Досвід показує, що саме формування елементів проєктної діяльності у школярів сприяє вирішенню проблеми різнорівневого комп'ютерного налаштування та залучення до наполегливої пізнавальної діяльності кожного школяра, використання на практиці здобутих знань та виразного осмислення де, яким способом і задля чого ці знання можливо використовувати. Проєктний метод

навчання дає змогу педагогові впливати на формування у вихованців такої думки, що на будь якому етапі розвитку науки та інформаційних технологій завжди є місце для пошуку і відкриття, а така творча робота є цікава, пізнавальна та приваблива. Цьому можуть посприяти засоби STEM-навчання, які добре відомі учням: робото-технічні системи, конструктори, 3D-моделі, прилади для виконання лабораторних робіт, вимірювальні комплекси, оверхед-проектори, проекційні столики тощо [3]. Розробка цікавих та пізнавальних проєктів дає можливість учням не лише навчатися, а й підвищувати власну самооцінку. Найбільш ефективними, на нашу думку, є групові методи проєктивної діяльності. Виконання групових проєктів формує відповідальність учня, здатність до творчості, необхідність толерантної роботи в команді. Ми в практиці організування роботи по створенню проєктів з учнями молодшої школи залучаємо до цієї роботи і батьків. Педагоги разом з учнями та їхніми батьками можуть створювати проєкти розбіжної тематики. Впровадженими можуть бути задуми з різних дисциплін як окремо взятих, до прикладу, з біології («Флора Стрийського парку» - картини з листя дерев), чи з екології («Як вдосконалити сортування сміття на львівських смітниках»), так і проєкти, які мають інтегративний характер, що більше характерно для учнів базової та старшої школи: інформатика і фізика («Автоматизована теплиця»); інформатика, географія, трудове навчання та математика («Метеостанція, що береже планету»); інформатика, математика, фізика, хімія, трудове навчання («Впровадження альтернативних джерел енергії в моєму районі»).

Для реалізації завдань дистанційної освіти загалом і проєктивної зокрема передбачається використання різноманітних платформ, поміж яких

необхідно виділити Moodle, Zoom, Classtime, GoogleClassroom, ClassDojo, LearningApps та інші [1, с. 41].

Ми встановили, що використання проєктного методу у школах дасть змогу підготувати вихованців до вирішення задач розбіжного характеру, згенерувати компетентності, які дадуть перспективи вирішувати фактичні практичні вимоги. У такий спосіб ми можемо говорити про генерування останньої моделі природничо-математичної освіти із новими перспективами та наслідками як для учнів, так і для вчителів. У ході нашого дослідження проаналізовано методичні особливості організації освітнього процесу з використанням інноваційних технологій дистанційного навчання у закладі загальної середньої освіти, поміж яких ми виокремлюємо: застосовування технологій не може заміщати весь освітній процес, а лише забезпечувати його найбільшу ефективність та перспективи реалізації; необхідне зростання частини індивідуальної роботи школярів; створення інструментів програмного забезпечення і додаткових матеріалів; використання важливих дидактичних принципів (диференційованого підходу, доступності, системності та послідовності, науковості); розвиток інформатичної компетентності та інформаційної культури учнів; дотримання санітарно-гігієнічних норм; налагодження взаємодії з батьками задля впровадження змістових аспектів курсу; встановлення періодів реалізації того чи іншого завдання; врахування індивідуальних особливостей і задатків кожного учня; встановлення педагогічно виправданого, ефективного діалогового спілкування учнів із інноваційними технологіями дистанційного навчання на всіх етапах подання, засвоєння і відтворення учнем навчальної інформації.

Література

1. Гладир А. І., Зачепа Н. В., Мотруніч О. О. Системи дистанційного навчання – огляд програмних платформ. *Електромеханічні та енергетичні системи, методи моделювання та оптимізації*: матеріали між нар. наук.-практ. конф., м. Кременчук, 28-29 березня 2012 р. Кременчук. 2012. С. 43–44.
2. Горохівська Т. М. Особливості використання розвивальних технологій у процесі розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів технічних ЗВО. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2020. Вип. 64. С. 9–15.
3. Патрикеева О., Лозова О., Горбенко С. STEM-освіта: умови впровадження у навчальних закладах України. *Управління освітою*. 2017. No 1. 28–31с.
4. Проектна діяльність у школі / Упоряд. М.Голубенко. Київ : Шкільний світ,2007.
5. STEM-education. URL: <https://teach.com/what/teachers-know/stem-education>

ОСОБЛИВОСТІ РАННЬОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ НА ТЕРЕНАХ ПОЛЬЩІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Роман Нанівський

Національний університет «Львівська політехніка»

roman.s.nanivskyi@lpnu.ua

Перші освітні заклади у Польщі з'явився після прийняття християнства. Хрещення, що відбулося в 966 році польським князем Мешком I поклато початок новим трансформаціям у суспільстві. Вже через два роки, у Познані постало перше єпископство. Розширення єпархіальної організації відбулося в 1000 році і незабаром було засновано єпископат у Гнезно (тогочасній столиці), а також нові єпископства у Кракові, Вроцлаві та Колобжезі тощо. Згадані вище церковні осередки стали підвалинами започаткування освіти в Польщі за зразком західноєвропейської культури. Фактором, що стимулював потребу в освіті, було зміцнення християнської віри та розвиток держави за часів Мешка I і в подальшому його сина – Болеслава Хороброго [5].

Середньовічні школи підкорялися владі церкви, а вчителями були переважно священнослужителі. Тогочасний учитель дбав передусім про релігійне виховання молодого покоління і до найважливіших обов'язків було підпорядкування духовній владі. Навчання виглядало регорестично, а основними вимогами до учня зі сторони вчителя була покора, смиренність і благочестя. Однак середньовічний педагог приніс із собою нові педагогічні цінності в плані інституційної прагматичної інтеграції навчального процесу і виховання, що сприяло закріпленню абсолютного авторитету науки в наступні віки, а навчання у такій середньовічній школі спрямовувалося на розвиток пам'яті, тому зазвичай використовувалися мнемотехнічні прийоми. Програму було пристосовано до потреб тогочасної церкви і величезну роль у

професійній підготовці майбутніх вчителів відігравали єзуїти, де чи не при кожному єзуїтському монастирі знаходилася школа для учнів. Зазвичай це були гуманітарні освітні заклади із латинською мовою навчання [3, с. 37-38].

Учитель-єзуїт був дуже добре підготовлений до виконання професійних обов'язків. Після закінчення новіціату три роки опановував філософію, переважно праці Аристотеля, також вивчав нормативні акти та розпорядження, паралельно, проходив освітню практику проводячи заняття із учнями тощо. Після закінчення студій майбутній вчитель отримував повну кваліфікацію для виконання професійних обов'язків. Головне завдання вчителя було суворе дотримання положень, що містяться в Ratio studiorum[4].

Варто підкреслити розвиток польської педагогічної думки в епоху Відродження. Симон Маріцій Пльзеньський (Szymon Marycjusz z Pilzna) був автором першого у Польщі педагогічного трактату «Про школи або академії» (1551) – критики польської системи освіти, у якій автор слушно зауважив про завдання та значущість школи у підготовці молоді на службу для вітчизни, при цьому вважаючи, «освітні заклади найшановнішими і найкориснішими» [1, с. 11].

З польських представників Відродження особливого визнання заслугове просвітницька думка Анджея Фрича Моджевського (Andrzeja Frycza Modrzewskiego) «Про вдосконалення Речі Посполитої» (1551). Для Моджевського школа була основою функціонування держави. Він вказав на величезну користь, яку держава має від розвитку освіти і науки та вважав у необхідності підвищення рангу вчительської професії і надання їй опіки зі сторони держави [2, с. 13-14].

Період Просвітництва, що припадає на XVIII століття, отримав назву «педагогічної доби». Це час поширення знань і просвіти широких мас, де намагалися донести знання максимально зрозуміло, адже вважалося, що освіта здатна змінити людину та позитивно вплинути вцілому на розвиток усього суспільства.

У другій половині XVIII століття по всій Європі спостерігається значна тенденція до зміни навчальних програм і організації навчання на новій основі. Кульмінація педагогічної дискусії припадає на період усунення єзуїтів і ліквідації їхніх шкіл (особливо різьче в окремих країнах у шістдесятих роках XVIII століття). Це був час справжньої «шкільної революції». У цей період спробу реформувати та покращити освіту шляхти в Польщі здійснив Станіслав Конарський (Stanisław Konarski). На його думку, школа повинна бути кузнею формування характерів і громадянського виховання в дусі любові до Батьківщини. Свої новаторські погляди та «шкільні закони» він виклав в «Ординаційній апостольській візитації для Польської провінції парафіяльних шкіл» (1753-1754) [6, с. 92-93].

С. Конарський також дбав про освіту вчителів та надання їм найкращих умов для заняття професією. Він проаналізував навчання освітян, їхню роботу в школі, правила переходу до інших закладів, методи оцінювання, а також обов'язки та звички. На цій основі він розробив першу в Польщі прагматику професії вчителя. Його реформи стали важливим кроком у галузі педагогічної освіти й змусили інші ордени – зокрема театинців, василіан, єзуїтів – вдосконалювати власні школи, організувати роботу вчителів та в цілому реорганізувати їхню професійну майстерність [2, с. 15-18].

Важливим кроком на шляху розвитку педагогічного поступу стало створення Комісії національної освіти, що надавала вчителям значну автономію, незалежність від державних органів, свободу діяти в рамках законів, виборності посад, зарплат і пенсій. Запроваджено спеціалізацію вчителів та визначено їх професійний імідж, де останнім належало бути справедливим (незалежно від соціального походження учнів), тактовним, м'яким, а головне – мати глибокі знання та здоровий глузд [6, с. 92.]

У Віленській і Краківській головних школах проводились навчання для кандидатів для роботи в школі, а також відповідна підготовка вчителів для парафіяльних шкіл, для яких були відкриті вчительські семінарії (Краків, Вільнюс, Кельце, Лович і ін.). Чотирирічне навчання включало теоретичне навчання та педагогічну практику. У вихованні майбутніх учителів акцент робився на національно-патріотичних та громадянських цінностях. Кандидатам із високими моральними вимогами, а також відповідними знаннями, здоров'ям та дикцією. Увага приділялася педагогічним навичкам, особливо мистецтву подачі навчального матеріалу, стимулюванню інтересів учнів до навчання, адаптацією матеріалу та методів викладання стосовно віку та рівня розвитку [2, с. 18-19].

Ґжегож Пірамович (Grzegorz Piramowicz) у праці «Обов'язки учителя» (1787) опрацював виклики та завдання педагога. Це був посібник для вчителів парафіяльних шкіл, у якому автор визначив роль учителя не лише у безпосередньому контексті, але також як громадського діяча, популяризатора культури та прогресу у своєму середовищі. Ґ. Пірамович представив учителя в абсолютно новому форматі, поклавши на нього повну відповідальність за власні вчинки. Професія вчителя – гідна найвищої поваги, адже метою його

праці було і залишається не тільки навчання, але піклування про здоров'я, моральність, знання та практичні навички народу [7].

У XIX столітті виникли нові освітні потреби, а з ними й нові форми організації школи та навчальні програми. Це час поширення та демократизації освіти та постулатів безкоштовної освіти для всіх. Як наслідок, школа стала закладом, доступним для широких суспільних мас. Учительськими семінаріями були середні професійні (педагогічні) школи. Кандидати вчителів знайомилися з предметами початкової школи та методикою їх викладання, вивчали педагогіку (дидактику) і психологію, вправлялися в гімнастиці та грі на музичному інструменті, навчалися малюванню та деяким практичним заняттям.

У польській педагогічній думці XIX століття існував постулат про те, що польські вчителі повинні взяти на себе частину відповідальності за майбутнє нації. Кароль Лібельт (Karol Libelt) високо цінував професію вчителя, якому приписував мало не роль творця нації. Броніслав Фердинанд Трентовський (Bronisław Ferdynand Trentowski) захищав гідність і права вчителів у праці «Система народної педагогіки, як уміння виховання, науки й освіти» (1842), де також виступав за тверду підготовку кандидатів до цієї професії [6, с. 99].

Натомість XX століття – це динамічний розвиток освіти на кожному навчальному рівні. Педагогічна думка почала проявлятися різноманітністю теорій і практичних рішень у сфері шкільної освіти. У всіх цивілізованих країнах створюються національні єдині шкільні системи, де завдяки психології розширено коло емпіричних знань про вчителя, його особистість, талант і педагогічні здібності. В професійній підготовці майбутніх вчителів

акцентується ідея багатосторонньої освіти, яка орієнтована на множинність і різноманіття факторів, що визначають результати до нових вимог, необхідність різноманітних видів навчання (пізнавальної, емоційно-емоційної, дійової) та множинність організаційних форм (індивідуальних, колективних, групових), які вчителі повинні використовувати в навчальному процесі.

Література

1.Kordybacha Ł. Poglądy pedagogiczne Szymona Maryckiego. Rozprawy z Dziejów Oświaty 6: Збір. наук. праць 1963, 10-11 s. URL: https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Rozprawy_z_Dziejow_Oswiaty/Rozprawy_z_Dziejow_Oswiaty-r1963-t6/Rozprawy_z_Dziejow_Oswiaty-r1963-t6-s3-39/Rozprawy_z_Dziejow_Oswiaty-r1963-t6-s3-39.pdf (дата звернення: 06.04.2023).

2.Magiera E. Historyczne konteksty edukacji nauczyciela jutra // Perzycka E. Nauczyciel jutra. Toruń: Wyd. Adam Marszałek, 2006. 281s.

3.Mazur P. Zarys historii szkoły. Kielce-Myślenice: Wyższa Szkoła Ekonomii i Nauk Społecznych w Kielcach, 2012. 120 s.

4.New Advent. Ratio Studiorum. URL: <https://www.newadvent.org/cathen/12654a.htm> (дата звернення: 07.04.2023).

5.Polskie dzieje: Średniowieczne szkolnictwo i Uniwersytet. URL: <https://polskiedzieje.pl/sredniowiecze/sredniowieczne-szkolnictwo-i-universytet.html> (дата звернення: 05.04.2023).

6.Wołoszyn-Spirka W. W poszukiwaniu realistycznych podstaw moralnego postępowania nauczyciela. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego. 2001. 162 s.

7.Ґжегож Пірамович – польський просвітник. URL: <https://www.radiovan.fm/station/article/25996> (дата звернення: 02.04.2023).

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІТ-СФЕРИ

Богдан Петровський

Національний університет «Львівська політехніка»

bohdan.i.petrovskyi@lpnu.ua

Реформування економічних відносин потребує якісно нових працівників, здатних швидко адаптуватися та творчо вирішувати складні завдання. Розвиток інтелектуального потенціалу фахівців заслуговує на особливу увагу, оскільки результати (як позитивні, так і негативні) виробничої структури залежать насамперед від ефективності його діяльності.

Це свідчить про те, що практика співпраці між закладами передвищої освіти та ІТ-компаніями розвивається. Формами співпраці є: науково-виробничі комплекси, навчально-виробничі інститути під керівництвом або спонсорством ІТ-компаній, майстер-класи, що проводяться ІТ-компаніями, конкурси проектів за тематикою ІТ-компаній, науково-виробничі семінари, що організовуються ІТ-компаніями, керівництво дипломним проектуванням та дипломне дипломного проектування та суддівство дипломних проектів тощо.

Ефективність працевлаштування через взаємодію закладів передвищої освіти та роботодавців можлива за умови створення єдиного механізму, що включає державне стимулювання роботодавців до активної участі у підготовці кадрів, співпрацю між роботодавцями та навчальними закладами, акумуляцію та перерозподіл коштів роботодавців на підготовку ІТ-фахівців [3].

Процес професійної діяльності у роботодавця є основним джерелом

вихідних даних для відбору змісту професійного навчання, а також предметом перевірки відповідності змісту професійного навчання вимогам сучасної професійної діяльності.

Професійна мобільність характеризується готовністю і здатністю до швидкої зміни, здатністю до швидкого набуття нових спеціалізацій або зміни спеціалізацій, що відбувається під впливом технологічних трансформацій. Гнучкість у професійній освіті означає, що люди можуть змінювати свій професійний профіль. Таке траплялося і раніше, але в ринкових умовах це явище може набути значного поширення, оскільки розширюються права і свободи громадян.

Кожна людина повинна мати право обирати професію (а також широкий профіль), вивчати різні курси відповідно до своїх інтересів і планів, опановувати різні програми, відвідувати заняття в технікумах різного ІТ-профілю в регіоні та навчатися паралельно, якщо це можливо

Професійна мобільність означає здатність швидко освоювати нові технічні засоби, технічні процеси та нові спеціалізації, постійно вдосконалювати свої знання та кваліфікацію. Чим вищий рівень освіти, тим краща здатність випускників закладів передвищої освіти успішно опановувати нові спеціалізації у своїй професійній діяльності, і тим більшою мірою професійна мобільність відповідає вимогам конкурентоспроможності на ринку праці. Професійна мобільність зумовлена суттєвими змінами у сфері трудової діяльності та професіях.

Об'єктивні зміни у професійному розвитку вказують на необхідність підвищення професійної мобільності молодих ІТ-фахівців. Це може бути забезпечено всією системою навчання та виховання учнів у професійно-

технічних навчальних закладах. Принцип професійної мобільності полягає у розвитку здатності творчо застосовувати знання для продуктивної праці та самостійно здобувати їх у подальшому житті. У навчальному процесі застосування цього принципу передбачає розвиток творчого мислення та технічної самостійності студентів.

Основним завданням ІТ-коледжів є підготовка ІТ-спеціалістів, які володіють професійними навичками та кваліфікацією, мають достатню компетентність та мотивацію у своїй професії, а також мобільність та конкурентоспроможність на ринку праці. Формування цих якостей відображено в педагогічній науці в теоретичних, дидактичних та прикладних розробках як важливий аспект діяльності технічних коледжів для даного дослідження.

У зв'язку з неповнотою нормативно-правової бази з цього питання, надмірною централізацією управління професійною освітою, низьким попитом на висококваліфікованих робітників через погіршення якості зайнятості, недостатніми інвестиціями в нові технології та проблемами, пов'язаними з працевлаштуванням молоді, для забезпечення взаємозв'язку між освітою та ринком праці необхідно вивчати зарубіжний досвід та адаптувати його до нашої ситуації. необхідним.

Однак, хоча обидві сфери відповідають вимогам ринкової економіки знань, існують відмінності в рівні соціалізації професійної підготовки, державного регулювання та фінансування. Процедурні аспекти визначають шляхи, форми та засоби взаємодії ІТ-коледжів та роботодавців, а також розглядають адміністративні аспекти взаємодії між ІТ-коледжами та роботодавцями [1].

Зрозуміло, що фахівці є більш затребуваними на ринку праці та більш універсальними для роботодавців, якщо майбутні випускники набувають відповідних компетенцій під час навчання. Розробка комплексних засобів коригування навчального процесу (робочої програми, порядку викладу тем, складності завдань, способу постановки завдань тощо) дозволить підвищити рівень компетентностей, які не були повністю сформовані з точки зору майбутніх роботодавців.

У процесі взаємодії між ІТ-коледжами та роботодавцями важливо визначити, які саме роботодавці та навчальні заклади беруть у ній участь. Це можна зробити двома основними способами, залучаючи як державний, так і приватний сектор. У цьому контексті особливого значення набувають правові та організаційні аспекти співпраці, які більш детально розглядаються нижче.

Виникає питання, наскільки загальними є наукові положення щодо співпраці між роботодавцями та навчальними закладами. Деякі із закладів передвищої освіти проводять цю роботу автономно, без урахування особливостей навчального процесу чи конкретної сфери професійної діяльності, інші, навпаки, надають надто великого значення специфіці певної спеціалізації.

Актуальними є проблеми створення кваліфікаційних характеристик та розробки пунктів у контрактах, пов'язаних з наданням як теоретичної підготовки, так і навчання на робочому місці. Водночас існує постійна потреба в обміні інформацією та досвідом розвитку фахівців в умовах навчання та професійної діяльності [2].

Формування сукупності знань про наукові основи професійної діяльності тісно пов'язане з організацією системи освіти та застосуванням

нових методологічних підходів до інтеграції суспільних і природничих наук з урахуванням ступеня розвитку техніки і технологій, їх взаємозв'язку зі структурою особистості та структурою діяльності особистості.

Література

1. Гущина Н. І. *Розвиток цифрової компетентності вчителів початкових класів в умовах формальної та неформальної освіти: збірник спецкурсів*. Київ: Освіта, 2018. 24 с.
2. Саюн А., Бунда О. Цифровізація діяльності закладів вищої освіти в умовах післявоєнного відновлення України. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 жовтня 2022 р). Київ: КНУТД, 2022. С. 110–111.
3. Hwang C. J., Lai C. L. & Wang S.Y. Seamless flipped learning: a mobile technology-enhanced flipped classroom with effective learning strategies. *Journal of Computers in Education*. 2015. Vol. 2. P. 449–473

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Остап-Михайло Сірант

Національний університет «Львівська політехніка»

ostapsirant@gmail.com

Культурологічна підготовка як провідна тенденція розвитку суспільства
Культурологічна підготовка як провідна тенденція розвитку суспільства
визначається найвищою цінністю людини з її здібностями, матеріальними і
духовними потребами. Вона відображає спрямованість розвитку системи
професійної освіти на людські відносини в суспільстві як загальнолюдську
цінність (нові принципи професійної педагогіки).

Принцип культурологічності проявляється головним чином у новому
змісті освіти, що чітко виражається в посиленні гуманітарної спрямованості
загальнотехнічних і професійних дисциплін. Реалізація принципу гуманізації
висуває низку вимог до змісту професійної освіти.

На противагу технізації виступає культурна освіта. Від предметно-
змістового принципу викладання основ наук до системи заходів, спрямованих
на вивчення світу, особливо світу культури і світу людини в цілому,
формування гуманного і системного мислення, пріоритетний розвиток
загальнокультурного компонента у змісті, формах і методах навчання і, як
наслідок, формування творчих здібностей потребує переорієнтації [6, с. 77].

Сучасний етап розвитку суспільства «характеризується динамічними
змінами всіх сфер діяльності, зокрема й автомобільної галузі. Перед
начальними закладами постає завдання підготувати фахівця, котрий
задовольняв би потреби теперішнього цифрового суспільства. Тому
інтенсивність процесу навчання та активізація пізнавальної діяльності

студента вимагають нових форм навчання, які дозволили б за короткий час засвоїти багато навчального матеріалу. До специфіки підготовки фахівців автомобільного профілю можна віднести інтегрований характер спеціальних дисциплін і технічних знань, предметну структуру фахової підготовки та її практичну спрямованість» [1, с.58].

Культурологічна підготовка відбувається в різних напрямках за допомогою естетичних, економічних, екологічних та історичних знань. Гуманізація включає в себе зовнішню і внутрішню гуманізацію. Зовнішня гуманізація пов'язана з додаванням гуманітарних дисциплін до навчальних планів освітніх закладів. Однак в умовах обмеженості бюджетів навчального часу все більшого значення набуває інший напрямок гуманізації - внутрішній, пов'язаний з розкриттям суто людського і культурного змісту дисциплін. Це можна знайти в історії винаходів у долях видатних учених та інженерів.

Ефективність культурологічної підготовки залежить від ступеня сформованості загальних і середніх навчальних умінь. Вміння читати марки сплавів вимагає пригадування причинно-наслідкової інформації між подіями, використовуючи асоціації між послідовними стимулами, в той час як вміння вибирати правильні матеріали для виробництва продукту відповідно до умов роботи вимагає "свідомої" здатності виявляти причинно-наслідкові зв'язки. Якщо не враховувати ці навчальні навички, прогалини в знаннях збільшуватимуться, а негативне ставлення до змісту навчання в загальнотехнічних галузях розвиватиметься.

Ми визначили *такі вимоги до формування інформаційної культури майбутніх фахівців автомобільного профілю*: в основу культурологічної підготовки у змісті загальнотехнічних дисциплін має бути покладена

розвивально-збагачувальна модель, що ґрунтується на принципах особистісно-орієнтованого навчання та відбору змісту навчальної інформації; у розробці концепцій - гуманістичний та інтегративний методологічний підхід, що ґрунтується на філософських, гносеологічних та психологічних положеннях сучасної науки, особистісно-орієнтоване навчання на основі гуманістичного підходу шляхом індивідуалізації, використання розвивальної та збагачувальної моделей навчання, а також змістового та контекстного викладання змісту загальнотехнічної галузі.

Ідентифікація загальнолюдських цінностей в індивідуальній свідомості пов'язана з теорією взаємодії через діалог, в якій розуміння культурних цінностей відбувається спочатку через діалог ззовні, а потім зсередини. Цьому сприяють інтегративні особистісні якості (комунікація, емпатія, креативність і рефлексія), які є принципово міждисциплінарними. Ці якості проявляються в усіх видах людської діяльності через концентрацію на певному об'єкті [14].

При використанні інтегративного підходу до культурологічної підготовки інтегратором виступає наукова картина світу, а основним інтегруючим фактором - роль і місце людини в розвитку виробництва. Детальний аналіз програмного матеріалу змісту дисципліни з точки зору вимог гуманізації та гуманітаризації дає можливість визначити відповідний матеріал з гуманітарних наук для використання.

Сучасні зміни в освіті вимагають посилення гуманітарної спрямованості, безпосереднього формування світоглядної культури в процесі навчання та відображення складних і нелінійних шляхів суспільного і виробничого розвитку. Інтеграція допомагає з'ясувати закономірні зв'язки між

природою і суспільством, процесами в техніці і виробництві, місце і роль людини в них у зв'язку з розвитком матеріальної основи суспільства, а знання психологічних основ навчальної діяльності допомагає учням зрозуміти, як вони сприймають різні предметні знання і формують загальну картину про світ. Це допомагає їм зрозуміти. Вивчення змісту загальнотехнічних дисциплін для фахівців автомобільного профілю має певні особливості.

З метою формування інформаційної культури з позицій гуманітарного підходу необхідно відбирати зміст навчальної інформації в галузі з урахуванням її доктринальних завдань і психологічної структури особистості.

Культурологічна підготовка фахівців автомобільної галузі повинна відповідати наступним вимогам. Політехнічна і гуманітарна спрямованість повинна реалізовуватися через комплексний підхід до гуманітаризації змісту загальнотехнічної галузі та вибір моделей розвитку і збагачення як основи відбору і структурування змісту навчальної інформації.

Критерії відбору змісту навчальної інформації враховують психологічну структуру особистості та дидактичне завдання засвоєння змісту загальнотехнічної галузі. Мотивація усвідомлення навчального матеріалу із змісту загальнотехнічної галузі орієнтована не тільки в гностичному, але й в етичному та естетичному напрямку, використовуючи гуманітарну складову кафедри та різні форми організації діяльності. Серед методів і форм навчання відбираються ті, які здатні розкрити внутрішню гуманізацію змісту загальнотехнічної галузі.

Підготовка фахівців автомобільної галузі має вирішальне значення для економічного розвитку країни, оскільки впливає на всі галузі промисловості.

Культурологічна підготовка необхідна для подолання технократичного

мислення та охоплення всієї системи людських знань. Для того, щоб зменшити конфлікт між матеріальним і духовним, необхідно змінити підхід до оволодіння цими видами діяльності.

Тому наш комплексний підхід до культурологічної підготовки полягає в тому, щоб логічно пов'язати природні і соціальні процеси, техніку і виробництво, місце і роль людини в них у зв'язку з розвитком матеріальних основ суспільства, виявити нелінійні шляхи суспільного і виробничого розвитку і розвинути концепцію матеріалознавства розробити нові концепції шляхом розвитку міждисциплінарних ліній, що розвивають концепцію матеріалознавства, встановити суттєві зв'язки між відносно самостійними поняттями, об'єктами і явищами змісту загальнотехнічної галузі.

Література

1. Пукало, М. І. & Козловський, Ю.М. (2018). Готовність майбутніх фахівців автомобільного транспорту до професійної діяльності. *Обрії: науково-педагогічний журнал*, 1 (46), 58–61.

НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Ганна Шевчук

Національний університет «Львівська політехніка»

shevchukganna@ukr.net

Основні засади, пріоритети й завдання національно-патріотичного виховання молодого покоління визначені в Стратегії національно-патріотичного виховання та плані дій з її реалізації на 2020 – 2025 роки, Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання на період до 2025 року, Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходах щодо її реалізації до 2025 року. Важливим кроком у комплексному врегулюванні на законодавчому рівні сфери національно-патріотичного виховання стало ухвалення у грудні 2022 року Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».

Питання розвитку патріотичного виховання є предметом дослідження багатьох українських і закордонних педагогів та вчених. Зокрема, проблемам теорії, практики, методології національно-патріотичного виховання присвячені праці І. Беха, Т. Пахотіної, А. Годлевської, В. Кульчицького, Л. Стайгородської, Л. Пономаренко, С. Тарнавської та ін. Закордонний досвід патріотичного виховання висвітлений у працях В. Будака, О. Діденка, Т. Максимової.

Для сучасного етапу вивчення проблем національно-патріотичного виховання характерно дослідження його особливостей і шляхів реалізації в умовах повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Із-поміж актуальних наукових здобутків у цьому напрямі можна

виокремити праці І. Устименко, Н. Бондаренко, С. Косянчука, Н. Безлюдної, С. Сьоміна, Л. Чупрія.

Патріотизм та національно-патріотичне виховання актуальні і для системи освіти, і для держави загалом. Основним інститутом, що забезпечує його реалізацію, є держава, але вагомий внесок у розвиток патріотичного виховання вносять також батьки, освітяни, громадські організації, волонтери. Патріотичне виховання важливе для зміцнення єдності та національної ідентичності, сприяє формуванню почуття належності до власної культури, мови, історії, традицій і національних цінностей, що в сучасних умовах має високу актуальність.

На тлі російської збройної агресії національно-патріотичне виховання української молоді потребує системного підходу до його реалізації та розвитку, а також має перейти від загальних положень до практичних дій. У червні 2022 року Міністерство освіти і науки України затвердило нову Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, актуалізовану відповідно до сучасних викликів. У концепції окрему увагу звернуто на військово-патріотичне виховання як складник національно-патріотичного виховання [Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, 2022].

Важливим кроком у комплексному врегулюванні на законодавчому рівні сфер національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання стало ухвалення Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Закон унормовує поняття національно-патріотичного і військово-патріотичного виховання як складників державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, а також уперше дає інструментарій сфері, яку досі в Україні системно не розвивали. До того ж,

він створює підґрунтя для системного захисту національних інтересів України, зокрема, йдеться про повагу до Конституції, мови, історії, захисту громадянських прав і свобод [Мокан В., 2021].

Закон закріплює поняття національно-патріотичного виховання як наскрізного виховного процесу, спрямованого на утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності й відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності й територіальної цілісності України [Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», 2022].

Сучасний громадянин України має передусім позиціонувати себе як справжній європеєць і не лише за територіальною ознакою держави, а за тими цінностями, що дотримується демократичне суспільство. Нині настав час, коли українська молодь повинна чітко окреслити власну позицію стосовно майбутнього Батьківщини. Патріотизм, гуманізм, моральність, пацифізм – визначальні пріоритети у вихованні молоді навчального закладу. Підвищення рівня знань, підготовка кваліфікованих фахівців – це відповідальна й значуща робота, однак головне – виховати людину.

Патріотичне виховання не можна розглядати окремо від навчального процесу. Саме спільна робота викладачів і студентів є основою патріотичного виховання. У зв'язку з цим сучасний викладач повинен бути носієм гуманізму та яскравим прикладом громадянина та патріота України.

Виховувати свідомого патріота на основі власного прикладу, органічно поєднуючи історичні факти, літературні надбання, досліджуючи, дискутуючи, навчаючи ненав'язливо і з любов'ю, – дієва форма співпраці з

молоддю. В сучасних умовах підвищується роль педагогів, здатних всебічно аналізувати поточні події і акцентувати увагу студентів на оптимістичному майбутньому, позитивних досягненнях і явищах у розвитку країни.

Сформована система патріотичного виховання дозволяє закладу освіти відстежувати етапи активності заходів, здійснювати діагностику, визначати результативність патріотичного виховання студентів. Разом із тим це дає можливість вносити відповідні корективи і прогнозувати розвиток самої системи патріотичного виховання.

Тому сьогодні одним із пріоритетних завдань вищої освіти в Україні має бути не лише підготовка висококваліфікованих фахівців, а й формування у них високої патріотичної свідомості, почуття гордості за свою Батьківщину, виховання готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, почуття осмисленої народної солідарності.

Література

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527. URL: <https://bit.ly/3UsbtJG> (дата звернення 15.03.2023).

2. Мокан В. Чому держава повинна унормувати сферу національно-патріотичного виховання. *Українська правда*. 2021. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/12/14/7317302/> (дата звернення 20.03.2023).

3. Патріотизм, мова та зовнішньополітичні пріоритети – громадська думка України. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. 2020. URL: <https://bit.ly/3KoSDyг> (дата звернення 15.03.2023).

4. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»: Закон України від 13.12.2022. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20> (дата звернення 15.03.2023).

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА

Олег Чичкевич

Національний університет «Львівська політехніка»

oleg.chyckevych@gmail.com

Вирішальним чинником у реалізації розвитку юридичної освіти буде нова модель культурного і цивілізованого бакалавра права ХХІ століття. Державний освітній стандарт має включати соціально обґрунтовані вимоги до дипломованого спеціаліста, здатного компетентно вирішувати складні професійні завдання в нових суспільно-економічних умовах.

Бакалавр права має володіти необхідним фондом актуальних наукових і прикладних знань, спеціальних умінь і навичок, керуватися у своїй професійній поведінці гуманістичними цінностями, утверджувати і захищати ідеї правової держави, законність й справедливість, постійно прагнути до творчого пошуку й саморозвитку. Для особистості бакалавра права нею виступає прагнення утверджувати ідеали справедливості й законності, зміцнювати правопорядок, сприяти будівництву правової держави України.

Саме такі підходи до змісту правової освіти передбачають необхідність науково обґрунтованого підходу до вирішення суперечностей, що виявляються у процесі професійної підготовки і бакалавр права. Найбільш суттєвими є суперечності між

- потребою громадянського суспільства і держави в бакалавра правах, здатних до творчого вирішення професійних завдань, самостійної

перетворюючої діяльності та використанням вербальних методів навчання, які формують пасивних, конформістськи налаштованих спеціалістів;

- необхідністю особистісно орієнтованого характеру правової освіти як основної умови соціокультурного самовизначення особистості й консерватизмом системи професійної підготовки;
- потребою в цілеспрямованому системному керівництві цілісним процесом особистісного та професійного становлення бакалавра права та фактичною неузгодженістю педагогічних впливів, невмінням розглядати всю систему підготовки спеціаліста в цілому;
- постійно зростаючим обсягом інформації, що вимагає інтенсифікації навчально-виховного процесу та переважанням екстенсивних методів професійної підготовки бакалавр права.

Професійна освіта в контексті вирішення названих суперечностей передбачає якісне оновлення системи підготовки бакалавра права.

Суспільно детерміновані цілі професійного розвитку вимагають нової концепції правової освіти, яка передбачає особистісний, теоретичний і практичний аспекти. При цьому особистісна позиція бакалавра права є найбільш значущою. Недарма існує термін «правова особистість» – вміння погоджувати особисті потреби та інтереси з потребами та інтересами інших, керування поняттями моралі й загальнолюдських цінностей, відповідальність перед законом і довколишніми за власні совість та вчинки [1].

Ідея особистісно орієнтованої правової освіти лише починає

визначатися. Особистісна характеристика моделі спеціаліста є найбільш складною і такою, що важко прогнозується. Вона вимагає певного методологічного інструментарію, розробка якого має опиратися на синтез здобутих психологічною та педагогічною наукою закономірностей будови, функціонування та розвитку особистості.

Головні складові цієї моделі – професійні знання й уміння, соціально-психологічні й духовно-творчі якості особистості спеціаліста, які визначають його здатність працювати в умовах ринкових відносин, досягаючи результатів, адекватних до вимог суспільного і науково-технічного прогресу.

Модель спеціаліста передбачає розвиток творчого потенціалу особистості, виховання сміливості думки, впевненості в своїх силах, здатності генерувати нові ідеї, формування потреби у творчому способі життя, тобто вироблення таких умінь: здійснювати системний аналіз проблемної ситуації; виявляти суперечності й цілеспрямовано розв'язувати їх, приймаючи нестандартні рішення; генерувати оригінальні ідеї, висувати гіпотези; шукати і зважувати багатоваріантні рішення творчої задачі чи проблеми; свідомо переборювати інерцію власного мислення; вести цілеспрямований пошук науково-прикладної інформації з проблеми, що вирішується, тощо.

Звідси випливають такі вимоги до змісту моделі спеціаліста: розуміння сутності та соціальної значущості своєї спеціальності; дотримання морально-етичних та правових норм суспільства; сформованість аксіологічних устремлінь (ідеалів, цінностей, пріоритетів, мотивацій), у тому числі усвідомлення аксіологічного

характеру права; наявність людських, гуманних вимірів особистості – почуття справедливості, співчуття, милосердя, здатності прийти іншій людині на допомогу тощо; вияв громадянського обов'язку – уміння використовувати і впроваджувати культурно-правові здобутки і загальнолюдські цінності, усвідомлення політико-правової мети нації в сучасному державотворенні України.

Такі підходи сприятимуть підготовці дійсно широко освічених, творчо й критично мислячих спеціалістів, здатних до різнобічного, цілісного бачення і самоаналізу складних проблем у житті суспільства, у ставленні до природи, зорієнтованих на пошук нових ефективних рішень сучасних правових проблем.

У змісті вищої правової освіти необхідно вивчати, передусім, курси, котрі охоплюють цілі пласти культури. Культурологічна освіта повинна відігравати більш значущу роль, ніж зараз. Філософія, культурологія, естетика, психологія і педагогіка можуть значно вплинути на становлення та зміцнення особливого типу свідомості – глибинної, відкритої, самодостатньої, цілісної та системної, спрямованої на розвиток світогляду майбутнього спеціаліста. Якісного підходу до підвищення суто професійного рівня недостатньо. Спеціальність, спеціалізація не може визначати формування особистості. Надійним і міцним підґрунтям може бути лише просвітництво, котре розширює коло людської думки і її пізнавальних можливостей.

Якісне оновлення правової освіти як ефективний спосіб подальшого саморозвитку професійної компетентності спеціалістів формує системотворчі складові освітньої моделі.

Ключовим є визначення змісту правової освіти як суттєвого засобу вдосконалення особистісно-професійного становлення бакалавра права у поєднанні з духовною, моральною і юридичною відповідальністю, із загальним рівнем професійної культури.

Література

1. Максименко С. Д. Психічне здоров'я дітей. *Авторські програми з психології*. О. Главник (упоряд.). Київ: 2002, Шкільний світ. С.4-9.
2. Руколянська Н. В. Формування професійної культури та правничої етики майбутніх юристів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2015. № 41. С. 279–286.

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Володимир Ратушний

Національний університет «Львівська політехніка»

volodymyraturashnyi@gmail.com

Створення безпечного та здорового освітнього середовища, «формування навичок цифрової грамотності та поведінки здобувачів освіти у Всесвітній мережі, соціально-емоційна грамотність, відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, використання інформаційно-цифрових технологій є важливими завданнями для всього суспільства» [1, с.100].

Ефективність, яку вчителі бачать у використанні цифрових технологій у навчанні, визначає їхнє ставлення до інформаційно-комунікаційних технологій.

Для забезпечення формування цифрової компетентності вчителя в умовах неперервної освіти використовується поетапна інтеграція підсистем за ланцюжком: проблемне знання – навички – інтегроване вміння – цифрова грамотність – професійні цифрові аспекти – професійно-педагогічна цифрова компетентність.

Результатом цих процесів є система неперервного формування цифрової компетентності вчителя.

Використання кількох методів дослідження допомагає посилити дослідження. Крім того, у дослідженні вихідні цифри, розраховані на основі даних опитувальника щодо статистики використання вчителями інформаційно-комунікаційних технологій, набули глибшого значення за

допомогою інтерв'ю, під час якого респондентів запитували про особливості неперервної освіти і яку роль вони надають цифровим технологіям, коли їхні фактичні практики використання комп'ютера були підпорядковані під навчальні цілі. Іншими словами, кількісні дані були перевірені за допомогою якісних даних. Таким же чином, стверджується, що змішані методи можна використовувати для оживлення числових даних, точного узагальнення наративних даних, перевірки достовірності даних, розробки обґрунтувань, виявлення побічних ефектів, усунення суперечливих пояснень, визначення дослідження. Останніми роками використання змішаних методів збільшилося через те, що використання обох методів одночасно допомогло дослідникам подолати ці обмеження.

За результатами низки досліджень застосування змішаної методології має тенденцію використовувати суміш анкет (як інструмент збору кількісних даних) та інтерв'ю (як інструмент збору якісних даних). Змішаний методологічний підхід дозволив поєднати якісні та кількісні засоби збору та аналізу даних, а також зібрати дані ширшого кола джерел: анкет та інтерв'ю. З цією метою визначають змішану методологію як клас дослідження, де дослідник змішує або комбінує кількісні та якісні методи дослідження, методи, підходи, концепції або мову в одному дослідженні.

Перевага підходу змішаних методів полягає в тому, що шляхом поєднання двох методів збору даних, а саме якісного та кількісного, можна подолати слабкі сторони, властиві кожному з них. Мета дослідження змішаних методів полягає не в тому, щоб замінити будь-який із цих підходів, а скоріше в тому, щоб використати сильні та мінімізувати слабкі сторони в окремих дослідженнях. Змішана методологія допомагає досліднику охопити

широкий спектр джерел даних, які інакше були б пропущені, якби використовувалися лише анкети чи інтерв'ю.

Ще одна перевага використання змішаної методології полягає в тому, що використання різних інструментів збору даних робить дослідження сильнішим з точки зору обґрунтованості та надійності, що було однією з головних цілей використання такої методології.

Щодо факторів, пов'язаних з навчальною програмою, погляди вчителів поділились дві протилежні групи. У той час як одна група вчителів зазначила, що навчальна програма, якої вони дотримувалися, була перешкодою для використання інформаційно-комунікаційних технологій у класі, інша група вказала, що вони можуть легко адаптувати свої матеріали та навчальну програму відповідно до цифрових технологій.

В останньому випадку вчителі, схоже, згадували про використання інструментів, і тому можна припустити, що ця думка виникла через відсутність у них знань про використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційні труднощі наступності їх використання в навчальній програмі.

Вчителі стверджували, що їхні зусилля з забезпечення наступності використання цифрових технологій і розвитку цифрових навичок не принесуть успіху, оскільки учні не будуть мотивовані, а іспит не перевірить їх на ці навички. Крім того, кілька вчителів також зазначили, що підручники не розроблені з урахуванням наступності використання цифрових технологій. Іншими словами, підручники, як конкретні відображення цілей навчальної програми, потребували змін, щоб неперервність цифрових технологій була успішною.

Таким чином, можна стверджувати, що вчителі, які працюють у закладах із слабкою комп'ютерною інфраструктурою, зазвичай зазначали, що використання інформаційно-комунікаційних технологій буде обмеженим через проблеми, пов'язані з навчальною програмою та шкільною політикою, навіть якщо вони будуть забезпечені цифровою технікою.

Ми погоджуємося з думкою, що «важливим є використання в освітньому процесі методик нового покоління, зокрема: ведення електронного журналу, що містить і електронний розклад, і оцінки й завдання. Вони знаходяться в полі зору учнів, викладачів, батьків. користування електронним журналом дає змогу формувати електронну культуру користувача за допомогою листування з викладачем; відео конференції, вебінари» [2, с.7]

Відсутність знань вчителів щодо ефективної неперервності у підготовці до використання цифрових технологій могла змусити цих вчителів повірити, що навчальний план не створював би проблеми, якби вони мали комп'ютери в своїх класах. Тут знову можна припустити, що вчителі бачать інфраструктуру як одну з найбільших перешкод для наступності використання цифрових технологій, і вони схильні думати, що виправлення навчальної програми може бути легшим завданням.

Причиною такої думки може бути те, що вони в основному розглядають використання вчителем інформаційно-комунікаційних технологій способами, які не потребуватимуть різких змін у педагогіці, а просто замінять старі інструменти новими та ефективнішими.

Перевагами системи неперервного формування цифрової компетентності вчителя є такі: обсяг знань менший за обсяг елементів знань,

що інтегруються, тому акумулює багато відомостей, але займає відносно небагато навчального часу; проблемне структурування інформації забезпечує появу якісно нових ефектів у навчанні, прискорює і закріплює цифрові навички, формує цифровий тип освіти і стійкі основи цифрової компетентності, які можна вважати необоротними процесами; інтегративні процеси провокують появу процесів диференціації тому система має рівні стабільні, які дозволяють створювати однотипні, але диференційовані за різними ознаками курси; можливість структурувати знання як за предметним, так і за проблемним принципом.

Література

1. Завалевський Ю. І. Цифрові технології для безпечного середовища. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: наук.-метод. збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. С. 100–102. Білик О. С. Педагогічні умови інтеграції методів навчання фахових дисциплін майбутніх будівельників у вищих технічних навчальних закладах: дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2009. 214 с.

2. Снігур О.М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2007. 22 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Аліна Фаст

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
alina25ft@gmail.com

Сьогодні сфера освіти стає пріоритетною, а її зміст виступає одним із чинників економічного та соціального прогресу нашого суспільства. Відтак, освіта має бути спрямована на забезпечення самовизначення особистості, створення умов її самореалізації як в особистісному, так і в професійному плані. Безперечно, освіта повинна бути спрямована на забезпечення адекватного світовому співтовариству рівня загальної та професійної культури кожної окремо взятої особистості, а також її розумового розвитку та професійної кваліфікації й компетентності.

Аналіз останніх інституційних змін у сфері освіти дозволяють стверджувати, що наразі категорію освіти варто розглядати не тільки з позиції особистісно орієнтованої освіти, але і з позиції людино- і студентоцентрованого підходів (див. [2]). Власне кажучи, в умовах стрімкого розвитку суспільства освіта постає як накопичений людиною капітал, що може бути реалізований у подальшій життєдіяльності. З позиції такого підходу категорія освіти характеризується чітко вираженим соціальним спрямуванням. На цій підставі доцільним є розгляд освіти з позиції єдності навчання та виховання, які можна сприймати як дві взаємопов'язані сторони єдиної категорії «освіта». Досягнення поставленої мети в межах кожної із зазначених складових оцінюються через рівні вихованості й освіченості.

Суспільство через освіту визначає нові вимоги, пов'язані з тенденціями та протиріччями загальноцивілізаційного розвитку. Серед цих вимог можна виокремити такі:

- навчання актуальним знанням, тобто формування здатності в людини до постійного підвищення рівня знань, освоєння нових видів діяльності, зокрема професійної;

- забезпечення інтелектуально-фізичного розвитку, що визначає успішність в освоєнні нових технологій і збереження здоров'я;

- креативність, духовність, патріотизм, гуманність, толерантність тощо.

Розгляд вищезазначених вимог дає підстави визначити вектори спрямування сучасної освіти: соціальний; процесуально орієнтований; особистісно орієнтований. Соціальна спрямованість освіти відзначається тим, що пріоритет відводиться соціальним вимогам до людини як громадянина, члена суспільства, працівника, його якостей і здібностей. У цьому контексті освіта стає однією з вирішальних життєвих цінностей. Освітні системи мають передбачати навчання фахівців високого рівня професійної кваліфікації. Процесуально орієнтована спрямованість освіти характеризується тим, що перевага надається в цьому випадку самому процесу навчання, освітнім технологіям, методиці викладання, методиці навчання, спільній діяльності здобувача вищої освіти та викладача. Особистісно орієнтована спрямованість сучасної освіти проявляється у безумовному пріоритеті інтересів особистості, яка в перманентному стані постійного саморозвитку. Він реалізується через особистісно орієнтовану технологію навчання та виховання.

Таким чином, можна зазначити, що сьогодні вибудовується нова траєкторія розвитку освіти, в основу якої покладено ідею гуманізму, його паритетності, визнання найвищої цінності – людського життя та життя взагалі [3]. Серед основних же тенденцій і напрямів розвитку сучасної освіти

слід виокремити такі, як глобалізація, фундаменталізація, гуманізація, технологізація, стандартизація, діджиталізація. Зупинимося докладніше на виявлених тенденціях сучасної освіти.

Глобалізація та діджиталізація освіти визначаються насамперед тим, що розвиток суспільства та науково-технічний прогрес невіддільні один від одного, причому останній чинить вплив на всі сфери суспільної життєдіяльності з позиції синергетичного підходу. Він дозволяє стверджувати про пріоритетну значущість розвитку освіти для людської цивілізації й окремо взятої людини, і навпаки, без людини не з'являться нові цифрові технології. Сфера освіти покликана коригувати свої пріоритети та цінності з урахуванням не лише актуальних, а й перспективних, довгострокових запитів і людини і суспільства.

Освіта має бути системною та ґрунтовною. Акцентування уваги на фундаменталізації освіти зумовлено зростанням обсягу інформації, її оновленням кожні 2-3 роки. Особливо це актуально для України, що через повномасштабну агресію проти неї, змушена значною мірою корегувати механізми публічного управління в усіх сферах суспільної життєдіяльності, у т.ч. в освітній. Освітня сфера відчула однією з найперших увесь негативний вплив війни (значна частина здобувачів освіти та викладачів змушена була виїхати або в інший регіон, або за кордон, чисельна група здобувачів освіти взагалі втратили матеріально-технічну можливість реалізовувати право на навчання, а викладачі – виконувати свої повноваження, запроваджується змішана форма навчання, реалізації якій заважають постійні обстріли, руйнування енергетичної, соціальної та іншої інфраструктури тощо). На цій підставі вважаємо, що першочерговими завданнями у сфері освіти виступають: введення скорочених освітніх програм (наприклад, 3 роки для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня); відтермінування ЄДКІ поки

триває воєнний період в Україні; введення циклу загальних гуманітарних дисциплін у природничо-наукову та технічну освіту з метою подолання роз'єднаності компонентів цілісної світоглядної культури особистості; створення інтегральних міждисциплінарних курсів, що містять найбільш універсальні знання, що є основою прикладних досліджень і розробок як бази для формування професійної освіти, швидкої адаптації до нових професій та спеціальностей; подолання протиріччя між фундаментальною освітою та професійним навчанням за безумовного пріоритету фундаментальних знань; стимулювання освіти дорослих та ін.

Усе це покликано забезпечити реалізацію принципу гуманітаризації освіти. Держава з її інституціями мають бути для людини, особливо стосовно питань навчання, виховання та розвитку особистості, а також питань їхньої організації, функціонування та управління. Передбачається, що цей принцип має реалізовуватись у всій системі освіти, незважаючи на будь-які стани та режими в державі (мирний або воєнний). На жаль, право на освіту визначене в ст. 53 Конституції України, як відомо, може обмежуватися в період дії воєнного стану. Погодимось, з практиками й теоретиками публічного управління, що «ми за це воюємо – за освічену націю» [1]. Відтак, право на освіту повинно бути головною тенденцією сталого розвитку України.

Література

1. Професор Федір Шандор: Неосвіченість росіян – це окопи в Рудому лісі, Буча та розбомблений театр. URL: <https://www.unian.ua/war/profesor-fedir-shandor-neosvichenist-rosiyan-ce-okopi-v-rudomu-lisi-bucha-ta-rozbombleniy-teatr-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11817951.html>.

2. Сумський національний аграрний університет активно готується до нововведень в системі освіти. URL: <https://snau.edu.ua/sumskij-nacionalnij-agrarnij-universitet-aktivno-gotuyetsya-do-novovveden-v-sistemi-osviti/>.

3. Шевченко С.О. Упровадження стандартів якості вищої освіти – невід'ємний складник державно-громадського механізму управління нею // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2008. С. 259-268.

ПРОЕКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ

Марія Наконечна, Людмила Форкуца

Національний університет «Львівська політехніка»

nakonechna.m.v79@gmail.com

Процес долучення України до європейського міжнародного освітнього простору, швидкий темп технічного розвитку, події, пов'язані з війною та післявоєнний період зумовлюють необхідність відбудови міст та сіл України. Враховуючи ці чинники зростають вимоги до творчої фаховості майбутніх архітекторів та інженерів-будівельників, оскільки саме їм належить чільне місце у створенні нових житлових комплексів, будівель та споруд соціального призначення. Процес будівництва насамперед передбачає його проектування. Тому формування проектної компетентності у майбутнього архітектора є важливим та першочерговим завданням сучасних закладів вищої освіти, що готують архітекторів.

Аналізуючи освітньо-професійні програми закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку майбутніх архітекторів, можемо виокремити такі програмні результати: здатність застосовувати основні методи проектування для ефективного вирішення творчої архітектурно-проектної задачі; класифікувати інформацію для проектної задачі; розробляти проектну документацію основних видів; розробляти проекти житлових, громадських, промислових, містобудівних, ландшафтних об'єктів, інтер'єрів, малих архітектурних форм; застосовувати в архітектурному проектуванні сучасні технічні засоби, проводити передпроектний аналіз містобудівного контексту; використовувати засоби проектування внутрішнього просторового середовища, застосовувати в проектній практиці будівельні матеріали різного функціонального призначення та принципи проектування

інженерних систем; виконувати містобудівні проекти та проекти реконструкції, тощо [7].

Відповідно до Закону України «Про архітектурну діяльність»- це діяльність, яка передбачає створення об'єктів архітектури. Це в свою чергу, передбачає здатність майбутнього архітектора до архітектурного проектування, історичного, теоритичного та типологічного дослідження архітектурних об'єктів, а також здатність до архітектурно-адміністративної та проектної діяльності [4].

Архітектурне проектування – це вид проектного рішення, в основу якої покладено архітектурну творчість – діяльність, спрямовану на створення штучного середовища і нової якості цього середовища. Проектна архітектурна діяльність поєднує творчість, що не формалізується, і проектні операції, що формалізуються і підлягають перевірці [1].

Науковці трактують проектну компетентність як поетапна діяльність, результатом якої є створення певного продукту, як результату її реалізації; діяльність з створення образу майбутнього, передбачуваного явища, тобто проекту. Проект, як проблема, позначає ситуацію творчості, в якій людина перестає бути власником ідеї, щоб отримати шанс пізнати щось нове, здивуватися, виявити його у своїй творчості [2]. О. Зосименко трактує поняття «проект» як: взаємопов'язані концептуальну та формальну моделі, з описом того що необхідно виконати (документований супровід); заплановану, задуману майбутню діяльність; сукупність заходів, що допомагають досягнути цілі за певних обставин; організований викладачем і самостійно виконаний здобувачами освіти комплекс дій, де вони можуть бути самостійними в ухваленні рішення й відповідальними за власний вибір, результат праці, створення творчого продукту [5]. Поняття «проекткування» дослідник А. Цимбалару визначає як систему взаємопов'язаних типів

діяльності, спрямованої на запланований кінцевий продукт; як інтелектуальний діяльнісний вид, що характеризується практичним спрямуванням на створення предмета чи об'єкта, або обґрунтовану і технологічно забезпечену діяльність, спрямовану на створення чого-небудь.

Діяльність по формуванню проєктної компетентності у закладі вищої освіти дозволяє їм продемонструвати знання і практичні навички, у майбутній професійній діяльності, вміння користуватися нормативною та довідковою літературою, сприяє формуванню здатності аналізувати (дослідницька компетентність), оволодівати комп'ютерною грамотністю, формувати вміння інтегрувати отримані знання з різних навчальних фахових дисциплін для комплексного розв'язання поставленого завдання. Важливим завданням у проєктній діяльності є формувати у здобувачів освіти культуру спілкування, здатність до діалогу, реалізуючи компетентність «Автономія і комунікація».

З досвіду автора зазначимо, що організування проєкту відбувається за певних вимог. Обов'язковими з них є такі: постановка проблеми; зазначення очікуваного результату; визначення теоретико-практичної цінності результатів проєкту; організація індивідуальної чи групової роботи; структуровання алгоритму чи плану дій; застосування дослідницьких методів; оформлення проєкту та звітування у визначений спосіб (презентація, стенди, мультимедія тощо) та визначення терміну реалізації [3].

Заслуговує на увагу теза, відповідно до якої навчальне проєктування слід розглядати як комплекс пошукових, дослідницьких, розрахункових, графічних видів робіт, які здобувачі освіти виконують індивідуально або в команді і мають чітко поставлені завдання стосовно вирішення практичних, теоретичних та пошукових робіт [6]. На основі авторського досвіду та

виходячи із завдань підготовки майбутніх архітекторів, можна констатувати про важливість проєктної компетентності у реалізації змістового компонента освітнього процесу.

Як висновок зазначимо, що професійна діяльність майбутнього архітектора безпосередньо пов'язана з процесом проєктування, а тому важливо розробляти підходи і засоби щодо формування саме проєктної компетентності, як важливої серед інших фахових компетентностей у системі підготовки творчих конкурентоспроможних фахівців.

Література

1. Архітектура: Корот. словник-довідник / А. П. Мардер, Ю. М. Євреїнов, та ін.; За заг. ред. А. П. Мардера. – К.: Будівельник, 1995. – С.36.
2. Гонтаренко, І. С. (2016). Формування проєктної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами інтернет-ресурсів. (Дисертація канд. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти). Харків, Україна: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
3. Довмантович, Н. Г. (2017). Проєктна діяльність як засіб формування самоосвітньої компетентності. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», 1(40), 92–95.
4. Закон України «Про архітектурну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>
5. Зосименко, О. В. (2010). Організація проєктної діяльності майбутніх педагогів у процесі вивчення педагогічних дисциплін. (Дисертація канд. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти). Суми, Україна: Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка.
6. Нагорна, Н. О. (2021). Формування проєктно-технологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання у процесі вивчення основ проєктування і моделювання. (Дисертація канд. пед. наук: спеціальність 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання). Полтава, Україна: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
7. ОПІ Архітектура та містобудування. <https://odaba.edu.ua/academy/educational-activities/architecture-and-urban-planning>

TEACHING AND LEARNING IN THE METAVERSE: NEW OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Ірина Сабодашко

Національний університет “Львівська політехніка”

lesiuk.ira@gmail.com

The metaverse is a rapidly evolving virtual world that has the potential to transform many aspects of our lives, including education. With its immersive simulations, personalized learning experiences, and global collaboration capabilities, the metaverse is poised to revolutionize the way we teach and learn. However, as with any new technology, there are also potential challenges to consider. In this article, we examine the opportunities and challenges of teaching and learning in the metaverse.

The object of the study is the metaverse and its potential applications in the field of education. The subject of the study is the opportunities and use cases of the metaverse in education, including virtual classrooms, simulations and scenarios, collaborative learning, personalized learning, accessible learning, and teacher training. We explore the ways that the metaverse can enhance education, but also the limitations and pitfalls that must be addressed to ensure that the metaverse can be a truly transformative educational platform.

Metaverse overview. The metaverse is a term that refers to a collective virtual shared space, created by the convergence of multiple virtual environments, augmented reality, and the physical world. A metaverse could be fully or partially virtual; for example, it could be a fully virtual world like a virtual reality (VR) system, or a partially virtual world like the use of augmented reality (AR) in real-world contexts [1, p. 190].

One of the most prominent examples of the metaverse is Facebook's vision for a metaverse. Facebook's metaverse is described as a “virtual environment where people can be present with each other in a more immersive way than a Zoom call or a phone call.” Another example of the metaverse is Second Life - is a user-created, 3D virtual world that allows users to explore and interact with each other and the environment through avatars. Users can create their own virtual spaces, participate in social activities, and even conduct business transactions in the virtual world.

As indicated by scholars, there are several potential applications of the metaverse in education, such as medical, nursing, and healthcare education, science education, military training, and manufacturing training as well as language learning [3]. As the metaverse continues to evolve, it is expected to become an increasingly important part of our digital lives. It has the potential to transform many aspects of our society, including education, entertainment, commerce, and more.

Opportunities for Education in the Metaverse: Use Cases and Benefits. The metaverse has the potential to transform the way we think about education. Virtual reality provides students with an unprecedented chance to explore, engage, and visualize the complex processes like never before [2, p. 320]. Here are some of the opportunities and use cases of the metaverse in education:

- Virtual classrooms: Immersive virtual environments can provide more engaging and interactive learning experiences, such as recreating historical events or taking virtual field trips.

- Simulations and scenarios: Realistic simulations can be created to help students learn about complex systems or scenarios, such as performing a scientific experiment or understanding city infrastructure.
- Collaborative learning: Virtual spaces enable students to work together on group projects and assignments, providing new opportunities for collaboration and creativity.
- Personalized learning: The metaverse can provide personalized learning experiences tailored to each student's individual needs and interests.
- Accessible learning: Virtual classrooms and learning environments can provide education access to people who face barriers to education due to their location, physical abilities, or other factors.
- Teacher training: The metaverse can be used to provide professional development and training opportunities for teachers, such as practicing managing a disruptive student or exploring different teaching methods.

Overall, the metaverse provides a new frontier for educators to explore and experiment with. While the technology is still in its early stages, the potential benefits for education are vast and varied. As the metaverse continues to evolve, it will be interesting to see how it is adopted and integrated into the classroom.

Challenges of Teaching and Learning in the Metaverse. Although the metaverse provides us with innovative perspectives for education, we should be vigilant about a series of challenges of the metaverse for either educational or other purposes [4].

One of the key challenges of teaching and learning in the metaverse is the need for new teaching strategies. The traditional methods of teaching may not be effective in a virtual environment. For example, lectures may not be as engaging as

they are in a physical classroom, and traditional assessments may not accurately measure student learning in a virtual environment. Teachers must develop new teaching strategies that take advantage of the unique features of the metaverse. This may include using simulations, games, and other interactive activities to engage students in the learning process.

Another challenge is the need for new skills and competencies. Students and teachers alike must develop new skills to effectively teach and learn in the metaverse. This includes digital literacy skills, such as the ability to navigate virtual environments and use technology to collaborate and communicate. It also includes social and emotional skills, such as the ability to build relationships and collaborate effectively with others in a virtual environment.

Another challenge is the potential for unequal access to technology and resources. While the metaverse has the potential to provide access to education for people who are unable to attend physical classes, it also requires access to technology and high-speed internet. This can be a barrier for some students and teachers, particularly in developing countries or low-income communities. In addition, some students may not have access to the devices or equipment needed to participate fully in virtual classrooms and activities. Teachers and schools must be aware of these potential inequalities and work to provide equal access to technology and resources.

Conclusion

In conclusion, the metaverse has the potential to revolutionize education and provide exciting new opportunities for teaching and learning. The ability to create immersive and engaging environments can enable learners to have personalized and interactive experiences that go beyond what traditional classrooms can offer.

However, the metaverse also presents challenges that must be addressed. As with any new technology, there is a learning curve, and educators must learn new skills and competencies to take advantage of the platform's potential fully.

In summary, the metaverse has the potential to transform education, but it is up to us to ensure that this potential is realized. By embracing the opportunities and working to overcome the challenges, we can create a more inclusive, engaging, and effective educational experience for learners around the world.

Literature

1. Avila, S. (2017). Implementing augmented reality in academic libraries. *Public Services Quarterly*, 13 (3), 190-199. doi: 10.1080/15228959.2017.1338541.
2. Burkle, M. & Kinshuk (2009). Learning in virtual worlds: The challenges and opportunities. International Conference on CyberWorlds, IEEE Conference Publications (pp. 320-327).
3. Choi, H.S., Kim, S.H. (2022). A content service deployment plan for metaverse museum exhibitions – centering on the combination of beacons and HMDs. *Int. J. Inform. Manage.* 37 (1), 1519-1527.
4. Zhang, Xinli & Chen, Yuchen & Lailin, Hu & Wang, Youmei (2022). The Metaverse in Education: Definition, Framework, Features, Potential Applications, Challenges, and Future Research Topics. *Frontiers in Psychology*. doi:10.3389/fpsyg.2022.1016300.

СУТНІСТЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК АКТУАЛЬНОГО НАПРЯМКУ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Богдан Куршев

Національний університет «Львівська політехніка»

bohdan.kurshev.pk.2019@lpnu.ua

Тетяна Горохівська

Національний університет «Львівська політехніка»

tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua

За останні десятиліття інформаційні технології стали невід'ємною частиною нашого життя. Розвиток комп'ютерних технологій зробив їх не лише пристроєм для обробки даних, а й засобом спілкування, навчання, розваг і творчості, способом поширення інформації про прогресивні технології та досвід, що позитивно впливає на процес досягнення ефективності в масштабах суспільства.

Інформаційно-комп'ютерні технології представляють собою сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, що можна використовувати для забезпечення процесу комунікації та створення, розповсюдження, збереження та управління інформацією, таких як комп'ютери, мережа Інтернет, радіо та телепередачі, телефонний зв'язок і багато іншого [1].

Сьогодні одним з актуальних напрямків використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освіті є мультимедійні технології, які відкривають величезний дидактичний потенціал в навчальному процесі. При цьому багатозначність терміну «мультимедіа» підтверджує різноманіття наукових поглядів авторів, зокрема:

- технологія, що описує порядок розробки, функціонування і застосування засобів обробки інформації різних типів;
- продукт, зроблений на основі мультимедійної технології;
- мультимедійна програма;
- комп'ютерне апаратне забезпечення, за допомогою якого стає можливою робота з інформацією різних типів;
- електронний носій інформації, що включає декілька її видів (текст, зображення, анімація тощо);
- інтеграція багатьох різних носіїв інформації на певній спільній базі, якою може слугувати комп'ютер тощо [3].

Разом з тим ціла низка зарубіжних і вітчизняних науковців присвячують свої дослідження проблемі створення та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, мультимедійних, електронних, дистанційних в навчальний процес закладів освіти. Серед авторів – Е. Ангерер, Л. Анциферов, В. Биков, Л. Богаткіна, І. Красильнікова, Л. Масол, О. Науменко, О. Переверзова, Т. Рейзенкінд, Г. Роуелл, В. Самсонов, Дж. Стренг, В. Черняшевський, Г. Шаповаленко, М. Шут та інші.

Широтою також відрізняються дослідження практичних аспектів використання мультимедійних засобів в освіті, як-от:

- розробка методичних основ проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм та комплексів;
- використання засобів мультимедіа в процесі навчання майбутніх учителів інформаційним технологіям (Т. Бабенко);

– мультимедіа як засіб підвищення ефективності навчання в загальноосвітній школі (Ю. Єгорова);

– мультимедіа як дидактичний засіб вищої школи (Н. Клемешова) тощо [4].

Відповідно до Словника з інформатики [5], мультимедійна технологія представляє собою «технологію, яка дозволяє за допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну даними, відомостями». Основними перевагами мультимедійних технологій дослідники вважають розширення можливостей, вдосконалення методів доступу до матеріалів, більшу наочність матеріалу, що опановується. Мультимедійні технології, дозволяють з допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну інформацією. Вони забезпечують можливість збереження величезних масивів інформації, інтерактивного доступу до їх елементів і відтворення на екрані персонального комп'ютера відео-сюжетів зі звуковим супроводом. Отже, з появою засобів навчання на базі комп'ютерних технологій освітній процес став більш різноманітним і багатовимірним, а навички роботи із засобами мультимедійних технологій у процесі навчання розвивають учня, виховують у ньому самостійність, здатність до самонавчання.

Ю. Пироженко, зазначає, що мультимедійні засоби навчання – це «комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи графіку, гіпер-тексти, звук, анімацію, відео» [4]. Мультимедійні системи надають користувачеві

персонального комп'ютера такі види інформації: текст, зображення, анімаційні картинки, аудіо-коментарі, цифрове відео.

Мультимедійні технології, що застосовуються в системі освіти дослідники (Г. Васьківська, О. Чорноус та інші) поділяють на апаратні і програмні [2]. До апаратних засобів відносять комп'ютер, клавіатуру та мишу, принтер, пристрої для записування візуальної та звукової інформації (сканер, фотоапарат, відеокамера тощо), що надають можливість включати в процес навчання інформаційні образи навколишнього світу. Керовані комп'ютером пристрої забезпечують засвоєння учнями принципів і технологій автоматичного управління, дозволяють ефективно використовувати наявні інформаційні, технічні, часові (людські) ресурси.

Програмні засоби загального призначення та пов'язані з апаратними (драйверами тощо) дають можливість працювати з усіма видами інформації:

- віртуальні конструктори для створення символічних моделей реальності;
- тренажери для відпрацювання автоматичних навичок роботи з інформаційними об'єктами: введення тексту, оперування з графічними об'єктами на екрані;
- електронні підручники – підвищують ефективність і оптимізують самостійність вчителя і учня тощо [2, с. 21].

Таким чином, значну роль у підвищенні якості навчального середовища в умовах закладів освіти відіграють мультимедійні технології, як сукупність інструментів та технологій, що дозволяють обробляти, зберігати та передавати різні типи медіа-контенту, такі як звук, відео, графіка, текстова інформація та інше. Застосування мультимедійних технологій сприяє

посиленню мотивації навчання, підвищенню інформаційної культури учасників освітнього процесу, активізації використання наочності на заняттях, реалізації міжпредметних зав'язків, зміні ставлення учнів до комп'ютера як універсального інструменту для ефективної роботи в будь-якій галузі діяльності.

Література

1. Бодненко Т. В., Русіна Н. Г. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій для побудови графіків функцій. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/5-2.pdf>.

2. Васьківська Г. О. Дидактичні умови реалізації інтерактивних технологій навчання у процесі формування у старшокласників системи знань про людину. *Молодь і ринок*. 2013. № 1 (96). С. 18–22.

3. Воронова Н. С. Мультимедійні технології в освіті. URL: https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Voronova.pdf.

4. Пироженко Ю., Бурлаєнко Т. Використання мультимедійних технологій в освіті. *Науковий вісник УМО. Серія. Економіка та управління*. 2018. Випуск 5.

URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/visnyk_umo/ekonomika/V_5/%D0%9F%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf.

5. Словник з інформатики. URL: http://xn--r1a3b.xn--b1amgblet.xn--j1amh/index.php/%D0%9C%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.

ВПЛИВ СТРІЛЬБИ З ЛУКА НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 13 ДО 18 РОКІВ

Микита Кравчук

Науковий керівник: професор Світлана Криштанович

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

На теперішній день, стрільба з лука є цікавим і доволі простим, але все ж таки складно координаційним видом спорту, який не має вікових обмежень.

З року в рік він набуває все більшої популярності у світі, в якому все більше країн починають засновувати свої федерації стрільби з лука. Однак питання щодо впливу стрільби з лука на психологічний розвиток дітей, недостатньо вивчене тому саме цей напрямок ми обрали для дослідження.

Метою дослідження є вплив стрільби з лука на психологічний розвиток дітей віком від 13 до 18 років, що сприятиме у майбутньому формуванню факторів, які мотивують спортсменів до занять стрільби з лука.

Нами було використано наступні методи: теоретичні, це аналіз, порівняння, узагальнення, конкретизація, систематизація для узагальнення наявних теоретичних підходів до визначення, обґрунтування і впровадження у практичну діяльність по формуванню психологічного розвитку дітей від 13 до 18 років; та емпіричні – анкетування, тестування, спостереження для з'ясування сучасного стану психологічної підготовки спортсменів та узагальнення результатів експерименту.

Для аналізу оволодіння навичками стрільби з лука дітьми віком від 13 до 18 років ми використали наступні методики та підходи:

1. Аналіз технічних навичок. Оцінка технічних аспектів стрільби з лука, таких як правильна постановка ніг, натягування та відпускання тетиви, точність цілі, рухомість плечового поясу та інші технічні деталі. А також використовували відеозаписи тренувань та змагань для подальшого аналізу.

2. Оцінка фізичної підготовленості. Визначення рівня фізичної підготовленості, такої як міцність м'язів, стійкість, рухова координація та інші фізичні параметри, які можуть впливати на стрільбу з лука. Ми використовували тести фізичної підготовленості, які відповідають вимогам стрільби з лука.

3. Оцінка результатів. Аналіз результатів змагань та тренувань, таких як точність цілі, кількість влучень, виконання технічних елементів та інші показники успішності. Ми використовували статистику результатів та порівнювали їх зі стандартами та очікуваннями.

4. Анкетування та інтерв'ю. Використання анкет або інтерв'ю для отримання думок, вражень та оцінок самого спортсмена щодо свого процесу навчання та оволодіння навичками стрільби з лука. Це включало оцінку рівня мотивації, самооцінки, рівня задоволення від тренувань та інші психологічні аспекти.

Варто відзначити, що після використання цих технік ми встановили, що діти перебувають у задовільному емоційному стані. Зазвичай негативні емоції були спровоковані ситуаціями поза тренуваннями [1].

Встановлено, що стрільба з лука вимагає від стрільця точності та координації рухів. Визначено, що спокійне середовище, яке зазвичай використовується для стрільби з лука, може допомогти зняти стрес, розслабитися та зосередитися на самому процесі стрільби [3].

Доведено, що стрільба з лука може бути також хорошим способом взаємодії з іншими людьми. Вона може створювати можливості для спілкування, співпраці та співтовариства з іншими стрільцями. Групові тренування, змагання та заходи зі стрільби з лука можуть сприяти формуванню нових дружніх стосунків, розширенню соціального кола та створенню доброзичливої спільноти [2].

Отже, можна зробити висновок про те, що запропоновані нами методичні прийоми є дієвими та дозволили підвищити рівень навичок стрільби та покращити емоційний стан дітей.

Література

1. Гета А.В. “Важливість психологічної підготовки у спорті”. Фізична культура і спорт. Виклики сучасності: збірка тез доповідей II науково-практичної конференції присвяченої 300-річчю з дня народження Г. С. Сковороди, 27-28 жовтня 2022 року, Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022, с.13-18.

2. “Особливості підготовки лучників у підлітковому віці” // Науковий вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2018. – № 149. – С. 156-159.

3. “Стрільба з лука як засіб фізичного виховання дітей” // Педагогіка та психологія. – 2018. – № 1. – С. 34-38.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Артем Монаршук

Національний університет «Львівська політехніка»
artem.monarshuk.pk.2019@lpnu.ua

Тетяна Горохівська

Національний університет «Львівська політехніка»
tetiana.m.horokhivska@lpnu.ua

Специфіка побудови сучасного освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти полягає у необхідності не лише озброювати учнів знаннями, але й шляхом інформатизації освіти формувати в них потребу у безупинному самостійному розвитку умінь і навичок самоосвіти, формування інформаційної грамотності. В свою чергу інформатизація освіти представляє собою процес забезпечення сфери навчання методологією і практикою розробки та оптимального використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей виховання та навчання учнів.

Зазначимо, що загальнонаукові питання стосовно застосування комп'ютерів у навчальному процесі закладі освітній в контексті інтенсифікації розкриваються у роботах В. Бондаренко, В. Беспалька, Т. Габай, В. Житомирського, Г. Кирилової, І. Романової, Є. Полат та ін. Водночас системні підходи до вирішення завдань дидактики освіти із застосуванням інформаційних технологій представлені в працях В. Бикова, А. Золотарьова, В. Клочка, Л. Панченко, Н. Тверезовської та ін.

Слід зауважити, що використання нових інформаційних технологій в освітньому процесі сьогодні займає провідне місце в середній освіті. Тож ця тематика є предметом досліджень цілої низки науковців, серед яких – Л. Білоусова, Р. Гуревич, М. Жалдак, С. Жданов, А. Гуржій, М. Кадемія,

О. Костів, Д. Рупняк, Т. Солодка, О. Трофімов, Д. Чернишов, В. Черняхівський, В. Юзевич та ін. Разом з тим різноманітні аспекти застосування інформаційних технологій стають об'єктом вивчення, як-от: теорія комп'ютеризації навчання та інформатизації освіти (В. Безпалько, В. Биков, В. Мономахов та ін.); теорія використання інформаційних технологій у процесі навчання (І. Булах, Л. Раманишин та ін.).

Інформаційні технології М. Жалдак розглядає як «сукупності методів, засобів і прийомів, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності людей в різноманітних виробничих і невиробничих сферах» [3]. На думку С. Злепко, С. Тимчик інформаційна технологія – це «сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, обробку, висновок і поширення інформації для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення їх надійності та оперативності» [5, с. 8]. При цьому інформаційні технології на базі персональних комп'ютерів (обчислювачів), комп'ютерних мереж (систем розподіленого оброблення даних, що складається з комп'ютерів, з'єднаних між собою зв'язками (каналами) передачі даних) і засобів зв'язку утворюють інформаційно-комунікаційні технології [1, с. 19].

Н. Poppel, В. Goldstein визначають інформаційні технології як «використання обчислювальної техніки та систем зв'язку для створення, збору, передачі, зберігання, обробки інформації для всіх сфер суспільного життя» [6].

Дослідники, зокрема, А. Любович, О. Єсіна зазначають, що сучасна інформаційна технологія в освіті представляє собою комплекс навчальних і навчально-методичних матеріалів, технічних та інструментальних засобів техніки навчального призначення, а також система наукових знань про роль і

місце обчислювальної техніки в процесі навчання, про форми і методи їх застосування для вдосконалення роботи учителя та учнів [4, с. 119].

До основних шляхів застосування інформаційних технологій в освіті зараховують такі:

- створення інформаційних середовищ навчальних закладів;
- створення педагогічних програмних засобів (ППЗ);
- застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час здійснення проєктивного і дослідницького навчання;
- застосування мультимедійних засобів навчання;
- розробка дистанційних курсів;
- застосування інформаційних технологій в управлінні закладом освіти;
- використання засобів Інтернет з метою пошуку інформації, розробки програмно-методичного забезпечення закладів освіти, професійного і психологічного консультування;
- створення Web-сайтів закладів освіти;
- здійснення профорієнтаційної роботи в закладах освіти;
- розробка і використання контролюючих програмних продуктів;
- створення електронних бібліотек, медіатек тощо.

Серед переваг використання інформаційних технологій з закладів загальної середньої освіти дослідники-практики [2] зазначають: індивідуалізацію навчання; інтенсифікацію самостійної роботи учнів; зростання обсягу виконаних на уроці завдань; розширення інформаційних потоків при використанні Інтернет; підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи, можливості включення ігрового моменту. Водночас використання сучасних інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерів, може допомогти учителям знайти індивідуальний підхід до кожного учня, зробити процес навчання мобільним,

строго диференційованим та індивідуальним, а також привабливим для дітей та учителів. Адже комп'ютер надає учителю нові можливості, дозволяючи разом з учнем «отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання, не тільки силою уяви розсовуючи стіни шкільного кабінету, але за допомогою новітніх технологій дозволяє зануритися в яскравий барвистий світ» [2].

Таким чином, інформатизація освіти істотно впливає на процес придбання знань. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні сьогодні характеризується як одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу, оскільки нові інформаційні технології дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Література

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
2. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. Освіта. UA. 14 травня 2023 р. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/6804/>
3. Жалдак М. І. Про деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі та в педагогічному університеті. *Наукові записки Тернопільського національного університету. Серія: Педагогіка*. 2005. № 6. С. 17–24.
4. Любович А. А., Єсіна О. Г. Сучасні інформаційні технології в освіті. Інформатика та інформаційні технології : студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. : матер. конф. Одеса : ОНЕУ, С. 118–120.
5. Сучасні інформаційні технології в науці та освіті : навчальний посібник / С. М. Злепко, С. В. Тимчик, І. В. Федосова та ін. Вінниця : ВНТУ, 2018. 161 с.
URL:https://ecopy.posibnyky.vntu.edu.ua/txt/2018/Zlepko_tymchik_suchasn_inform_technol_np_p031.pdf
6. Harvey L. Poppel, Bernard Goldstein Information technology : the trillion-dollar opportunity: McGraw-Hill, 1987. URL:: http://books.google.com.ua/books/about/Information_technology.html?id=xPyiWvji2lAC&redir_esc=y

ДО ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Богдан Коровяк

Національний університет «Львівська політехніка»

bohdan.e.koroviak@lpnu.ua

У сучасному світі право відіграє важливу роль, оскільки регулює відносини між людьми та організаціями, забезпечує права та свободи громадян, а також створює умови для розвитку економіки та соціальної сфери сучасної демократичної держави. Саме тому проблему формування правової компетентності майбутніх фахівців, зокрема юридичної сфери, які будуть займатися захистом прав та інтересів громадян, складно переоцінити.

Ми поділяємо думку С. Гончаренка з приводу того, що в науці термінологічна точність є надзвичайно важливою [2], тож, відповідно до логіки розкриття сутності поняття «правова компетентність», звернемось до трактування терміну «компетентність», яке, відповідно до Закону України «Про освіту», розуміємо як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [8].

Аналіз праць науковців (Н. Авшенюк, І. Бех, Н. Бібік, О. Дубасенюк, Л. Дяченко, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Локшина, Н. Мойсеюк, Л. Пуховська та ін.) доводить, що поняття «компетентність» відзначається складним змістом, у якому інтегруються професійні, соціально-психологічні, правові та інші характеристики. За висновком Т. Горохівської [3], автори тлумачать цей термін у вузькому та широкому сенсі. У вузькому значенні компетентність розглядається як ступінь зрілості індивіда, рівень навченості індивідуальним

і соціальним формам активності, який дозволяє особистості в межах своїх здібностей і статусу успішно функціонувати в суспільстві. У широкому значенні компетентність розуміється як оціночна категорія, якість особистості, що характеризує прагнення і готовність (здатність) особистості реалізувати свій потенціал (знання, уміння, навички, особистісні якості, досвід тощо) для раціонального та успішного досягнення цілей у певній сфері діяльності [3, с. 10-11].

Наголосимо, що одним з видів компетентності людини, який «окреслює широкий, всебічний спектр її відповідності вимогам професійної діяльності на особистісному і діяльнісному рівнях» [3, с. 19], є професійна компетентність. В контексті нашого дослідження ми розуміємо правову компетентність як складник професійної компетентності майбутнього фахівця.

Студіювання науково-педагогічної літератури дозволило виснувати, що розробка актуальних питань формування і розвитку правової компетентності фахівців стала об'єктом досліджень цілої низки авторів, серед яких – Ю. Богуцький, І. Галушак, Я. Кічук, Д. Коваленко, М. Поляков, В. Пугач та ін. Зокрема, сутність та структурні складові правової компетентності стали об'єктом наукового дискурсу для Г. Буш, А. Вербицького, В. Горшкової, М. Кларіна, М. Лісіної, В. Ляудіс, М. Посталюк та ін. Діяльнісний аспект розвитку правової компетентності розглядали М. Галатюк, Ю. Пастушенко та ін. Проблемам правової освіти майбутніх фахівців присвячені праці Л. Висоцької, І. Запорожан, Т. Мироненко, В. Пономарьова та ін. Особливості формування правової культури фахівців висвітлюються в роботах М. Подберезького, В. Сальнікова, Н. Ткачової, І. Дарманської та ін.

Різноманітні питання правового виховання майбутніх фахівців є предметом досліджень О. Губаря, Н. Коваленко, Н. Логінової, С. Максимової та ін.

Зазначимо, що Д. Коваленко визначає поняття «правової компетентності» як «...глибину й характер поінформованості працівника щодо правових засад професійної діяльності, а також його здатність до ефективної реалізації права у своїй практичній діяльності» [4, с. 199]. Водночас на думку І. Огороднійчука правова компетентність представляє собою «систему правових знань, переконань, навичок, досвіду, механізму дії права і правових технологій, які дозволяють особистості орієнтуватись у правовому полі, юридично грамотно знаходити в ньому вирішення завдань, що виникають, а також впливати на наявну в суспільстві юридично-правову та законодавчу системи, стимулювати дію механізму соціального захисту особистості, що потребує наявності професійних якостей, високого рівня спеціалізації в певній галузі виробничої діяльності, правової культури і грамотності, високого рівня громадянської зрілості, широкої ерудиції і навичок використання сучасних технологій [7, с. 217]. Натомість вітчизняний дослідник І. Галушак правову компетентність розглядає як «систему професійно-правових знань чинного законодавства та ціннісного ставлення до правової діяльності; усвідомлення сутності права й механізмів його дії; вміння мислити правовими категоріями; доречно використовувати набуті правові знання у професійній діяльності, досягати ефективного результату нормативно-правовим способом» [1, с. 5].

Таким чином, аналіз наукових поглядів на трактування поняття «правова компетентність» дає змогу стверджувати, що цей термін розглядається як «сукупність відповідних якостей», «система професійно-

правових знань», «інтегральна професійно-особистісна характеристика», «багатофакторне явище», «системно-особистісна освіта» тощо [5, с. 149].

При цьому більшість дослідників (О. Болотова, М. Полякова, Т. Соловйова та ін.) єдині у розумінні того, що правова компетентність майбутнього фахівця не може бути сформована без забезпечення високого рівня «правового виховання», «правової освіти», «правової культури». Правова компетентність майбутнього фахівця з одного боку визначає здатність особистості ефективно вирішувати проблеми правовими засобами, а з іншого – передбачає знання нею соціальних норм і правил поведінки, що встановлюються і санкціонуються державою. Не менш суттєвим у контексті зазначеного слугує теоретично обґрунтоване положення, що правова компетентність – це і комплекс знань, ідей, ціннісних уявлень, що визначають вибір обґрунтованої законом поведінки людини. Основною складовою такого комплексу є правова освіта, формування політичної й правової свідомості, навичок самовизначення щодо явищ політичного та правового життя суспільства, вміння давати власну оцінку політичним і моральним явищам [6, с. 174].

Отже, правова компетентність виступає необхідним компонентом професійної діяльності майбутніх фахівців, зокрема юридичної сфери, що надає можливість адекватно вирішувати завдання різної складності, орієнтуватися у різних правових ситуаціях, дотримуватися правомірної поведінки відповідно українському законодавству.

Література

1. Галушак І. Є. Теорія і технології формування правової компетентності майбутніх економістів в умовах неперервної університетської освіти : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук. Ізмаїл, 2018. 40 с.
2. Гончаренко С. У., Кушнір В. А. Методологія як важливий складник наукового дослідження в педагогіці. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2002. Вип. 4 (8). С. 15–22.
3. Горохівська Т. М. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів фахових дисциплін технічних закладів вищої освіти : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 452 с.
4. Коваленко Д. В. Професійно-правова компетентність інженера-педагога як мета професійно-правової підготовки майбутнього фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 33. С. 194–202.
5. Курок Р. Сутність правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 10 (104). С. 145–156.
6. Літінська О. Деякі особливості формування правової компетентності молодшого бакалавра у ЗВО. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 56. С. 174–181.
7. Огороднійчук І. А. Новітні підходи щодо формування правової компетентності майбутніх інженерів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2019. № 2 (18), С. 215–219.
8. Про освіту : Закон України від 19.01.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–39. ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Олександр Ієвлєв

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Підвищення якості освітнього процесу – провідне завдання, що поставлено перед науковцями та освітянам нашої країни. Його вирішенню сприяє прийняття і впровадження Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», що передбачають проектування освітніх програм на основі компетентнісного підходу. Освітня програма містить комплекс освітніх компонентів, спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та *професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій)* [2].

Відповідно, професійна кваліфікація - це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності, іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дозволяють виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність [1]. При цьому результати навчання та компетентності, необхідні для присудження освітніх та/або присвоєння професійних кваліфікацій, можуть досягатися та здобуватися у системі формальної, неформальної чи інформальної освіти [3].

Слід зазначити, що Національна система кваліфікацій – це сукупність механізмів правового та інституційного регулювання кваліфікацій працівників з урахуванням потреб ринку праці та можливостей системи освіти та навчання [5].

Кваліфікація вважається частковою в разі здобуття особою частини компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.

Кваліфікаційний центр - суб'єкт, уповноважений Національним агентством кваліфікацій здійснювати оцінювання і визнання результатів навчання, здобутих особами шляхом формальної, неформальної або інформальної освіти, присвоєння та/або підтвердження відповідних професійних кваліфікацій, визнання відповідних професійних кваліфікацій, здобутих у інших країнах і внесений до Реєстру кваліфікаційних центрів у складі Реєстру кваліфікацій [4].

Водночас «Концепція розвитку педагогічної освіти» містить поняття - «професійна кваліфікація педагогічного працівника», що є визнаною в установленому порядку та засвідченою відповідним документом стандартизованою сукупністю здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дають змогу здійснювати професійну педагогічну діяльність [7].

Відповідно до сучасного законодавства у дипломах молодшого бакалавра, бакалавра, магістра зазначаються, зокрема, назва освітньої програми, а також кваліфікація, що складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність (спеціальності, галузь знань - для міждисциплінарних освітніх програм), спеціалізацію та *професійну кваліфікацію* (у разі присвоєння).

Оскільки може виникнути ситуація коли випускник закінчує відповідну педагогічну спеціальність, а стандарт вищої освіти не передбачає присвоєння професійної кваліфікації (викладач / вчитель), вважаємо за необхідно ввести

у всі нормативно-законодавчі документи поняття – «професійна кваліфікація педагогічного працівника», та покласти права її присвоєння виключно на заклади вищої освіти. При цьому порядок взаємодії у цьому питанні між ЗВО та Національним агентом кваліфікації (кваліфікаційним центром) може бути винесено на обговорення та прописано у окремому документі.

Слід зазначити, що важливим кроком на шляху до вирішення цієї проблеми стало прийняття МОН України Наказу «Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти» [6]. Цим документом ЗВО надається право присвоєння професійних кваліфікацій випускникам спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», проте залишається не врегульованим питання присвоєння професійних кваліфікацій випускникам інших спеціальностей галузі 01 «Освіта/Педагогіка», зокрема спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки».

Література

1. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-19. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39. ст. 380. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 27.03.2023).

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014, № 37-38, ст. 2004). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18> (дата звернення: 27.03.2023).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій: Закон України від 01.04.2022 № 2179-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20> (дата звернення: 28.03.2023).

4. Про затвердження «Типового положення про кваліфікаційний центр: Наказ Міністерство освіти і науки України від 22.04.2021 № 452. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21> (дата звернення: 26.03.2023).

5. Національне агентство кваліфікацій. URL : <https://nqa.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2023)

6. Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.11.2022 № 1006. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-22> (дата звернення: 05.04.2023).

7. Концепція розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 07.04.2023).

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Андрій СКОЧИЛАС

Національний університет «Львівська політехніка»

andrii.b.skochylias@lpnu.ua

Реформи системи освіти в Україні потребують значних змін, які стосуються всіх аспектів громадського життя. Господарські перетворення спричинили необхідність підвищення якості професійної освіти, щоб забезпечити початкову конкурентоспроможність фахівця. Занадто низький рівень якості педагогічних послуг є проблемою для всіх країн, в тому числі України.

Загальна думка в суспільстві щодо стану освітньої галузі в Україні є невтішною. Чисельні опитування громадян показують, що протягом років незалежності якість вищої освіти значно погіршилася, залишаючи рівень знань переважно на середньому рівні. Погіршення якості вищої освіти в Україні є результатом багатьох факторів, таких як інтенсивна комерціалізація освіти, низька оплата праці викладачів та недостатньої матеріальної бази. Більшість ВНЗ також не має науково-технічної та інноваційної інфраструктури, а структура підготовки спеціалістів є застарілою. Це призводить до девальвації вищої освіти та появи не конкурентоспроможних випускників на ринку праці. Тому, забезпечення якості освіти є надзвичайно важливою та актуальною темою для наукових досліджень та практичного управління.

Упровадження якісної освіти - це основна практика в будь-якій освітній установі. Вже з тих часів, коли народилася вища освіта, ідея якості стала завжди першочерговим питанням для вищих навчальних закладів. Розвиток і глобальна конкурентоспроможність країни залежить від якості її ресурсів,

включаючи людські. Випускники вищих шкіл мають можливість бути популярними на ринку праці не тільки в своїй країні, але і за її межами.

У педагогічній діяльності поняття "якість" представляє собою системну категорію, яка відображає, наскільки результат відповідає поставленій меті.

У Всесвітній декларації з вищої освіти, прийнятій на Міжнародній конференції у 1998 році, вказується, що якість вищої освіти - це багатовимірне поняття, яке охоплює всі аспекти діяльності вищої навчальної установи: навчальні і академічні програми, навчальну і дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчальну базу і ресурси.

У Законі України «Про вищу освіту» зазначається: «Якість вищої освіти - рівень здобутих особою знань, умінь і професійних якостей, що відповідають вимогам освітньо-професійної характеристики випускника вищого навчального закладу».

За останні роки Україна стала на шлях з іншими членами Європейського співтовариства, щоб розробити єдиної якості освіти, що була б спільною для всіх. Ще у березні 2008 року Україна була прийнята повноправним членом Європейського реєстру забезпечення якості, який створений для об'єднання країн-учасниць Болонського процесу. Це було значним успіхом для Міністерства освіти і науки України в питанні забезпечення якості вищої освіти європейського рівня.

Україна активно розробляє та впроваджує систему стандартів вищої освіти, яка має стати єдиною для всіх навчальних закладів, незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм власності. Ця система включає державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти та стандарти вищої освіти окремих навчальних закладів. Завдяки цим стандартам забезпечуються якість освітньої діяльності та якість вищої освіти в цілому. Крім того, державні стандарти вищої освіти спрямовані на виховання гармонійно розвиненої,

соціально-активної та толерантної особистості з високими духовними цінностями, яка може самостійно розвиватися і вдосконалюватися.

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає:

- наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо);
- організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;
- контроль освітньої діяльності ЗВО та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання і на всіх рівнях: рівні ЗВО, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

Говорячи про досягнення європейського рівня якості освіти важливо зазначити, що питання якості вищої освіти у сучасному світі має велике соціальне та економічне значення. Політика, що спрямована на забезпечення якості освіти, підготовки фахівців та їх сертифікацію, має на меті досягнення оптимального рівня управління педагогічною діяльністю з урахуванням потреб та інтересів різних акторів у сфері освіти - особистостей, суспільства, економіки та держави.

Щоб підвищити рівень відповідності освіти сучасності та реалізувати освітянську політику в сфері якості, важливо враховувати важливу функцію сучасної школи як соціального інституту, яка полягає у формуванні та оновленні соціальних цінностей та норм шляхом переймання передового освітнього досвіду світу та відповідного до історичного та соціального контексту України.

Врахування основних принципів дотримання якості освіти дозволяє оптимізувати планування, більш ефективно використовувати ресурси, сконцентрувати увагу державних органів на структурному вдосконаленні ВНЗ та встановлювати додаткові стратегічні цілі. Оцінка результатів

діяльності кожного викладача, кафедри, наукової лабораторії, факультету та вищого навчального закладу є ключовим елементом цього процесу. Для досягнення цієї мети необхідно розробляти комплекс заходів:

- розробку нормативно-правових, організаційних, науково-методичних, фінансових та інших документів, які регламентують функціонування системи державного контролю якості освіти;

- оптимізацію мережі вищих навчальних закладів;

- формулювання вимог до якості та контроль відповідності до них якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах;

- удосконалення системи державної атестації, структури та критеріїв роботи ЕК.

Література

1. Закон України "Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
2. Закон України "Про фахову передвищу освіту" від 04.06.2019 № 2745-VII
3. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. - Тернопіль: Навч. книга - Богдан, 2004. - С. 171.

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПРОВІДНЕ ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАЧА З АКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Роман Карп

Національний університет “Львівська політехніка”

roman.v.karp@lpnu.ua

Модернізація системи освіти передбачає забезпечення переходу до нового рівня якості освітнього процесу та підвищує увагу до питань пов'язаних із готовністю викладача закладу професійної освіти до створення безпечного освітнього середовища.

Проблемою формування готовності до професійної діяльності займалися такі дослідники: Г. Балл, О. Кириченко, П. Перепелиця, О. Огієнко, І. Яворська та інші. Відомо, що професійна готовність – це складне утворення особистості, що включає такі складові як: психологічна готовність; науково – теоретична готовність; практична готовність; психофізіологічна готовність; фізична готовність; тривала готовність до професійної діяльності.

У наукових працях вітчизняних авторів поняття «готовності» розглядається як фактор активізації певних потреб та мотивів, які в подальшому генерують відповідно своїй сутності засоби поведінки, а також здійснюють вчинкові перетворення з його післядією..

На думку А. Линенко, готовність розуміється як цілісне утворення яке характеризує емоційно – когнітивну і вольову мобілізаційність суб'єкта в момент його включення в діяльність певного спрямування [4]. Водночас за С. Литвиненко - готовність до соціально–педагогічної діяльності – це результат професійно педагогічної підготовки, інтегральне багаторівневе динамічне особистісне утворення [3].

Одні науковці наголошують, що «готовність» - включає не лише професійні знання, уміння і навички, а також особистісні риси. Інші підкреслюють потенційні можливості «готовності» щодо забезпечення мобілізаційності до включення у професійну діяльність, внутрішніх умов для успішного професійного саморозвитку, високого рівня професійного саморозвитку.

У науковій літературі для опису освітнього середовища використовують такі терміни: «навчальне середовище», «виховне середовище», «розвивальне середовище», «професійно орієнтоване середовище», «культурно-освітній простір», «навколишній простір», «поле можливостей» та ін.

На думку деяких науковців професійне освітнє середовище є системою впливів і умов формування особистості, а також можливостей для розвитку, які вміщуються в соціальному та просторово-предметному оточенні. Водночас освітнє середовище закладу вищої освіти постає як певна система умов-ресурсів, які забезпечують якісну фахову освіту особистості. Мова йде про всі об'єктивні та суб'єктивні можливості для навчання, виховання та розвитку особистості у процесі професійної підготовки у вищій школі [2].

Теоретичний аналіз напрацювань вітчизняних та зарубіжних дослідників дозволило О. Єжовій зробити висновок, що створення освітнього середовища, спрямованого на формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів можливо лише за умов:

- забезпечення просторово-предметної достатності для здійснення здоров'яспрямованої діяльності у професійно-технічному навчальному закладі, - конструювання змісту освіти і виховання учнів ПТНЗ у відповідності до сучасних тенденцій і уявлень щодо.

- формування ціннісного ставлення до здоров'я, позитивної мотивації на здоровий спосіб життя і дотримання здорового способу життя, - застосування

методів навчання і виховання, адекватних меті педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ, - встановлення гуманних демократичних взаємовідносин між учасниками навчально-виховного процесу [1, С. 470-471].

В умовах воєнного часу постає особливо гостро питання щодо створення безпечного освітнього середовища - закладкам освіти важливо пояснювати учням і працівникам правила поведінки під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі чи укритті та т. ін. [5, С. 470-471].

Отже, готовність викладача до створення безпечного освітнього середовища закладу професійної освіти, що передбачає самостійне вирішення професійних завдань та відповідний рівень його вмінь та якостей, є вимогою часу, а її формування – провідним завданням сучасної науки.

Література

1. Єжова О.О. Створення освітнього середовища, спрямованого на формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб.наук. пр. Ін-ту проблем виховання НАПН України. Кам'янець-Подільський. 2011. Вип. 15. кн. 1. С. 464-471.

2. Ємчик О.Г., Семенов О.С. Освітнє середовище навчального закладу як детермінанта розвитку професійного потенціалу майбутнього вихователя. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Педагогічні науки. 2017. № 1 (350). С. 102–109.

3. Литвиненко С.А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності. *Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського*. Вип. 10-11. 2004. С.49-56.

4. Линенко А.Ф. Готовність майбутнього вчителя до педагогічної діяльності. *Педагогіка і психологія*. № 1. 1995. С. 125-132.

5. Міністерство освіти і науки України / Безпечне освітнє середовище: підготовка закладів освіти до нового навчального року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-pidgotovka-zakladiv-osviti-do-novogo-navchalnogo-roku> [Назва з екрану].

СУЧАСНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Анастасія-Марія Чубінська

Науковий керівник: доцент **Куриляк І.І.**

Львівська національна музична академія імені М. Лисенка

chub.anastasiia@gmail.com

Трансформація українських культурних традицій в наш час зумовлена необхідністю пошуку шляхів удосконалення підготовки фахівців музичної освіти в умовах воєнного стану, не відкидаючи сучасних глобалізаційних та інтегративних процесів.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. докорінно змінило життя українців. Виклики, що постали перед нашим народом, спричинили переоцінку життєвих цінностей багатьох людей. Осторонь не могли залишитись освіта і культура.

Перебуваючи в умовах, коли життю загрожує небезпека, викладачі та студенти не знають, що робити, як діяти, коли щось трапляється, який наступний крок. Ці питання йдуть по пріоритетах від питань безпеки. Безпека – це головне — можна загинути, навіть не будучи на фронті. Але те, як кожна людина реагує на ситуацію, залежить не від ступеня небезпеки, а від того, як нервова система відчуває загрозу. Це потребує емоційної та професійної зрілості.

На сьогоднішній день в умовах війни неможливо уникнути режиму асинхронності. Якщо у реаліях дистанційного навчання асинхронність була небажаною, то зараз має переваги для використання в освітньому процесі. Можливість комунікувати та організувати навчальний процес асинхронно, створює умови безпеки. Але має бути база, яка підтримує такий зв'язок, зокрема: безпечний та ефективний канал зв'язку (швидкість комунікації, асинхронна комунікація).

З технологічної точки зору можливість організувати навчальний процес асинхронно, надає така Google платформа як “Classroom”, яка функціонує для надання освітніх послуг. Варто наголосити, що “Classroom” дає змогу проводити процес навчання в режимі реального часу з використанням відеоконференцій «Google Meet», а також підтримувати асинхронний режим з публікацією всіх необхідних матеріалів та завдань для студентів. Наявність власного акаунту в системі Google відкриває для студента та викладача можливість отримувати та надавати освітні послуги через додаток “Classroom”. Навчальні матеріали (силабус навчальної дисципліни, конспекти лекцій, інструкції щодо виконання лабораторних робіт, завдання для проведення семінарських чи практичних занять, зразки виконання звітів студентів тощо) можна опублікувати, використовуючи сервіс “Матеріал”.

Варто зазначити, що Державна служба якості освіти України разом із ініціативою «Система забезпечення якості освіти» (SURGe) розробила рекомендації, які допоможуть керівнику закладу освіти організувати безпечне освітнє середовище і в очному, і в дистанційному, і у змішаному форматі навчання, а також більш ефективно змінювати формати залежно від безпекової ситуації.

Як приклад вдалої реалізації дистанційного навчання є Одеська національна музична академія імені А. Нежданової, яка через воєнні дії і систематичні обстріли повністю працює в онлайн режимі.

Також для прикладу можна взяти Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, який теж так працює.

Однак поряд з розширеними можливостями, дистанційне навчання обмежує живе спілкування, безпосередній контакт з викладачем, який є важливою складовою для багатьох студентів. Тому студенти Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського виявили

бажання продовжити навчання у Львівській національній музичній академії імені М. Лисенка.

Ідея України як держави сформувалася саме в культурі, завдяки культурі розвивалася та була втілена у життя. Український народ, століттями бездержавний, зберігся сам і довів власне право на незалежність коштом культури. Саме культура є рушієм змін, підтримкою, втіленням віри в краще майбутнє.

Для прикладу в даний час студенти консерваторії не тільки якісно здійснюють навчальний процес, але всіляко допомагають різним категоріям населення (тимчасово переселеним особам, армії, пораненим...). Організують концерти, за допомогою яких піднімають патріотичний дух, відроджують любов до українських традицій, прививають бажання і любов до нашої рідної мови. Одним з таких концертів - проєктів зазначу - “Нам пора для України жити”, автором якого є ректор Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка Пилатюк Ігор Михайлович.

Діячі культури—це особистості, які несуть на рівні з дипломатами, політиками проблеми нашого суспільства у світ. Проаналізувавши період з лютого місяця, робимо висновок - наскільки Україна пішла вперед на міжнародний рівень зі своїми традиціями, культурними цінностями, ідеологією. Шкода, що такою дорогою ціною. Ми і подумати не могли, що пісню “Ой у лузі червона калина” можуть співати у Польщі, Франції, Англії... Що гасло “Слава Україні” буде промовляти цілий світ, а студентів Львівської академії будуть транслювати на першому російському каналі місяць часу, аргументуючи, що ми виступаємо агітаторами проти росії, а все це через пісню “Батько – наш Бандера”.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити наступні висновки про те, що зміна вимог суспільства до компетентності фахівця культурної діяльності, обумовлена розширенням сфери його професійної

діяльності, а також потреба будь-якої людини в професійній самореалізації визначають соціокультурні умови підготовки музикантів. Ці умови втілюються в соціальному замовленні суспільства до освіти, яке формується на основі програмно-цільового підходу. Соціальне замовлення передбачає необхідність розробки «моделі ідеального фахівця», що втілюватиме вимоги суспільства й особистості до рівня професійної майстерності, індивідуально-психологічних якостей, що забезпечують ефективне функціонування артистів та всіх працівників культури. Організація музичного навчання відповідно до компетентнісно-орієнтованої концептуальної моделі на базі інтегрованого освітнього комплексу із застосуванням спеціальних технології та методів навчання істотно підвищує якість освіти, сприяє вдосконаленню особистісно-психологічних, ціннісно-мотиваційних, когнітивних, операційно-діяльнісних, соціально-комунікативних аспектів професійної майстерності музиканта і забезпечує комплексне особистісно-професійне становлення фахівця, що в свою чергу дозволить вирішити багато проблем, які сьогодні виникають під час професійної підготовки фахівців в системі музичної освіти.

Проведене нами дослідження створює передумови для подальшого вивчення організації та змісту навчання музикантів на всіх рівнях системи освіти.

Література

1. Лабінцева Л. П. Актуальні проблеми музичної освіти. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Музичне мистецтво» інститутів культури і мистецтв. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 126 с.

2. Остапенко Л. В., Войченко О. М., Шпортько О. В. Актуальні проблеми музично-естетичної освіти та виховання на початку XXI століття. Науковий журнал «Молодий вчений». № 1 (53), 2018. С. 153-156

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Мар'ян Попко

Національний університет «Львівська політехніка»

marian.m.popko@lpnu.ua

Для створення сучасної системи підготовки майбутніх вчителів до виховної роботи у вищих навчальних закладах України потрібно враховувати різні аспекти суспільного життя, специфічність глобалізаційних процесів та прогресуючі тенденції інформатизації. На жаль, оцінити їх позитивний або негативний вплив не завжди можливо, оскільки є як позитивні, так і негативні наслідки. Тому виховання залишається основним значущим аспектом у житті людини, а підготовка майбутніх педагогів повинна бути більш проробленим та орієнтованим на сучасні реалії з використанням новітніх підходів.

Підводячи підсумки історичного досвіду формування системи навчання майбутніх педагогів у сфері виховної роботи та враховуючи сучасні особливості суспільного життя, можна стверджувати, що соціальне замовлення відіграє значну роль у цьому процесі. Це система правил та орієнтирів, яку зараз визначає соціум як основні пріоритети. Щоб зрозуміти ці пріоритети, потрібно враховувати соціально-економічний стан суспільства, особливості освітньої сфери, пануючу ідеологію, суспільні тенденції, рівень культури й громадян. Лише у демократичному суспільстві може бути дитиноцентричне виховне замовлення, що базується на гуманістичних, вільних, відповідальнісних, толерантних, загальнолюдських і громадянських цінностях. Таке замовлення передбачає орієнтацію на моделі, які відповідають таким цінностям. У процесі навчання майбутніх педагогів виховній роботі особливо важливо бути орієнтованими на ці цінності.

Проблема змісту та принципів виховання, а також підготовки майбутнього педагога до цього процесу стала предметом головних державних освітніх документів. Так, Концепція національного виховання студентської молоді обґрунтувала пріоритетні принципи національного виховання і основними визначила такі: демократичності, гуманізації, єдності навчальної та виховної діяльності, послідовності, диференціації, природовідповідності, пріоритету правової свідомості.

У контексті нашого дослідження важливо визначити компоненти процесу підготовки майбутнього вчителя до виховної роботи. Потрібно зазначити, що процес навчання підпорядковується загальним засадам навчального процесу в вищих педагогічних навчальних закладах, але має свою специфіку, пов'язану з методикою. Крім того важливим елементом є цільовий компонент, який включає усвідомлення педагогами і прийняття учнями мети та завдань вивчення теми, розділу або предмету загалом. Мета навчання визначається цілями, які ставить суспільство перед школою, вимогами програми та рівнем попередньої підготовки.

Вчителеві потрібно створювати інтерес та мотивувати учнів до розв'язання поставлених завдань, щоб у них виникли позитивні мотиви до навчання.

Зміст навчання має відповідати державним навчальним програмам та підручникам з даного предмету і складається з системи знань, умінь і навичок, яку учень має опанувати на протязі років навчання.

Викладач бере до використання конкретні методи, засоби і форми навчання, які допомагають учням засвоїти певні знання, вміння та навички. Засоби навчання можуть бути підручники, посібники, комп'ютери, машини, спортивні знаряддя та інші. Форми організації навчання можуть бути уроки, лекції, факультативи, гуртки, секції, конкурси, олімпіади тощо.

Викладач відстежує хід розв'язання завдань та одночасно контролює самоконтроль учнів за правильністю виконання навчальних операцій та точністю відповідей. Контроль може бути усний, письмовий, лабораторний тощо.

Виховання визнається наріжним каменем системи освіти, актуалізується проблема підготовки педагога.

Майбутній вчитель повинен бути готовий до здійснення виховної роботи в навчальних закладах, оскільки "...національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури, виховання громадянина здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України”

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента від 17 квітня 2002 року №347/2002. - Педагогіка і психологія професійної освіти // Науково-методичний журнал.- 2002.-№2.-С.9-22.

2. Пантюк М.П. Роль учителя в процесі національно-патріотичного виховання молоді у педагогічних поглядах Б.Грінченка та С. Русової / М.П. Пантюк // Молодь і ринок : Щомісячний науково- педагогічний журнал. - 2007. - №3-4 (26-27). -С.45-48

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Антон Семенишен

anton.semenyshen.pk.2019@lpnu.ua

Науковий керівник: доцент Ігор Колодій

Національний університет «Львівська політехніка»

kolodij-is@ukr.net

Комунікація – це процес обміну інформацією між людьми. У сучасному світі, де розвивається технологія та взаємодія між людьми відбувається на різних рівнях, комунікативна компетентність є однією з найважливіших навичок, які мають бути володіти майбутні фахівці з професійного освіти.

Комунікативна компетентність є складовою частиною загальної професійної компетентності, яка є необхідною умовою для успішної кар'єри майбутніх фахівців, ключовим елементом професійного освіти майбутніх фахівців. Вона включає здатність взаємодіяти з іншими людьми, ефективно спілкуватися, розв'язувати конфлікти, вести переговори, аргументувати свої позиції та інші навички.

Для педагога комунікативна компетентність є провідною професійною характеристикою, від якої залежить власний успіх, особистісне задоволення, а в умовах ринкової економіки ще й конкурентоздатність.

Зростаючі інформаційні можливості завдяки Інтернету звужують функції педагога як транслятора інформації, натомість у нього з'являються нові місії: він і консультант, і викладач, і наставник та ін.

З розвитком віртуальних форм взаємодії («віртуальні перемовини», «віртуальні організації», «віртуальні угоди», «віртуальні робочі місця», електронний бізнес та ін.) безпосереднє спілкування все більше мінімізується. До того ж процеси комп'ютеризації посилюють комунікативні

зміни. Комп'ютер, втілюючи в собі всю систему новітніх комунікативних технологій, уже став не просто технічним засобом, а своєрідним продовженням самої людини, доповнюючи її можливості і допомагаючи їй розв'язувати найрізноманітніші завдання: від чисто побутових до високо творчих в галузях науки, мистецтва і техніки [5, с. 27].

Розширюючи можливості спілкування між людьми різних культур, новітні засоби комунікації найперше породжують проблему адаптації до них людини. Адже змінюється якість інформації, бо вона вже передається не лише на рівні понять, але й на рівні образів. При цьому інформація зовні стає доступнішою, легшою для сприйняття, що різко збільшує швидкість її обробки й нагромадження. Водночас це призводить до небачених раніше можливостей трансформації її змісту аж до повного перекручення при збереженні видимості об'єктивності.

Упровадження в освіту сучасних технологій навчання, зокрема інформаційно-телекомунікаційних, перенесення акцентів на самостійне здобування знань, за слушною оцінкою Р. Гуревича, посилює консультаційну і корегуючу спрямованість навчальної діяльності та значно підвищує вимоги до особистісних, загальнокультурних і комунікативних якостей педагога [1, с. 77].

У зв'язку з технологізацією навчання І. Зязюн наголошує, що застосування технологій аж ніяк не означає, що «сократівський діалог» застарів. Сьогодні, зазначає вчений, він актуальний у системі «учень – технологія – учитель», оскільки в цьому випадку викладач перетворюється з педагога-інформатора (транслятора знань) у педагога-методолога, технолога, а учень стає реально активним учасником процесу навчання [2, с. 8].

Діалог, як відомо, передбачає співробітництво педагогів і здобувачів певного освітнього рівня, психолого-педагогічний контакт, уміння слухати і

чути один одного, безумовно позитивне ставлення до слів співрозмовника, толерантність, відкритість у стосунках з учнями, емпатійне розуміння тощо. Комунікативні знання, вміння, поведінка педагога мають бути адекватними потребам інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання.

Зазначимо, що діяльність педагога в інформаційно-освітньому комп'ютеризованому середовищі актуалізує проблему управління комунікацією. Поняття управління комунікацією, адаптовано до умов професійної діяльності педагога, визначаємо як взаємодію педагога з учнями, в процесі якої він інформує, одержує від них інформацію, корегує їхні дії, оцінює їхню роботу. При цьому важливо пам'ятати, що основною вимогою комфортної взаємодії є взаєморозуміння між її учасниками. А це забезпечується шляхом дотримання таких умов:

1. Єдність професійної мови як свідчення рівня компетентності співрозмовників.
2. Врахування рівня комунікативного розвитку співрозмовників, вікових, індивідуальних, статевих особливостей учнів.
3. Повнота інформації. Тобто інформація повинна бути змістовною, зрозуміло викладеною, чітко донесеною до свідомості учнів, зрозуміло поставленими завданнями.
4. Логічність викладу, послідовність, ясність, переконливість інформації.
5. Сконцентрованість уваги як педагога, так і учнів на змісті матеріалу, врахування вимог довірливої, мимовільної уваги.

Сучасні молоді люди, більшість із яких мають доступ до Інтернету є широко інформованими та вимагають до себе гідного ставлення, партнерських контактів, побудованих на продуктивній прагматичній взаємодії. Організувати ефективну взаємодію з учнями (студентами), значно легше вдається тим викладачам, у яких розвинуті перцептивні та

комунікативні здібності. Адже саме такі педагоги об'єктивно, неупереджено сприймають особисті властивості й конкретні вчинки студентів, їхні мотиви й переживання, розуміють індивідуальні й вікові особливості. Особливо актуальною є проблема опанування педагогом майстерності ведення діалогу при використанні інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання.

Таким чином, комунікативна компетентність педагога стає умовою ефективного використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, якщо: комунікативні знання, вміння і поведінка педагога будуть адекватними вимогам професійного використання цих технологій; будуть підготовлені відповідні навчальні програми та курси для самоосвіти, взаємного навчання, підвищення кваліфікації педагогів; перспективною видається розробка тренінгових програм для розвитку взаємної компетентності та мотивації педагогів і здобувачів певного освітнього рівня до професійного використання інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Література

1. Гуревич Р. С. Готовність педагогів до професійного використання інформаційних і комунікаційних технологій / Р. С. Гуревич // Філософія педагогічної майстерності : зб. наук. праць / [Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського; редкол. : Н. Г. Ничкало (голова) та ін.]. — Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. — С. 76-84.

2. Зязюн І. А. Передмова : Технологізація освіти як історична неперервність / І. А. Зязюн // Педагогічні технології у неперервній освіті : монографія / [С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, Л. Є. Сігаєва, Я. В. Цехмістер та ін. ; за ред. С. О. Сисоєвої]. — К. : ВПОЛ, 2001. — С. 3—11.

3. Колодій І.С. Управління освітнім процесом у закладі вищої освіти: навчальний посібник / Ігор Колодій. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 336 с.

4. Матвієнко П. В. Ефективність гуманітарних знань : викладання та засвоєння / П. В. Матвієнко // Теорія і практика управління соціальними системами. — 2005. — № 4. — С. 95—104.

ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ МЕТОДІВ АНАЛОГІЇ

Володимир Нагірний

Національний університет «Львівська політехніка»

volodymyr.v.nahirnyi@lpnu.ua

Для обґрунтування трансінтеграції на основі структури методу навчання розглянемо два приклади: метод аналогії та ігровий метод.

Вирішення технічних завдань часто відбувається аналогічно, і це можна з успіхом застосовувати для стимулювання нових ідей. Створення нового технічного засобу може бути підказане аналогічними ситуаціями, що зустрічаються в інших областях техніки, а також у природі і мистецтві. Нерідко вирішення інженерних творчих завдань [1] базується на аналогіях з живої природи. Застосування аналогій з механізмами живої природи утруднене у зв'язку з тим, що більшість будівельників не мають необхідної підготовки з біології і фізіології. Тим часом природа дає достатньо ідей для вирішення технічних завдань. Тому використання методу аналогії у підготовці майбутніх будівельників є доволі ефективним.

Аналогія як специфічний спосіб міркувань є системою взаємозв'язаних дій, з яких складається її дидактична структурна модель. У навчанні аналогія виконує різні дидактичні функції. Важливою функцією аналогії є пояснювальна. Вона полягає в тому, що за допомогою аналогії в уяві учнів можуть виникнути добре відомі їм предметні уявлення, подібні до тих, які вивчаються. Особливе значення це має тоді, коли не можна дати учням ні самого предмета, ні його моделі.

Наприклад, процеси, що відбуваються при утворенні тріщини в

будівлі, викладач ілюструє на спеціальних моделях, зокрема методом комп'ютерного моделювання. Аналогія, яку використовують у такій якості, відіграє в навчальному процесі роль методичного прийому, структурної складової методу. Вона сприяє унаочненню і кращому осмисленню тих явищ, які не можна безпосередньо продемонструвати.

У сучасних умовах навчання особливе значення має пошукова функція аналогії. Ця функція полягає в тому, що за допомогою аналогії учні набувають нових знань; вона сприяє висуненню гіпотез, передбачень, знаходженню способів розв'язування поставлених проблем, укрупненню одиниць засвоєння, систематизації явищ, які вивчаються.

Розкриття внутрішньої структури аналогії дає можливість диференціювати аналогії на окремі види, встановити їх функції, через які і за допомогою яких можна керувати пізнавальною діяльністю учнів. Для цього доцільно провести класифікацію аналогії в дидактиці, поклавши в основу класифікації характер знань, здобутих учнями під час навчання.

Роз'яснювальна аналогія в навчальному процесі виконує функцію перенесення ознак виразності, зрозумілості з відомого об'єкта на той, що вивчається. Аналогія роз'яснення виконує в навчальному процесі пояснювальну функцію і використовується для конкретизації уявлень про явища, недоступні для безпосередніх спостережень, забезпечення глибшого осмислення учнями матеріалу. Каузальна аналогія сприяє встановленню причинно-наслідкових зв'язків у предметах і явищах. Цей вид аналогії може виконувати функцію створення проблемних ситуацій, узагальнення матеріалу, тобто дві основні функції – продуктивну й систематизуючу.

Найпоширенішим видом аналогії властивостей є аналогія *парадегми*

(висновок через приклад). Суть її полягає в припущенні: якщо об'єкт, маючи ряд подібних істотних властивостей з іншим, має, крім того, ще одну властивість x , то й інший об'єкт, можливо, має цю саму властивість. Наприклад, вивчаючи властивості металів, учні дізналися, що мідь ковка, електропровідна й теплопровідна. Дізнаючись, що берилій також ковкий, електропровідний, зроблено висновок, що і йому властива теплопровідність.

Аналогії парадейгми дають можливість на основі знань про окремі властивості чи ознаки двох або більшої кількості порівнюваних об'єктів передбачати нові властивості об'єкта, який вивчається. Ці властивості можуть бути як взаємозалежними, так і ізольованими. Тому такі аналогії мають імовірний характер з різним ступенем достовірності. Аналогію парадейгми можна широко використовувати при розв'язуванні задач, вивченні нового матеріалу методом пошуку. У навчальному процесі цей вид аналогії виконує продуктивну функцію [2].

Важливу роль у процесі навчання відіграють аналогії відношень, які доцільно інтегрувати у процесі вивчення фахових дисциплін: ілюстративна, відповідності, структурно-функціональна і систематизуюча.

Використання цих видів аналогій безпосередньо пов'язано зі змістом навчального матеріалу і впливає на параметри знань учнів (систематичність, ґрунтовність, глибину знань тощо). Ілюстративною моделлю може бути не тільки природне, а й штучно створене явище. Так, у сучасній фізиці широко застосовуються теоретичні моделі процесів, які відображають процеси, аналогічні до тих, що досліджуються. Цей вид аналогії може виконувати і функцію забезпечення доступності навчального матеріалу (допомагає створенню конкретніших уявлень). Цей вид аналогії найкорисніший на етапі

розуміння навчального матеріалу. Він допомагає осмислити, усвідомити явище і “схопити” ідею його розв’язання. Важливою функцією ілюстративної аналогії є те, що за її допомогою можна створити модель об’єкта чи явища або уявити аналогічне природне явище.

Аналогія відповідності полягає в тому, що перенесення відношень з однієї системи на іншу роблять на основі певної відповідності між елементами цих систем. За допомогою цього виду аналогії можна вводити нові поняття, досі невідомі, які підпорядковані за аналогією основним законам. Використовуючи аналогію відповідності, учні самі можуть створювати нові поняття, які їм ще невідомі. Можливості цього виду аналогії за правильної організації пошукової діяльності учнів досить великі. Аналогія відповідності в навчальному процесі сприяє не тільки осмисленню явища, яке вивчається, а й висуненню й розв’язанню проблеми.

Суть структурно-функціональної аналогії в тому, що висновок базується на порівнянні подібності структур та функцій, і, навпаки, – від подібності функцій до подібності структур. Застосування структурно-функціональної аналогії сприяє організації пошукової діяльності учнів.

Суть систематизуючої аналогії така: подібність між порівнюваними предметами впливає з загального принципу, загального положення і зумовлюється, очевидно, спільністю їхньої видової природи; аналог і об’єкт вивчення входять в одну систему. Розуміння суті систематизуючих аналогій дає можливість вважати доцільним їх застосування для систематизації і поглиблення знань, для глибшого усвідомлення ієрархії понять.

Усі види аналогії, виділені в окремі групи за певними ознаками, перебувають у взаємозв’язку. Кожний окремо взятий вид аналогії відповідно

до його суті виконує якусь одну дидактичну функцію. Тому, щоб глибше проникати в сутність навчального матеріалу, слід вдаватися до комбінованого застосування видів аналогії. В результаті теоретичного й експериментального дослідження окремих видів аналогії виявлено їх дидактичні функції. Різновидом методу аналогії є *емпатія*, тобто особиста аналогія. Наприклад, можна уявити себе каркасом панельного будинку і проаналізувати умови роботи і діючі на нього навантаження. Можна себе уявити маленькою людиною, що знаходиться всередині будівельної сталі та досліджує її властивості тощо.

Література

1. Білик О. С. Педагогічні умови інтеграції методів навчання фахових дисциплін майбутніх будівельників у вищих технічних навчальних закладах: дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2009. 214 с.
2. Козловський Ю., Козловська І., Білик О. Використання методу аналогії як засобу інтеграції міждисциплінарних знань. *Педагогічні науки теорія і практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 3 (39). с.32-39.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ІТ- ГАЛУЗІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОТРЕБ РИНКУ ПРАЦІ

Михайло Савчак

Національний університет «Львівська політехніка»

mykhailo.m.savchak@lpnu.ua

Впровадження нових стандартів вищої освіти потребує змін у цілях та результатах професійної освіти. На основі нового освітнього стандарту вищої професійної освіти, однією з головних метою є розвиток професійних компетентностей фахівців. Сьогодні багато досліджень присвячено структурі та сутності професійних компетентностей. Проте правильна технологія та методика формування та складові професійної компетентності не є однозначною.

Отже, дослідження багатокomпонентної структури професійної компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій дозволяє розширити та уточнити структуру їх професійної компетентності, за допомогою виокремлення інформаційно-обчислювального компонента. Соціальна значущість даної проблеми полягає в тому, що інформаційно-обчислювальна компетентність є невід'ємною складовою спеціальних компетентностей майбутніх фахівців з інформаційних технологій, тому її необхідно включити в перелік їх професійних якостей. Ця компетентність включає в себе готовність майбутнього спеціаліста ефективно використовувати набуті під час навчання знання та вміння для розв'язання завдань з інформаційно-обчислювальної діяльності, що є часто зустрічаючимися в професійній практиці.

Серед кращих університетів світу в галузі ІТ-освіти, досвід яких слід досконало вивчений, заслуговують на увагу: Імперський коледж Лондона, Ліверпульський університет, Школа інформації та комунікації Сорбонни,

Наньянського технологічний університет (Nanyang Technological University), Університет Цінхуа (Tsinghua University), Національний університет Сінгапуру (National University of Singapore), Харбінський технологічний університет (Harbin Institute of Technology), Шанхайський DOI: 10.33407/itlt.v93i1.5090 ISSN: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2023, Том 93, №1. 52 університет Цзяо Тун (Shanghai Jiao Tong University), Торонтський університет (University of Toronto), Університет Ватерлоо (University of Waterloo) і Університет Британської Колумбії (University of British Columbia)

Вивчення різних публікацій доводить, що дослідження, проведені в Імперському коледжі Лондона, провідному європейському університеті з інформаційних технологій, інженерії та інформатики, є доречними для подальшого дослідження і розгляду.

Проблемою, яка потребує наукових досліджень та розробок є удосконалення структури та сутності професійних компетентностей майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах постійного зміни та розвитку їх інформаційних складових. Для досягнення цієї мети необхідні постійні наукові розвідки та модернізація сучасних технічних та програмних засобів. Основною задачею є аналіз, уточнення та доповнення складових системи формування професійних компетентностей фахівців з інформаційних технологій.

Більшість з навчальних дисциплін не забезпечує повне формування інформаційно-обчислювальної компетентності, що свідчить про потребу в створенні основ спеціальної інформаційно-обчислювальної компетентності. Згідно зі стандартами нового покоління, рекомендується введення модуля, який складатиметься з дисциплін, щоб покращити навички у виконанні робіт в області інформаційних технологій. Модуль може бути для бакалаврів на базі варіативної складової дисциплін, а для магістрів - після вивчення

основних дисциплін, що відповідають базовому рівню компетентності в цій області.

Щоб розглянути інформаційно-обчислювальну компетентність, необхідно усвідомити, що з постійною зміною технологій і активним впровадженням їх, вони сприяють професійному розвитку майбутніх фахівців у процесі їх становлення.

Кожна дисципліна повинна мати міжпредметні зв'язки та використовуватися як база, фундамент або навіть засіб для вивчення іншої дисципліни.

Отже, для забезпечення якісної підготовки фахівців з комп'ютерних наук і підвищення їх шансів на успішне працевлаштування, необхідно зосередитися на розвитку компетентностей, які підходять для потреб роботодавців. Це можливо забезпечити студентоцентризованим навчанням, відповідно до Європейського проекту Tuning Educational Structures in Europe. Для цього можна використовувати персональні освітні траєкторії, реалізувати проектно-орієнтований підхід до навчання, створити інноваційний університет з елементами сучасної компанії, інкубатора стартапів, центру розвитку регіону, кластера та індустрії. Такі заходи не тільки забезпечать якісну підготовку фахівців, але й підвищать їхні шанси на успішне працевлаштування.

Література

1. Зубик Л.В. Формування професійних компетентностей майбутніх бакалаврів з інформаційних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. 2016. 358с.

2. A. Gegenfurtner, and Ch. Ebner, "Webinars in higher education and professional training: A metaanalysis and systematic review of randomized controlled trials", Educational Research Review, vol. 28, 2019, 100-293.doi: <https://doi.org/10.1016/j.edurev>, pp. 100-293, 2019. Дата звернення: Березень. 05, 2022.

3. University of Liverpool. [Online]. Available: <https://www.liv.ac.uk>. Accessed on: March 05, 2022. (in English).

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Володимир Кашалаба

Національний університет «Львівська політехніка»

volodymyr.kashalaba.mps.2019@edu.lpnu.ua

В умовах глобалізації та інформатизації суспільства, фахівці комп'ютерної галузі стикаються з постійною необхідністю підвищувати свою кваліфікацію та розвивати свої професійні компетентності. Одним з найважливіших видів таких компетентностей є інформаційно-комунікаційні компетентності, які передбачають здатність ефективно використовувати інформаційні технології та комунікувати в різних ситуаціях професійної діяльності. Це стосується не тільки технологічних аспектів роботи з комп'ютерами, але й критичного мислення, креативності, співпраці, саморегуляції тощо. Доцільно надати розширене визначення інформаційно-комунікаційні компетентності фахівців [1] комп'ютерної галузі - це сукупність знань, умінь, навичок та ціннісних орієнтацій, які дозволяють ефективно використовувати інформаційні технології та комунікувати в різних ситуаціях професійної діяльності.

Для ефективного розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей фахівців комп'ютерної галузі необхідно враховувати як переваги, так і недоліки цієї форми навчання. Для цього слід:

- Обирати надійні та якісні інформаційно-комунікаційні технології та мережеві ресурси для навчання.
- Розвивати критичне мислення та інформаційну грамотність для аналізу та оцінки отриманої інформації.

- Проявляти креативність та інноваційність у вирішенні професійних завдань за допомогою інформаційних технологій.

- Використовувати різноманітні формати та мови комунікації для ефективного діалогу з викладачами, одногрупниками та іншими учасниками навчального процесу.

- Налагоджувати конструктивну співпрацю з іншими студентами у рамках групових проектів та завдань.

- Планувати своє навчання, встановлювати реалістичні цілі, контролювати свої результати та коригувати свої дії за результатами самооцінки.

- Забезпечувати належний рівень мотивації та дисципліни для успішного навчання.

- Знаходити можливості для практичного застосування своїх знань та навичок у реальних ситуаціях професійної діяльності.

Отже сучасний формат навчання, який сприяє розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей фахівців комп'ютерної галузі, є дистанційне навчання [2]. Дистанційне навчання - це процес навчання, який здійснюється за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій та мережевих ресурсів без прямого контакту між викладачем та студентом. Дистанційне навчання [1] має свої переваги та недоліки, але в цьому дослідженні я акцентую увагу на його можливостях для формування інформаційно-комунікаційних компетентностей фахівця.

На основі проведеного аналізу, я б хотів дати наступні рекомендації щодо ефективного використання дистанційного навчання для розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей фахівців комп'ютерної галузі:

Підтримка мотивації: Студенти мають бути мотивовані для самостійного навчання. Це може бути досягнуто шляхом встановлення ясних цілей та поставлення завдань, які стимулюють розвиток критичного мислення.

Гнучкість навчання: Дистанційне навчання дає можливість для гнучкого навчання. Студенти мають мати можливість вчитися в своєму власному темпі та вибирати теми, які їх цікавлять.

Використання технологій: Використання різних технологій може допомогти в підвищенні ефективності дистанційного навчання. Це може включати в себе використання онлайн-платформ, мобільних додатків, соціальних медіа та інших цифрових інструментів.

Підтримка спільноти: Створення сильної онлайн-спільноти може допомогти студентам відчувати себе більш залученими до процесу навчання. Це може включати в себе регулярні онлайн-зустрічі, групові проекти, форуми для обговорення та інше.

Постійний зворотний зв'язок: Важливо, щоб студенти отримували регулярний та конструктивний зворотний зв'язок від викладачів. Це допоможе їм розуміти свої сильні сторони та області, які вимагають поліпшення.

Розвиток навичок самостійного навчання: дистанційне навчання дає студентам можливість розвивати навички самостійного навчання, включаючи організацію, планування, пошук та аналіз інформації. Ці навички є важливими для успішної кар'єри в будь-якій області, особливо в галузі ІТ.

Спонування до критичного мислення: Завдання та проекти повинні бути розроблені таким чином, щоб спонукати студентів до критичного мислення та розв'язання проблем. Це допоможе їм розвивати важливі аналітичні навички, які є ключовими для успішної кар'єри в ІТ.

Розробка ефективних стратегій спілкування: Оскільки більшість дистанційного навчання відбувається онлайн, студенти повинні розвивати ефективні стратегії спілкування. Це може включати в себе розуміння етикету електронної пошти, ефективне використання онлайн-форумів та додатків для спілкування, а також здатність чітко та стисло висловлювати свої думки та ідеї.

Баланс між теорією та практикою: Незважаючи на те, що дистанційне навчання може бути більш теоретичним за природою, важливо забезпечити достатню кількість практичних завдань та проєктів, щоб студенти могли застосовувати набуті знання на практиці.

Безперервне навчання: В області ІТ швидко відбуваються зміни, тому важливо підтримувати культуру безперервного навчання. Студенти повинні бути заохочені до постійного розвитку своїх навичок.

Література

1. Романюк Л.М. Розвиток інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутніх фахівців з інформатики в умовах дистанційного навчання. *Науковий вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. 2019. № 1 (897). С. 77-86.
2. Кузьмінська О.В. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти / О.В. Кузьмінська // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2016.– Вип. 1 (76). С. 106-109.
3. Співаковський О.В. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти / О.В. Співаковський // *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Педагогіка та психологія професійної освіти. 2017. № 17 (882). С. 5-11
4. Морзе Н. та ін. Дистанційне навчання: переваги та недоліки [Електронний ресурс] // Національний університет “Львівська політехніка”. – 2020. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/news/sait-naukovi-zhurnaly-ta-konferentsii-lvivskoi-politekhniku>

ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗВЄМИН ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Володимир Пастернак

Національний університет «Львівська політехніка»

volodymyr.v.pasternak@lpnu.ua

Суспільство потребує постійної модернізації освіти для вирішення завдань, пов'язаних з формуванням інтелектуальної незалежності, підготовкою відповідальних, освічених громадян та фахівців. Знання стають все важливішими для культурного, соціально-економічного і екологічного розвитку суспільства, тому розвиток освіти став національним пріоритетом в більшості країн світу, включаючи Україну, де відбувається становлення нової системи освіти, зорієнтованої на участь у світовому освітньому просторі.

Процес навчання та виховання в університетах відчуває серйозні зміни в контексті нової соціально-економічної ситуації в країні. Задачі та цілі вищої освіти стають більш орієнтованими на індивідуальні потреби та можливості кожного студента, щоб забезпечити їм адаптацію до швидкоплинних змін в сучасному світі. Потреби суспільства у фахівцях також змінюються, і викладачам необхідно пристосовуватися до нових вимог і трансформувати свою роботу. Еволюція професійної діяльності ускладнює процес підготовки студентів, але викладачі вищої школи мають стратегічно важливу роль в розвитку особистості кожного студента. Система "викладач-студент" має на меті виховання висококваліфікованих фахівців, громадян та патріотів. Ефективність виховного процесу залежить від того, наскільки безпосередньо викладач може впливати на свого вихованця.

Стосунки між студентами та викладачами є фундаментом, на якому формується особистісне самовизначення майбутніх фахівців, сприяє розвитку їх самосвідомості та формує модель професійної діяльності. Аналіз

взаємодії викладача зі студентами вивчається з точки зору різних аспектів педагогічного спілкування, яке є предметом дослідження вітчизняних науковців, таких як О.О. Бодальов, В.В. Власенко, Б.Г. Казанська, В.А. Кан-Калик, Я.Л. Коломінський та С.В. Кондратьєва.

Хороші взаємини між викладачами та студентами мають бути побудовані на демократичних засадах та спрямовані на співробітництво для досягнення основних цілей навчання. Викладачі мають розуміти особливості та психологію студентів, щоб забезпечити їх виховання та розвиток. У навчальному процесі, передача знань потребує візії викладача, яка формує психічні, особистісні, та професійні якості студента. Громадянський аспект у навчанні може бути забезпечений, якщо викладач стає для студентів референтною особою, де вони можуть отримувати інформацію та оцінку з позицій громадянства та вибудовувати власні громадянські орієнтації на основі громадянських цінностей викладача.

Одним із способів покращення взаємин між студентами та викладачами є застосування педагогічно-рольових функцій, які включають діалогічну взаємодію, планування мети діяльності, що забезпечує створення ситуацій вільного вибору, використання рольових ігор та пошук навчального матеріалу. Це сприяє наближенню навчального процесу до майбутньої педагогічної діяльності. Взаємини між викладачами та студентами, які сприяють самореалізації студента та його розвитку як майбутнього вчителя, є оптимальними. Вони допомагають створити атмосферу психологічної захищеності, зняти внутрішнє емоційне напруження та позитивно взаємодіяти один з одним.

Результат тісної співпраці між викладачами та студентами, базується на взаємній довірі й повазі. Ця взаємодія дозволяє викладачам більш ефективно орієнтувати навчальний процес на індивідуальні потреби кожного студента

та підтримувати його професійний розвиток. Для студентів це стимулює саморозвиток, сприяє пошуку власного професійного напрямку та формуванню вмінь та навичок, необхідних для успішної реалізації своїх професійних амбіцій. Тож взаємини викладачів та студентів можна вважати важливою складовою цілісного педагогічного процесу, яка має значний вплив на особистісний та професійний розвиток студентів.

Коли студенти мають гарні взаємини з викладачем, це допомагає підвищити їхню зацікавленість у професійному навчанні та стимулює їхню пізнавальну активність та інтелектуальну ініціативу на заняттях. Крім цього, ці взаємини сприяють формуванню професійної спрямованості у майбутніх учителів та зміцнюють їхнє інтерес до педагогічної діяльності. Вони також допомагають студентам розвивати власну модель професійно-педагогічної поведінки та підвищують формуючий аспект педагогічної практики.

Отже, стосунки між студентом та викладачем мають значний вплив на розвиток гуманістичної спрямованості та поведінки майбутнього фахівця. Вони допомагають формувати почуття власної гідності та поваги до інших людей, сприяють педагогічному оптимізму й співчуттю, а також розумінню потреб дитини та готовності допомогти їй вчасно і надати підтримку.

Література

1. Булах І.С., Долинська Л.В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів. / Навчально-методичний посібник. - К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2002. - 114с.

2. Грубінко В. В. Формування інноваційного освітнього середовища у ВНЗ в контексті вимог Болонського процесу. / Освіта як фактор забезпечення стабільності сучасного суспільства" (Матеріали „Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Тернопіль, 26 березня 2004 р.)- Тернопіль - 2004.- с.6-17.

3. Микитюк Г.Ю. Взаємини викладачів зі студентами як чинник становлення особистості майбутнього вчителя. / Дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. - К. - 2003.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Андрій Маслюк

Національний університет «Львівська політехніка»

andrii.d.masliuk@lpnu.ua

Сучасний стан розвитку науки, теоретичні розробки науковців різних галузей загалом створюють можливості для реформування сфери освіти, визначення теоретично-методологічної бази на нових світоглядних засадах задля пошуків стратегій системного реформування освіти й моделей, які дають змогу раціонально вирішити нагальні проблеми й доєднатися до європейського освітнього простору. Крім того, вивчення практики управління сферою освіти, кращих практик управління закладами освіти, урахування професійних потреб керівників закладів освіти, аналіз теоретичного дискурсу феномену управління й підходів до його реалізації, що склався в менеджменті й педагогіці, дає змогу виявити тенденційну спрямованість розвитку управління в контексті законодавчих змін, глобалізаційних викликів і потреб замовників освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та незалежності країни.

Термін "інформаційне суспільство" займає провідне місце в лексиконі зарубіжних державних діячів різного рівня. Багато керівників пов'язують майбутнє своїх країн саме з ним. Найбільш чітко це проявилось в діяльності адміністрації президента США (національна інформаційна інфраструктура), Ради Європи (інформаційне суспільство), Канади та Великобританії (інформаційна магістраль). Інші держави Європейського Співтовариства та азійські країни також не відстають у розробці відповідних програм та концепцій розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Управління в умовах інформаційного суспільства відрізняється від суспільства, у якому домінують традиційна промисловість і сфера послуг, тим, що управління інформацією, знаннями, інформаційними послугами і всіма галузями, пов'язаними з управлінням, змінюється швидкими темпами. Таке управління стає домінуючим в економічному та соціально-політичному розвитку.

Розглядаючи світові тенденції державного управління в умовах інформаційного суспільства, варто звернути увагу на досвід США як лідера в галузі комп'ютеризації та інформатизації державного управління. США відносять до країн, що успішно побудували інформаційне суспільство на підставі трьох критеріїв:

- більш як 50% трудового населення країни зайнято виробництвом інформації та інформаційними послугами;
- розроблена система глобальної комунікації для забезпечення доступу до інформаційних ресурсів;
- підтримується "культ" знань, тобто всіляко заохочується усвідомлення необхідності підвищення рівнів утворення, кваліфікації та інформаційної культури.

Говорячи про перспективи, які відкриваються перед Україною з переходом до державного управління в умовах інформаційного суспільства, можна зазначити, що це супроводжується багатьма проблемами у пристосуванні та адаптації політичної культури до використання інформації в сучасних українських умовах. Нині ми перебуваємо в епіцентрі комунікаційної революції, яка радикально змінює наш спосіб життя та роботи, проте населення, соціальні інститути, а також значна частина ділового та бізнес-світу ще не підготовлені до використання нових технологій. Тому освітньо-наукова галузь, а саме управління освітою в

інформаційному суспільстві, є одним з пріоритетів до переходу до державного управління в умовах інформаційного суспільства.

У новій теорії освітньої сфери відводиться важлива роль - як тієї системи специфічних відносин, що повинна розробити та пристосувати стратегічні засади та тактичні засоби глобального інформаційного суспільства для певної державної території. Вже зараз ми можемо спостерігати позитивний вплив технічних засобів на освітню діяльність, які прискорюють передачу інформації, автоматизують управлінську роботу та допомагають звільнити час для вирішення важливих завдань у галузі освіти.

Саме це спричинює виникнення освітньої теорії інформаційного суспільства, яку можемо назвати інформаційною освітою, представляючи ефективне та оптимальне застосування сучасних інформаційних та комунікаційних засобів у сфері освіти. На жаль, наразі в Україні впровадженню цієї теорії приділяється недостатньо потрібної уваги, але майбутнє сповнене можливостей, оскільки сучасні технології вже демонструють свою ефективність та перспективність у галузі освіти.

Література

1. Дем'янчук О. Глобалізація вищої освіти: огляд сучасних світових проблем // Людина і політика. - 2002. - № 1. - С. 74-82.
2. Ковалевський В. О. Українське інформаційне суспільство у свідомості державних службовців // Вісн. УАДУ. - 2002. - № 4. - С. 301-305.
3. Тоффлер О. Третя хвиля // США - економіка, політика, ідеологія. - 1982. - № 7-11.

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ФЕНОМЕНУ «УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ»

Султанова Саміра Фізулі-кизи

Національний університет «Львівська політехніка»

Сьогодні, щоб підвищити особисту конкурентоспроможність, людина має постійно здобувати знання, а також впродовж усього життя підвищувати свою професійну кваліфікацію. Отже, виникає актуальне питання і щодо своєї професійної та особистої самореалізації.

Спеціалісти Світового банку ще в середині 90-х років ХХ століття відзначили, що в сучасному світі, який швидко змінюється, система освіти має формувати таку якість, як професійний універсалізм, а саме здатність змінювати сфери та способи діяльності [3]. Вони висловили думку, що добре підготовленому професіоналу мають бути притаманні такі характеристики, як уміння працювати в команді; уміння приймати самостійні рішення; бути ініціативним; бути здатним до інновацій. До того ж, добрий спеціаліст-професіонал має бути психологічно витриманим, готовим до перевантаження, до стресових ситуацій, а також уміти виходити з них.

Отже, особистість керівника закладу освіти, становлення його професійного розвитку в більшості визначає подальший розвиток та осучаснення освіти, що сприяє і її відповідність сучасним життєвим потребам суспільства.

У сучасних наукових педагогічних джерелах немає єдиної думки щодо компетентності керівника закладу освіти та її змісту і поняття. Тому визначення системи компетентностей керівників закладів освіти є актуальною та важливою проблемою. Розвиток професійних управлінських компетентностей у керівника освітнього закладу зумовлена новими

організаційними формами побудови освітніх установ, новими вимогами соціально-економічного ринку, діяльністю самого освітнього закладу; застосуванням законів і закономірностей психології управління в діяльності керівника освітнього закладу; формуванням інформаційного середовища освітньої установи, а також встановленням взаємодії з іншими суб'єктами освіти, а також важливим чинником якості освіти, від якого вона залежить.

Компетентність у енциклопедії розглядається за трьома аспектами: 1) як ступінь оволодіння необхідними вміннями і навичками; 2) як юридична відповідність; 3) визначається відповіддю на питання, чи достатній має досвід спеціаліст, для того щоб займатися професійною діяльністю [1].

Професійна компетентність досліджувалася і на міжнародному рівні та представлена багатьма трактуваннями, зокрема одне з них визначає компетентність як більше, ніж просто знання й навички, а й те, що компетентність має здатність виконувати різний комплекс вимог, опираючись на психічні та соціальні ресурси та їхню мобілізацію; загальні вміння, що охоплюють знання, досвід, цінності та диспозиції які суб'єкт праці визначає у межах освітньо-професійного досвіду [4, с. 12] та здатності, що забезпечують активне застосування своїх досягнень у нових ситуаціях; набір зв'язаних знань, умінь, навичок, які підсилюють одна одну та в комплексі забезпечують очікувану від працівника поведінку [5].

У дослідженні розвитку управлінської компетентності кадрового резерву керівника освітнього закладу Г. Кравченко визначає фактори, які мають вагомий вплив на формування та розвиток компетентності керівника освіти: «уміння поставити себе на місце іншого, уміння керувати своїми власними ресурсами, уміння керувати своїми емоціями, уміння мотивувати співпрацівників на результативну роботу, творчий розвиток педагогів, уміння будувати взаємостосунки з колегами, наявність відповідних особистісних

якостей, уміння бачити головне, об'єктивність оцінки результативності роботи співпрацівників, любов до людей, уміння планувати власну роботу, уміння передбачати результати своєї роботи, моральне обличчя керівника, уміння спілкуватися з людьми, уміння створювати сприятливий клімат у колективі, уміння вчити та вчитися, знання теоретичних основ управління, знання сучасних технологій управління, знання психолого-педагогічних основ управління» [2, с. 233].

Виходячи з основних психолого-педагогічних засад щодо відносин «професія-людина» можна розглядати професійну компетентність в єдності трьох складових: рівень відповідності вимогам професії, який передбачає виявлення індивідуально-психологічних передумов особистості для успішного оволодіння професією на момент її вибору; процес становлення особистості студента у закладі освіти на шляху оволодіння професією; професійна діяльність у закладі освіти, що розкриває результативність професійного становлення особистості управлінця, формує потребу професійного вдосконалення [6].

Таким чином, професіоналізм в управлінні визначається як результативна, усвідомлена та цілеспрямована діяльність, яка також є певним показником рівня професійної компетентності керівника. Базові компетентності керівника мають складати основу такого інтегрального вміння як системне мислення, здатність працювати в команді, уміння вести справи, бути лідером. Кожна з перелічених груп особистісних якостей представляє собою важливу характеристику професійно важливих умінь, які є необхідною умовою для досягнення поставлених масштабних цілей, а також для саморозвитку та самовдосконалення. Цим компетентностям не можна навчитися, тому що вони не передаються за допомогою вербальних інструкцій. Неможливо пояснити, як бути вольовим, як вірити у власні сили,

як мати натхнення для початку нової справи. Це можна лише продемонструвати особистим прикладом – власною поведінкою або дією. Однак для цього необхідно досягти певного рівня соціальної та особистісної зрілості.

Література

1. Головань М. С. Зміст та структура професійної компетентності декана факультету вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди». К. : *Гнозис*, дод. 1 до вип. 31, том III (45), 2013. С. 340.

2. Кравченко Г. Ю. Розвиток управлінської компетентності кадрового резерву керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної педагогічної освіти. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16 : *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2011. Вип. 14, С. 230-235.

3. Кравченко Г. Ю. Формування управлінської компетентності керівника навчального закладу в умовах післядипломної педагогічної освіти. URL: <http://www.google.ru/> (дата звернення: 15.04. 2023).

4. Пастовенський О. В. Синергетичний сценарій розвитку ефективних освітніх систем. Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. 2, С. 102–106.

5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» : Постанова Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934> (дата звернення: 15.04. 2023).

6. Редько С. І. Формування професійної компетентності майбутнього керівника навчального закладу : визначення шляхів реалізації. URL: elibrary.kubg.edu.ua/7384/1/S_Redko_ZMK_IS.doc (дата звернення: 15.04. 2023).

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СПІВРОБІТНИЦТВА В УПРАВЛІННІ ПРОФЕСІЙНИМ ОСВІТНІМ ЗАКЛАДОМ ДЛЯ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Оксана Калінська

Національний університет «Львівська політехніка»

oksanakalinska8@gmail.com

Професійна освіта на сучасному етапі забезпечує фундаментальну професійну, а також практичну підготовку, надає здобуття відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів, перепідготовку та підвищення кваліфікації. Тому проблема ролі професійної освіти є практично питанням визначення її місця в життєдіяльності суспільства, яке передусім зумовлене соціальними потребами, які вона задовольняє та соціальними функціями, які виконує.

Держава має забезпечувати «підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукомістких й інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці» [3]. Водночас, стан підготовки кваліфікованих робітників у професійних освітніх закладах ще не повністю відповідає сучасним соціально-економічним потребам суспільства. Причинами цього є законодавчо-неврегульована, відповідно до сучасних умов, нормативно-правова база та механізми формування державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, неефективний моніторинг ринку праці, механізм управління і мотивації роботодавців, направлений на забезпечення умов для виробничої практики, стажування й підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійних освітніх закладів тощо [4].

Сучасні зміни в освіті, зокрема у професійній, зумовлюють необхідність пошуку шляхів та засобів удосконалення управлінської

діяльності керівника професійного освітнього закладу. Адже взаємодія суб'єктів освітнього процесу, вибудована на реалізації принципу співробітництва в управлінні професійним освітнім закладом, уміннях створювати позитивний імідж освітньої установи, бажання підвищити ефективність діяльності освітнього закладу через реалізацію з кожним суб'єктом освітнього процесу принципу співробітництва для розкриття його здібностей і можливостей, творчого потенціалу, може стати ефективним способом до досягнення успішної діяльності професійного освітнього закладу. Реалізація принципу співробітництва в управлінні професійним освітнім закладом в управлінській діяльності керівника дозволить йому орієнтуватися в умовах сучасних соціально-економічних змін, організувати та планувати свою управлінську діяльність таким чином, щоб забезпечити конкурентоспроможність випускників професійної освітньої установи. Тому власне, особливого значення набуває проблема використання провідних принципів професійної освіти в управлінні професійним освітнім закладом, зокрема, реалізації принципу співробітництва суб'єктів освітнього процесу для успішного його функціонування та подальшої реалізації в управлінні професійним освітнім закладом для сформованості професійної компетентності студентів. Отже, уявлення про принцип співробітництва в педагогіці не є такими й сучасними, адже, як бачимо, ідеї цього принципу співзвучні з гуманістичними психолого-педагогічними поглядами, які прослідковуються в теоретичній спадщині ще з початку ХХ-го століття. Особливості цього принципу з педагогічної точки зору полягають у тому, що виявлені закономірності такої взаємодії суб'єктів освітнього процесу можуть

бути ефективно використані в практиці викладання та управлінні професійним освітнім закладом.

Особливий продуктивно-якісний вид діяльності суб'єктів освітнього процесу має здійснюватися в межах постійної системи колективної праці, що діє цілеспрямовано у всіх сферах суспільно-економічного життя. На основі такої взаємодії керівнику професійного закладу освіти є важливим вміння застосовувати принципи, а саме – інноваційності та співробітництва. Саме завдяки цим найбільш пріоритетним принципам в управлінні, які характеризуються різними проявами, можна назвати такі як: підтримка інноваційної ініціативи, творчості, самодіяльності і самостійності об'єктів управління з одного боку і як організована інноваційна зміна станів системи освіти; перехід від стихійних механізмів перебігу інноваційних процесів до свідомо керованих; інформаційна, матеріально-технічна, кадрова забезпеченість реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів; прогнозування зворотних або незворотних структурних змін в інноваційному соціально-педагогічному середовищі; посилення стійкості інноваційних освітніх процесів; прискорення розвитку інноваційних процесів в освітньому закладі – з іншого сприяють формуванню не лише управлінської компетентності керівника, а й також мають досить вагомий вплив на сформованість професійної компетентності студентів цього професійного закладу освіти.

Сформованість професійної компетентності студентів також забезпечується за рахунок обміну досвідом з іншими освітніми закладами, проходженням практики в організаціях та установах (що можна віднести до важливої форми прояву принципу співробітництва), вивчення

перспективного професійного досвіду, відвідування конференцій, семінарів, тренінгів, майстер-класів тощо. Розглядаючи питання використання різних технологій для формування професійної компетентності студента, варто наголосити, що досить важлива роль належить тренінговим технологіям та ігровим технологіям, зокрема, діловій грі. На важливості ділових ігор в освітньому процесі наголошували такі науковці як Катеруша [2, с. 54–55], Гузій [1, с. 15], Яворська [5, с. 243] та інші.

Також формуванню професійної компетентності студентів професійного навчального закладу сприяє використання таких нетрадиційних форм організації навчання як: екскурсії до іншого освітнього закладу, організацій чи установ; семінари-практикуми, відкриті майстерні ідей; навчальні вікторини; мозкові штурми, інтерактивні вправи; брейнстормінг, психологічні турніри, нетрадиційні колективні форми роботи, спрямовані на пошук, розвиток, формування майбутнього професійного досвіду або пошук нових ідей, шляхів вирішення актуальних проблем ділового спілкування, вправи для розвитку компетентностей.

Не можна обійти увагою такий метод формування професійної компетентності студентів професійного освітнього закладу як створення мотивації та ситуацій успіху на засадах партнерства, який поєднується з позитивним емоційним, психологічним переживанням, що також сприяє досягненню важливих якісних результатів.

Отже, системність добору принципів базується на тому, що кожен принцип дозволяє вирішувати конкретне завдання в освітньому процесі, а з іншої сторони – доповнює собою інші умови. Правильний вибір місця і часу застосування принципу співробітництва в управлінні професійним освітнім

закладом дає можливість досягти сукупного ефекту – глибокого оволодіння знаннями і вміннями, розширення світогляду і, як наслідок, формування професійної компетентності студентів освітнього закладу.

Література

1. Гузій Н. В. Майстерність, творчість, професіоналізм в історії педагогічної думки : *метод. рекомендації*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. 20 с.
2. Катеруша О. Ділові ігри як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів. *Вища школа*. 2009. № 12, С. 53–61.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. *Освіта*. 2001. № 60–61, С. 1-5.
4. Радкевич В. О. Проблеми розвитку професійної освіти і навчання в сучасних умовах. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/7565/1/85.pdf/> (дата звернення: 15.04. 2023).
5. Яворська Ж. Ділові ігри та їх роль у підготовці сучасних фахівців. *Вісник Львівського університету*. 2005. Вип. 19, С. 241–246.

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Захар Фаринюк

Національний університет «Львівська політехніка»

zakhar.l.faryniuk@lpnu.ua

Виховання багатогранної творчої особистості відбувається шляхом взаємодії дисциплінарних блоків усіх навчальних предметів, їх взаємопроникнення на основі міжпредметних зв'язків, інтегрованих курсів та міждисциплінарної форми управління, що гарантує формування цілісної свідомості на основі систематизованих знань.

Запорукою успішного формування духовно багатой і творчої особистості є гуманізація освіти, тобто "олюднення" освіти з точки зору підвищення інтересу до особистості кожного учня і створення максимально сприятливих умов для її становлення і розвитку. У зв'язку з цим освіта вже не розглядається як засіб формування людини, а скоріше як умова технічної підготовки до виконання інструментальних завдань суспільного розвитку.

Важливим методологічним аспектом розробки і використання конструкцій є подолання технократичної дійсності через гуманізацію взаємодії техніки і людини. При цьому значно розширилися рамки проблематики екологічної архітектури.

Такі критерії, як захист навколишнього середовища, економія невідновлюваних природних ресурсів, екологічність технології та екологічність самого продукту вважаються найважливішими методологічними елементами. Питання співвідношення користі та шкоди від виробництва продукції для системи має бути головним професійним орієнтиром у роботі будівельника [1].

Нині закладаються основи синергетичної освіти, цілі та завдання якої приблизно збігаються з основними принципами екологічної освіти.

Синергетична освіта - це вивчення основ теорії самоорганізації, оволодіння знаннями і методами синергетики та формування наукового світогляду, заснованого на законах і принципах синергетики. Це здійснюється в освітньому просторі гуманізації та екологізації освіти, інтеграції природничих і гуманітарних дисциплін у середній і вищій освіті, формування ціннісного ставлення до навколишнього світу. Така освіта формує новий стиль наукового мислення - нелінійне мислення, яке є важливою складовою екологічної свідомості.

Важливою складовою освіти та її гуманізації є, безумовно, вивчення історичної та культурної спадщини. Архітектура є прямим нащадком мистецтва, найбільшого надбання, створеного людством. Предмети побуту, люди та інші об'єкти, що стали культурною спадщиною, можуть духовно збагачувати та естетично виховувати. Її найкращі зразки розвивають художні та творчі здібності. Вивчення цих об'єктів спонукає до пізнання процесу їх виготовлення та символічно-сміслового наповнення, стимулює творчу активність, активізує розумову діяльність і, зрештою, викликає бажання реалізовувати свої творчі задуми.

Однак існують універсалії, які показують, що архітектура закорінена в загальнолюдських глибинах людського буття. У глобальному розвитку людства певні будівельні практики локалізуються як такі, що вкорінені в бутті людини.

Для протидії зростаючій конкуренції на ринку праці професійна структура професійної підготовки повинна відповідати майбутнім потребам ринку праці через 1-5 років, щоб запобігти масовому безробіттю молодих фахівців, відповідати професійній орієнтації майбутніх фахівців для підтримки їх внутрішньої мотивації до навчання та роботи, відповідати поточному та майбутньому соціально-економічному розвитку країни. Мають бути дотримані критерії: відповідність потребам у людських ресурсах для поточного та перспективного соціально-економічного розвитку країни.

Компетентність невіддільна від діяльності, через яку індивід свідомо мобілізує свої ресурси, і компетентність може бути оцінена тільки через діяльність. Компетенція - це структурований комплекс, елементи якого об'єднані та ієрархічно впорядковані відповідно до конкретних видів діяльності. Компетенції приписуються певні характеристики, які існують до виникнення певної ситуації і реалізуються належним чином, коли ця ситуація виникає, відповідно до її вимог. Першим операційним виміром компетентності є її зміст. Його часто зводять до трьох елементів: знання, навички та поведінка.

З огляду на це, подальша теоретична концептуалізація сутності та змісту будівельних практик має включати гармонійне ставлення до світу і бути спрямована на оцінку будівництва з точки зору долі людини і людства. Таким чином, сутність і зміст концепції будівництва зводиться до того, що будівництво - це сфера людського буття, яка підносить людину і культивує нові цінності існування.

Будівельники синтезують у своїй роботі широкий спектр гуманістичних підходів, засобів, методів і прийомів художнього та інженерного проектування як найбільш ефективний і комплексний спосіб вирішення соціально-економічних проблем [2].

Гуманізація інженерної діяльності передбачає розвиток гуманного світогляду, високого рівня загальної та екологічної культури, моральної відповідальності, естетичних почуттів, просторової та часової уяви, вільного володіння графічними засобами відображення інформації. Цивільна інженерія може бути засобом гуманізації технічної освіти та життя закладів технічної освіти загалом. Водночас гуманітарні дисципліни в технічних університетах слід розглядати не лише як складову професійної підготовки зі спеціальних знань, але й як атрибутивний компонент у регенерації загальної соціокультурної особистості майбутнього інженера.

Рівень мотивації навчальної діяльності визначається цілеспрямованим формуванням і модифікованістю мотивів навчання. В рамках концепції діяльнісного навчання підхід полягає в розробці та обґрунтуванні категорій спільної діяльності різних суб'єктів навчально-виробничого процесу. У структуру навчання вводиться система міжсуб'єктної взаємодії, що знаходяться в конфлікті з об'єктами пізнання. У навчальній діяльності, відповідно до соціальної природи всіх видів людської діяльності, різні форми взаємодії відіграють центральну роль, і якщо їх свідомо не підтримувати, то втрачаються цілі і завдання навчання і діяльності. Тому необхідно поступово змінювати і розвивати форми взаємодії.

У всіх формах і методах навчання в тій чи іншій формі представлені реальні характеристики майбутньої професії. У цьому випадку навчальна діяльність має особистісну значущість для студента і створює реальну можливість для переходу від пізнавальної до професійної мотивації. Основне мотиваційне навантаження в цьому випадку несе професійна мотивація як прагнення підготуватися до ефективної майбутньої професійної діяльності.

Комплексний підхід вимагає, серед іншого, узгодження освітніх цілей гуманітарних дисциплін, формування професійної та загальної культури студента і формування для цього мінімально функціонально повної бази гуманітарних знань.

Література

1. Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія (2015) / П. Г. Лузан та ін. К. 255. (Module and competence approach to training qualified specialists in construction and engineering: monograph (2015) / P.H. Luzan et.al. K.).

2. Пятничук, Т. (2014). Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх опоряджувальних будівельників. *Професійна педагогіка: науковий вісник*. 8 (Piatnychuk, T. (2014). Pedagogical conditions of development of the professional competence of future finishing builders. *Professional pedagogics: scientific bulletin*, 8)

РЕЛІГІЙНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Анастасія-Марія Чубінська

Науковий керівник: доцент **Була С.П.**

Львівський національний університет імені Івана Франка

champenamanna@gmail.com

Активне обговорення питання щодо доцільності встановлення нових принципів національної єдності та формування уявлень людей про впорядкований гармонійний світ, зміцнення виховних ролей держави та турботи про суспільну мораль в основному стосуються освіти, гуманізації її змісту та перегляду навчально-виховного процесу. У цьому контексті питання формування моральних та духовних цінностей, світогляду особистості та впровадження релігійних дисциплін у загальноосвітніх школах активно обговорюються у наукових, освітніх, державно-владних колах, а також серед представників духовенства.

Проаналізувавши праці вітчизняних науковців, зокрема В. Єленського, Н. Кочан, В. Бондаренка, М. Заковича, А. Колодного, Ю. Решетникова, І. Беха, С. Здіорука, О. Огірка, Л. Шангіної, Л. Гузара, А. Затовського та інших бачимо широке коло проблем і різні шляхи їх вирішення. Понять „світська освіта” і „релігійна освіта” також не має конкретного трактування, по-різному тлумачиться категорія „відокремлення школи від церкви”. Все це призводить до дискусій, робить проблематичним визначення характеру відносин світського і релігійного в системі загальної освіти.

Необхідно проаналізувати та врахувати кілька питань, щоб усвідомити державні позиції щодо зазначеної проблеми: 1) розуміння понять "світськість", "світський характер освіти" та "відокремлення школи від церкви"; 2) визначення меж релігійного компонента в світській школі; 3)

сприйняття проблеми в суспільстві; 4) аналіз досвіду західних країн та врахування положень міжнародних правових актів.

У західних країнах, як правило, конфесійні школи отримують фінансування від держави. Таке фінансування може включати вартість підручників та оплату персоналу, якщо школа має статус публічної. У деяких випадках держава надає безкоштовне навчання частині навчальної програми, яка відповідає державним стандартам.

У західних країнах кількість учнів, які навчаються в конфесійних навчальних закладах, досить велика. Навіть у Франції, яка вважається найбільш секулярною серед західноєвропейських країн, адже 20% учнів отримують загальну освіту в католицьких школах.

Звичайно, є певні відмінності у викладанні релігії в конфесійних та державних школах. Державні школи повинні обмежувати обов'язковий релігійний компонент, щоб бути відкритими для інших релігійних та філософських ідей, сприяти толерантності.

В різних країнах важливість релігійних дисциплін оцінюється по-різному, тому запроваджуються різні системи оцінювання знань учнів. У деяких країнах оцінки з релігії не включаються в атестати зрілості, а в інших релігійні дисципліни не відрізняються від інших предметів. Статус вчителя релігії також різний у різних країнах. У деяких країнах таких викладачів готують в державних ВНЗ так само, як і викладачів інших предметів. У багатьох країнах немає заперечень щодо викладання релігійних дисциплін духовними особами.

В Україні реформа освітньої сфери здійснюється без урахування потреб замовників освіти – батьків, що представляють різні конфесії. Це ставить під загрозу право на доступ до якісної освіти для членів релігійних громад,

особливо в об'єднаних територіальних громадах, де вони складають більшість населення.

Навіть за реформою децентралізації, яка передбачає більш активну участь місцевих громад у вирішенні питань освіти, права релігійних громад на доступ до якісної освіти залишається не реалізованим через відсутність соціологічних досліджень у визначеному напрямку.

Тому важливо забезпечити участь представників релігійних громад у процесі реформування освітньої системи, враховуючи їх потреби та інтереси. Також потрібно проводити соціологічні дослідження, щоб визначити потреби цієї категорії громадян у доступі до якісної освіти та враховувати їх у процесі реформування освітньої системи. Тільки так ми зможемо забезпечити універсальний доступ до якісної освіти для всіх громадян України, незалежно від їх релігійних переконань.

В Україні ще існує стереотип стосовно релігії, який може бути пов'язаний з пострадянським негативним ставленням до неї. Секуляризм, який весь час претендує на нейтральність, часто сприймається як відкидання релігії як щось ірраціональне.

Проте, закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо заснування релігійними організаціями навчальних закладів" закріплює важливість надання прав батькам та особам, які їх замінюють, на вибір школи для своїх дітей. Це сприятиме наближенню України до європейських стандартів, де функціонує більше 200 тисяч християнських шкіл. Також цей закон є кроком у подоланні наслідків тоталітарної політики щодо ставлення до релігії та церкви, а також демонополізації сфери освіти та створенні умов для забезпечення здорової конкуренції в ній.

Точно так, представники релігійних організацій, громадських об'єднань, професійних спілок (педагогів-християн, юристів-християн),

відповідаючи на численні запити представників міжконфесійної громадянської спільноти щодо стану християнської освіти в Україні, розпочали процес імплементації Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо заснування релігійними організаціями навчальних закладів" з метою пояснення позицій цього закону та створення умов для інституалізації християнської освіти в Україні, освіти, яку потребує громадянське суспільство.

Література

1. Єленський Віктор. Релігійне навчання й виховання в законодавствах та освітніх системах західноєвропейських країн // Людина і світ. – 2001. – № 11-12. – С. 32 - 36

2. Релігійне навчання і виховання дітей і молоді в Україні: позиції громадян: інформаційно-аналітичні матеріали до круглого столу „Релігійна освіта і виховання в Україні: проблеми і шляхи розв’язання”: Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, Київ, вересень 2005. - 59 с.

3. Рекомендація 1396 (1999) „Релігія та демократія”. Прийнято Парламентською асамблеєю Ради Європи 27 січня 1999 р. // Українське релігієзнавство № 4/2005 (36): Тематичний випуск „Мораль. Релігія. Суспільство”. Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2005. – 264 с

4. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2177430-reforma-osviti-v-ukraini-religijnij-aspekt.html>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ УПРАВЛІННЯ ПОЗАШКІЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ

Людмила Шабасва

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради»

shabaeva34@ukr.net

З перших днів воєнної агресії російської федерації проти нашої країни проводиться цілеспрямована робота з організації функціонування позашкільної освіти, яка допомагає у забезпеченні психологічної рівноваги, організації змістовного дозвілля, розвитку творчих здібностей дітей та учнівської молоді в позаурочний час. Заклади позашкільної освіти України активно працюють над створенням умов для доступності позашкільної освіти дітям, які через війну опинилися у складних життєвих обставинах [1]. Управління освітньою діяльністю закладів позашкільної освіти здійснюється через державні центри позашкільної освіти. Інститутом модернізації змісту освіти на допомогу працівникам закладів позашкільної освіти створено електронну сторінку «Позашкілля: скарбничка досвіду», яка містить актуальні нормативні, інформаційно-довідкові матеріали щодо залучення дітей до якісного й змістовного дозвілля. 26 травня 2022 року було проведено Всеукраїнську нараду «Позашкільна освіта у воєнний та повоєнний час», де було обговорено стратегічні питання діяльності закладів позашкільної освіти у воєнний та повоєнний час, державної та регіональної політик у сфері позашкільної освіти.

Сьогодні сучасна позашкільна освіта – це унікальне середовище спілкування, ефективний засіб розкриття таланту у вихованців, яке сприяє позитивному успіху та впевненості в собі. Позашкільна освіта сприяє

соціальної адаптації дітей та молоді до життя в суспільстві, формуванню загальної культури, організації змістовного дозвілля. Отримуючи позашкільну освіту, дитина долучається до національної та світової культури, формується як громадянин, співпрацюючи з іншими дітьми, вона соціалізується, реалізуючи свої здібності і схильності – стає індивідуальністю. Позашкільна освіта є активним пошуковим майданчиком щодо розвитку особистості вихованців, учнів, слухачів. Формування сучасного змісту позашкільної освіти націлене на створення умов для особистісного розвитку дітей та молоді, зміцнення їх духовного, інтелектуального й фізичного здоров'я, професійного самовизначення і творчої самореалізації. Не можна недооцінювати значення позашкільної освіти для забезпечення емоційного благополуччя дітей та молоді, зміцнення їх психічного і фізичного здоров'я [5].

Сучасна система освіти України має враховувати виклики часу. Одним з першочергових завдань є вирішення питань, пов'язаних із формуванням змісту сучасної позашкільної освіти. Загальновідомо, що зміст освіти – один із чинників економічного і соціального прогресу, спрямований на забезпечення самовизначення кожної особистості, створення умов для її самореалізації; розвитку суспільства; зміцнення і вдосконалення правової держави.

За А. І. Радченко, управління – це вид суспільної діяльності, яка передбачає систему скоординованих дій суб'єкта на об'єкт для виконання певних організаційних завдань. Суб'єктами управління є керівники вищої, середньої та нижчої ланок, групи й організації, а об'єктами управління – окремі особи, процеси. Процес управління – це діяльність органів і кадрів по впливу на об'єкт за допомогою обраних методів для досягнення поставлених цілей [2, с.57].

Згідно Закону України «Про Позашкільну освіту» державне управління позашкільною освітою здійснюють: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти; інші центральні органи виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади міські, районні державні адміністрації та підпорядковані їм органи управління, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади; органи місцевого самоврядування [3, с.65] Будь-яка функція управління реалізується спільними зусиллями як керівників, так і багатьох членів навчального закладу. У сучасних умовах знання, досвід, навички, ініціатива і підприємливість персоналу навчального закладу стають все більш важливим стратегічним ресурсом. Це висуває на порядок денний вимогу безперервного розвитку персоналу, яке дозволяє досягти не тільки високих результатів, але і створює сприятливий клімат у колективі, підвищує зацікавленість працівника в праці. Політика розвитку персоналу спрямована, насамперед, на забезпечення можливості безперервного навчання для поліпшення виконання своїх обов'язків.

Згідно з концепцією стратегічного управління аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища – необхідний елемент визначення місії та цілей позашкільного навчального закладу [5]. Стратегії в цьому випадку виступають як інструменти досягнення цілей, а для успішної реалізації обраного стратегічного набору необхідно, щоб позашкільний навчальний заклад функціонував відповідно до вибраної концепції управління. Реалізація концепції стратегічного управління позашкільним навчальним закладом можлива тоді, коли керівник і педагогічний колектив цього закладу розуміє і виражає готовність до якісного оновлення своєї діяльності. Необхідно

відзначити і значимість розроблених заходів щодо підвищення мотивації співробітників. Кожен співробітник зацікавлений у творчому, індивідуальному підході до виконання своїх посадових інструкцій [6].

Позашкільна освіта за своїм характером є складною системою, що належить до систем соціального типу, еволюція і спрямованість якої визначається соціально-економічними чинниками, ієрархією ціннісних орієнтацій особистості, життя суспільства. При цьому взаємозв'язок системи позашкільної освіти із соціальним середовищем має відкритий характер і проявляється у змінах як середовища, так і системи загалом.

Література

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень : Проблеми теорії, методології, практики : [монографія]. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.

2. Биковська О. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти. Директор школи, ліцею, гімназії. 2012. № 2. С. 24–29.

3. Дейдиш Л. Науково-методичне та програмне забезпечення навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах. Початкова школа. 2017. № 12. С. 9–11.

4. Маслов В. І. Організаційні механізми державно-громадського управління загальноосвітніми навчальними закладами в умовах модернізаційних змін : посібник/ К. : Педагогічна думка, 2014. 117 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/707424>

5. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2019. Ч.2. 713 с.

6. Мосякова І. Ю. Сутність і структура поняття «стратегія розвитку закладу позашкільної освіти». Вісник Черкаського університету : Педагогічні науки. 2018. № 3. С. 135–144.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Богдан Антоневи́ч

Науковий керівник: **доцент Ганна Шевчук**

Національний університет «Львівська політехніка»

bohdan.antonevych.pk.2019@lpnu.ua

Дистанційна форма, як основна форма навчання, стала новою реальністю у світі професійної освіти під час епідемії та війни, що вимагає від здобувачів бути самостійними та відповідальними за свій особистісний розвиток.

Вміння планувати та розпоряджатися своїм часом є ключовим для здобувачів професійної освіти в умовах дистанційного навчання, оскільки це дозволяє їм ефективніше здійснювати особистісний розвиток.

Адекватна та гнучка самооцінка є основою саморозвитку та саморегуляції, що особливо важливо в умовах дистанційного навчання. Самооцінка допомагає здобувачам професійної освіти орієнтуватися у власних досягненнях та невдачах, виявляти потреби в додатковому навчанні та саморозвитку, а також знаходити мотивацію для подальшого особистісного розвитку та досягнення мети у професійному зростанні.

Здобувачі професійної освіти у дистанційній формі навчання повинні бути здатні оцінювати свій особистісний розвиток і планувати свої дії, щоб досягти поставлених цілей, зокрема в контексті розвитку професійних навичок та компетенцій.

Розвиток комунікативних навичок є важливим аспектом особистісного розвитку здобувачів професійної освіти у дистанційній формі навчання,

оскільки це сприяє ефективній взаємодії з викладачами та іншими студентами.

Водночас ефективне використання технологій, зокрема онлайн-ресурсів, соціальних мереж та іншого ПЗ допомагає здобувачам професійної освіти при дистанційній формі навчання розвивати свої компетентності, а також забезпечує їм доступ до актуальної інформації.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Яніна Сороката

Національний університет «Львівська політехніка»
rosocab31@gmail.com

Науковий керівник: доцент Олександр Ієвлєв
Національний університет «Львівська політехніка»
oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Актуальність дослідження. Однією з головних характеристик сучасного світу є стійкий розвиток технологій та глобалізації. Ці процеси впливають на всі сфери людської діяльності, в тому числі на освіту. Сучасний викладач повинен бути не просто знавцем свого предмета, але і мати високі професійно-педагогічні компетентності. Він повинен проводити наукові досягнення своєї галузі, бути вмілим у використанні інноваційних технологій навчання, спілкування та співпраці з колегами з інших країн. Такі викладачі можуть забезпечити якісне та ефективне навчання студентів, що пов'язано із високим рівнем їх професійно-педагогічної мобільності.

Сучасні наукові публікації відображають різні аспекти даної теми: І. Гуменюк та Л. Береза досліджували використання міжнародних програм та проектів у формуванні мобільності викладачів в Україні, О. Смолянїнова - використання онлайн-курсів у формуванні професійно-педагогічної мобільності викладачів, Ю. Савченко та О. Ісаєва - вплив міжнародної співпраці на формування професійно-педагогічної мобільності викладачів в Україні, О. Ієвлєв – формування професійно-педагогічної мобільності майбутніх викладачів в умовах магістратури [1; 2] та т.п.

Через це, у контексті глобалізації та швидкого розвитку технологій, викладач повинен бути готовим до навчання студентів з різних країн та культур, вивчати різні інноваційними технологіями та використовувати їх у

власній професійно-педагогічній діяльності. Саме тому тема нашої роботи є дуже актуальною для сучасного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Інноваційні технології у формуванні професійно-педагогічної мобільності викладача можуть включати різні підходи та методи навчання, використання різних засобів комунікації та співпраці зі спеціалістами з інших країн [3].

Перш ніж розглядати різноманітні підходи та методи, слід врахувати зміст компетентностей діяльнісного компонента професійно-педагогічної мобільності:

- педагогічна (уміння організувати власну професійну діяльність та навчальну діяльність студентів);

- професійний (поєднання спеціальних знань і умінь, зумовлених здебільшого базовою освітою, уміння використовувати їх у професійній діяльності);

- проектування (уміння проектувати власну професійно-педагогічну діяльність, навчально-пізнавальну діяльність студентів);

- психологічні (знання закономірностей психічних процесів і станів особистості, уміння використовувати ці знання в навчальному процесі) [1].

Стосовно засобів, то одним з основних є участь у міжнародних програмах та проектах. Це може бути, наприклад, програма Erasmus+, яка надає можливість викладачам з України працювати в університетах та коледжах інших країн, отримувати нові знання та досвід, встановлювати міжнародні зв'язки з колегами з інших країн [4]. Участь у таких програмах може позитивно вплинути на професійну майстерність викладача, збільшити його міжнародну кваліфікацію та розширити його професійний кругозір.

Ще одним засобом формування професійно-педагогічної мобільності викладача є використання онлайн-курсів. Сьогодні в Інтернеті існує безліч

різних онлайн-курсів з різних галузей знань, які можуть бути корисними для викладачів. Вони можуть допомогти викладачам підвищити свої професійні знання та вміння, а також розвинути навички використання інноваційних технологій навчання. Крім того, онлайн-курси можуть бути корисними для викладачів, які не мають можливості брати участь у міжнародних програмах та проектах через обмеження фінансових або інших ресурсів.

Ще одним важливим засобом формування професійно-педагогічної мобільності викладача є міжнародна співпраця. Співпраця зі зарубіжними партнерами може допомогти викладачам отримати нові знання та досвід у своїй галузі, а також використовувати інноваційні технології навчання. Наприклад, можна співпрацювати з університетами або коледжами з інших країн у проведанні наукових досліджень, організації міжнародних конференцій та семінарів, обміну досвідом та інформацією. Така співпраця може стати джерелом нових ідей та підходів до навчання, а також допоможе викладачам розширити свій професійний кругозір та підвищити рівень своєї професійної майстерності [5].

Також важливо звернути увагу на розвиток навичок мультимедійної презентації та інтерактивних технологій навчання [4]. Для паприкладу, можна використовувати інтерактивні дошки, які дозволяють викладачам створювати презентації, які включають в себе різноманітні мультимедійні елементи та інтерактивні завдання для студентів. Такі технології допоможуть викладачам забезпечити ефективніше навчання та збільшити інтерес студентів до навчального процесу.

Слід зазначити, що ускладнення професійно-педагогічної діяльності викладача в умовах подолання наслідків пандемії та військового часу вимагає використання відеоуроків, вебінарів, онлайн-сервісів та інших інструментів

може допомогти викладачам забезпечити максимальний рівень якості навчання та підвищити цікавість студентів до освітнього процесу.

Висновки. Отже, професійно-педагогічна мобільність викладача є дуже важливим аспектом його професійно-педагогічної діяльності. Для формування мобільності викладача слід використовувати інноваційні технології, що передбачає участь у міжнародних програмах та проектах, використання онлайн-курсів та таке ін. Водночас важливо, щоби самі викладачі були готові до використання нових інноваційних технологій та мали можливість постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Література

1. Ієвлєв, О. М. (2018) Компетенції професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача в умовах магістратури [Електронний ресурс]. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23977/Iyevlyev_O._M.pdf?sequence (дата звернення: 12.04.2023).
2. Мироненко, Н. С. (2016). Професійна мобільність викладачів вищих навчальних закладів як складова європейської інтеграції України. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки, 142(1), 100-104.
3. Петренко, І. В. (2018). Формування професійно-педагогічної мобільності викладачів у вищих навчальних закладах. *Педагогічний дискурс: збірник наукових праць*, 24(1), 105-115.
4. Хохлова, О. В. (2019). Інноваційні технології формування професійно-педагогічної мобільності викладача. *Педагогічний простір: збірник наукових праць*, 3(18), 66-72.
5. Шульга, О. М. (2017). Розвиток професійно-педагогічної мобільності викладача у вищому навчальному закладі на основі використання інноваційних технологій. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Серія: Педагогічні науки, 154, 35-40

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

«УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ»

МАТЕРІАЛИ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

Національний університет «Львівська політехніка»

Львів, 27 квітня 2023 року